

LOŤ JMÉNEM NADĚJE

Ivan Klíma

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Lod' jménem Naděje

Ivan Klíma

Znění tohoto textu vychází z díla [Lod' jménem Naděje](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Academia v Praze v roce 2011. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Klíma: *Lod' jménem Naděje*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 16. 10. 2020.

OBSAH

LOŽ JMÉNEM NADĚJE	6
1	7
2	9
3	23
4	28
5	31
6	35
7	39
8	46
9	59
10	62
11	67
12	73
13	77
14	82
15	88
16	91
17	94
18	98
19	105
20	110
OSTROV MRTVÝCH KRÁLŮ	127
Autorova poznámka	174

LOŽ JMÉNEM NADĚJE

1

Kdyby hora dovedla myslet, uvědomila by si, že její tvar, její postavení mezi ostatními horami je majestátní. Strměla tu nejvyšší, obklopena desítkami vrcholů, a kdyby počítala i ty vzdálenější, tedy sty vrcholů, stála tu s boky, jejichž vrásnění mizelo pod souvislým příkrovem vřesu, s nepatrnou, ale hlubokou puklinou u samého vrcholu, který jako by rozštěpoval její mohutné tělo. A kdyby uměla nejen myslet, ale i dívat se, věděla by, že za jasnějších dní po miliony let dohlédla snadno k moři, pokud by ovšem její oči – ale to bylo jen po zcela krátkou dobu několika statisíců roků – nezakrýval led.

Ale koneckonců je možné, že hora dovede vidět, cítit i myslet, jak o ní nejednou, v dobách, kdy už tu byli, aby o ní mohli vůbec soudit, soudili lidé; jenom její moudrost, její schopnosti byly odevždy zmrazeny nehybností; a je i možné, že hora ví o své nehybnosti, o své zoufalé a proklínané nemohoucnosti, a sní ve své strnulé a hluboko skryté duši o proměně. Je však nade vše pravděpodobné, že pokud hora myslí, její myšlení je nejen spojeno s její nehybností, ale rozprostírá se v jiném čase, a hora tedy jen stěží vnímá ovhlost svých stěn v době podzimních či jarních dešťů a nestačí si ani uvědomit chladivost zimních sněhů, a neví ani o párech kamzíků, kteří zlézají její boky, a nezaznamená těch několik slepýšů, ještěrek druhu *Lacerta viridis* nebo nesčíslně larev horských kovaříků a kvapníků druhu *erratica*, sídlících pod příkrovem vřesu.

Čas od času po slabě vychozených pěšinách vystupovali na její vrchol lidé.

Hle, pomyslí si hora, jaké ráno, paprsky jsou strmé a hřejivé jako v době, kdy jsem se teprve zvedla z horkého lůna své matky. A za tu dobu vnuci vnuků těch, kteří právě vystupovali, jsou pochováváni

dole pod úpatím hory za zpěvu zdlouhavých písní, neboť pohřební slavnosti v podhorských vesnicích a rybářských osadách trvají dva dny a jednu noc, a ty písně se dodnes zpívají, takže tóny melodie se nesou do velkých výšek i dalek a hora by je tedy mohla zaslechnout, kdyby nezněly tak krátce.

2

Blížili se vrcholu. Dvě ženy a dva muži, jeden z nich byl oblečený do černého kněžského hábitu. Jak vystupovali, vynořovala se před nimi za klesající obzorovou čarou nová a nová pásma hor, strmé a holé kužele, šedivě pusté pod bezmračnou oblohou.

Muž v kněžském předešel ostatní, přeskakoval z balvanu na balvan a jeho plášť přitom vlál, podoben zpola rozevřeným kříd-
lům. „Jakube,“ volala za ním starší z obou žen a její hlas se vytrácel v prázdnu, které obklopovalo kamenný sráz.

Považoval vrchol za svůj a chtěl na něm stanout prvý. Přeháněl by, kdyby tvrdil, že po celých dvacet let netoužil po ničem jiném než po této chvíli, ale je pravda, že kdysi, když objevil spolu s Petrem na globusu, který zdědil po otci, vrchol s tak podivným jménem (bylo šestislabičné a obsahovalo dokonce jedenáct souhlásek, dvakrát zdvojené *n* a podivné dvojhlásky *mh*, *bh* a *dh*), navrhl první, sveden zřejmě představou, která spojuje exoticky znějící slova s exotickými tvary, aby se na ten vrchol vypravili, a opatřil si dokonce během několika dní antikvární učebnici starého, téměř už mrtvého jazyka (mluvilo jím několik tisíc rybářů při pobřeží a o něco více vesničanů ve vesnicích ztracených uprostřed hlubokých údolí) a naučil se všem dvaceti lekcím, a potom vždy čas od času, když se s Petrem sešli, připomněl mu ten vrchol i svůj návrh, který tehdy Petr nadšeně přijal. A ještě v dobách, kdy se hora od nich, jako všechna místa za hranicí jejich země, stále více vzdalovala, si hráli na to, že se k ní navzdory všem obtížím, případným válkám i hranicím obehnaným drátem skutečně vydají, a chvíli konverzovali tím starým a téměř mrtvým jazykem, a teprve potom horu rychle opouštěli, jako se opouštějí sice dojmavé, ale zároveň trapné vzpomínky na první zamilování.

Až teď – dvacet let trvala příprava cesty sem – dosáhl skutečně vrcholu, který až do té chvíle pro něj nebyl ničím více než těžko vyslovitelným jménem, teprve teď se měnil v plošinku, v několik balvanů příkře trčících v prostoru, v šedou skálu pokrytou vřesem, který procesával chladný vítr. A všiml si pukliny mezi dvěma skalami, pukliny užší, než byla jeho dlaň, ale když se nad ni sklonil, zjistil, že je hluboká, nejspíš hlubší, než kam by se pro temnotu dalo dohlédnout, a napadlo ho, že by to mohl být průduch sahající až do samého podsvětí.

Marie, ještě zadýchaná po spěšném výstupu, se k němu přitiskla. Její láska k němu byla i po tolika manželských letech oddaná jako ve dnech, kdy se poznali. Rozhlédla se kolem sebe a přimhouřila oči. V hlubině pod nimi zářilo jezero. „Když včera večer vykládal farář ty historky,“ řekla, „vypadalo to jen jako pohádka. Ale teď si dovedu představit, že ano, že tu sídlí nějaká tajemná moc.“

„A duše zemřelých pastevců si hoví na bílých oblacích,“ přidala se Magda. Stanula vedle Jakuba, pohlédla na něj upřeně a jako vždy ho tím přivedla do rozpaků. „Je to kouzelné,“ řekla vemlouvavým hlasem dobré prodavačky, která chválí své zboží. „Báječný den,“ vzdychla hlasitě. „Miluju hory.“

„Před několika dny jsi milovala moře,“ připomněl jí Petr.

„Ano,“ souhlasila. „Moře je nádherné. Jakub taky,“ a obrátila se k němu, jako by znala jeho záliby stejně jako svoje, „miluje hory a moře.“

Dál v údolích, která se rozbíhala do všech stran, viděli jiná nehybná jezera, sevřená stejně strmými a pustými srázy. A vlevo, pokud stáli zády ke směru, jímž přišli, ani ne příliš daleko ve srovnání s tak četnými a vzdálenými hřebeny hor, se černě lesklo moře.

„Velebný pane,“ oslovil Jakuba Petr, „teď byste měl pronést něco jako kázání na hoře.“

Marie se zatvářila polekaně.

Jakub vyhlížel ve svém oblečení skutečně jako spořádaný protestantský pastor, neměl však nic společného s kněžským stavem,

od smrti otce, tedy od dětství, nevstoupil do kostela. O Kristu, který sestoupil na zem a jedněmi byl považován za Mesiáše a druhými za falešného krále, třetími za buřiče a konečně i za božího syna, jen snad nikým za člověka, kterého dovlekli na smrt, ačkoliv se jí bál, a volal proto: *Můj Bože, můj Bože, proč jsi mě opustil*, by sotva něco věděl (chodil do školy v letech, kdy z historie mizely nejen osobnosti, ale i celé epochy), kdyby mezi životopisy slavných mužů v otcově knihovně nenašel i brožovaný spisek o Ježíši Nazaretském.

Ke svému oděvu přišel jen shodou okolností. Včerejšího večera, když po celodenní únavné cestě za prudkého podzimního lijáku dorazili do Svatého Jana, marně se snažili najít nocleh. Už zcela promoklí se zastavili před farou a Petr, který se doma jako osvětový inspektor musel zabývat i náboženskými přežitky v myslích občanů, a měl tedy jisté vědomosti o teologii, se rozhodl vydávat je za vzdálené ovečky páně farářovy.

Starý kněz je skutečně přijal vlídně a pohostinně, snad se dokonce těšil, že byl vytržen ze svého, asi nepřilíš rozmanitého života. Pozval je ke stolu a vyslechl jejich dvacet let starou historku o hoře, pod níž sám už padesát let žil. Potom vyprávěl o starých pověstech a pověrách, které se s horou spínaly a vesměs kladly na její vrchol sídlo duchů a čarodějnic, které dávaly vepře a měnily se v bílé kamzíky. Vrchol hory byl jako stvořen pro takové pověsti, neboť jej po většinu roku zahalovalo mračno, a nejedna z pověstí s ním spojovala i smrtelnou kletbu, která se obrátí proti každému, kdo poruší jeho klid a nepřístupnost. Ten, kdo vystoupí až na vrchol, je do nejbližšího úplňku duchy dostižen a uvržen do pekelné jámy. Farář dodal, že on sám nikdy až na vrchol nevystoupil, kouzlo vrcholů tkví podle jeho názoru v tom, že k nim lidé vzhlížejí, a ne v tom, že stanou nad nimi, a turisté, kteří čas od času vrchol zlezli, obvykle odjíždějí hned příštího dne a už se nevraceli. On ovšem nevěřil v pomstu pohanských duchů, ale někdy se sám sebe táže, zda tato pověst vlastně není jen pokaženou variantou skutečné

zvěsti, není-li pravdivým obrazem lidského údělu, do něhož ještě nevstoupila osvobozující zvěst o Kristově oběti. Ještě nevstoupila, anebo už ne, opravil se.

Když se ráno vydávali na cestu, Jakub zjistil, že má svrchník dosud nasáklý včerejším deštěm, a farář mu nabídl svůj kněžský plášť (jediný, do kterého se Jakub – díky jeho volnému střihu – pohodlně oblékl). Proto teď stál na vytouženém vrcholu ve vypůjčeném kněžském šatě.

„Souhlasím,“ řekl, „malé kázání by se hodilo.“ Ale nedokázal se upamatovat ani na jedinou větu z toho kázání, ani na místo, kde bylo proneseno.

„Ano, promluv, Jakube,“ žádala Magda, „prones něco svátečního, jak se Duch boží vznášel, i ta voda je tady,“ obracela se k němu, jako by jí skutečně záleželo na tom, aby pronesl něco povznášejícího, ale jemu připadlo, že všechno je pouhá hra a jí že jde více než o obsah slov o možnost aspoň na okamžik se k němu přiblížit.

Pokusil se myslet na tu horu, z níž bylo nepochybně proneseno slavné kázání. Tyčila se snad uprostřed pouště? Anebo na břehu jezera? Nebo to byl svah vypínající se nad nějakým městem?

Petr vytáhl mapu a četl jména všech vrcholů. Tím, že je pojmenovával, připomínal svoji důležitost, kterou odvozoval od své funkce školního inspektora.

Marie řekla tichým hlasem (zaslechl v něm dojetí, zaznívalo v jejím hlase rok od roku častěji a jeho stále víc popuzovalo): „Je nespravedlivé, že tolik lidí tuhle krásu nikdy neuvidí.“

Nedokázala se nikdy zcela radovat, ve chvíli, kdy se jiní poddávali pocitu štěstí, soužila se myšlenkou na ty, kteří právě trpí anebo aspoň nemají možnost se radovat. A jistě teď myslela na všechny z domu a ze školy, a ovšem na děti, na své ubohé svěřence s velkými hlavami, s vypoulenýma očima a s naběhlými hrdly. Na to bekající stádo, vždy hlučící připitomělým chechtotem a klokotem nearticulovaných slov.

„Neměl sis půjčovat ten plášť!“ řekla bez souvislosti. „Měls jít radši bez pláště než tohle. Připadá mi to jako rouhání. A to nesmíme. Je tu všude plno síly. V kamenech kolem a dokonce i nahoře, jako bych z toho prázdna nad námi cítila sílu.“ Usedla najeden z balvanů a celá se schoulila.

Do ticha teď zněly jen hvízdavé výdechy větru a Magdiny opakované chvály na to nádherné místo.

Naslouchal jí mimoděk, teď už o něm snad ani nevěděla, byla pouze Petrovou ženou, přitisknuta k němu, sousoší věrné lásky, něžného splnutí, jako by nikdy netoužila po blízkosti nikoho jiného; snad skutečně netoužila, napadlo Jakuba, byla jen bezprostřednější než většina lidí, bezprostřednější než Marie, šťastnější a mladší, především mladší než ona. Žít vedle ní znamenalo více se účastnit života, a pocítil, jako už mnohokrát předtím, závist vůči Petrovi, vůči tomu vždy úspěšnému a zvolna blahobytnícímú – kdysi blízkému – člověku.

Uviděl, jak Magda napřahuje ruku před sebe a ukazuje na cosi v dálce, i on si teď všiml, že stranou, na šikmé a holé stráni, která vybíhala od jezera uprostřed pusté prostory, kde neuvízl ani jediný strom, osaměle ční kamenný dům. Kdo asi vztyčil ty zdi, kdy a proč v tomhle místě? Všiml si, že k domu nevede cesta, leda snad úzká pěšina, která se nedá zdálky postřehnout, byl to opuštěný dům, opuštěný lidmi anebo obývaný opuštěnými lidmi, ale pokud v něm žili, museli být zvláštním způsobem opuštěni – snad byli vyvrženi anebo, napadlo ho, se sami od lidí oddělili a zvolili si ticho. Ticho, jež nenaruší zvuk motoru a zařvání amplionu, v němž nezazní nic, kromě snad přežvykovaní ovcí a proudění vody, slyšel to ticho protýkané větrem, a jak mu zaujatě naslouchal, počala se od něho vzdalovat jeho nepříliš úspěšná úřednická existence. Přibližoval se v duchu tomu kamennému stavení a byl si teď jist, že cestu sem nepodnikl nadarmo, že tímto tichem je předělován jeho život a on by mohl přestat být vším tím, čím nikdy nechtěl být, a být vším tím, čím se kdy chtěl stát.

Až dosud ho sužovalo vědomí, že se vlastně den po dni vzdaluje skutečnému smyslu svého života a naplňuje tedy jakousi cizí existenci. Jeho vlastní existence, plná utajené energie, nežité lásky, nepronesených myšlenek a nevykonaných činů, neměla dosud příležitost se projevit.

Už v dětství čítával rád životopisy slavných lidí: vynálezců a vojevůdců, zbojníků a revolucionářů, pochopil brzy, v čem tkvěla podstata jejich úspěchu – všichni byli obdařeni fantazií a schopností rychle se rozhodovat a zároveň byli neúměrně vytrvalí, až dětinští ve své víře v sebe. Ale tyto vlastnosti mělo přece mnoho lidí, muselo tu tedy být ještě něco navíc: první šťastná příležitost, shoda okolností, rozevřený prostor, do něhož vstupovali.

Možná se mýlil. Ti lidé vynikli právě tím, že dovedli rozevřít prostor kolem sebe, proměnit ve svůj prospěch vše, co je potkalo. Zatímco on byl osudem jenom vláčen. Nedovedl si nikdy vysvětlit, jak k tomu došlo (snad kromě toho, že mu příliš brzy zemřeli oba rodiče), rozhodně, tím si byl jist, to nebylo nedostatkem schopností, ve škole projevil víc nadání než většina jeho spolužáků – vynikal v dějepise, v zeměpise i v cizích jazycích –, dokud byla živa matka, hrál dobře na klavír, později sbíral články a obrazy o indiánech; Siouxové, Dakoti, Irokézové a Mohykáni, polonahé ženy a muži s čelenkami, válečníci s tomahavky, slavný sjednotitel pěti národů Hiawatha a krásná dcera náčelníka Powhatana Pocahontas, měl tři tlusté sešity výstřižků s pečlivě vedeným rejstříkem na jejich konci a potom, když se mu zdálo, že už vyčerpал všechny zdroje, z nichž těžil exponáty do svých sešitů, začal sbírat pohlednice, ne už samoučelně a bez jakéhokoliv klíče, ale obrazy a fotografie cizích hor (hory ho přitahovaly, Velké Písečné hory a Střední Písečné hory a pohoří Čisté vody a Skalisté hory), později už jen podobizny sopek (Mont Pelée několik dní po osudném výbuchu, Vesuv a k němu několik pohlednic s vykopávkami z Pompejí a text dopisu Plinia mladšího, strmý Agung se stopami sněhu kolem kráteru, neuvěřitelně

plochý vrchol Kilauea, Erebus, stopený uprostřed věčných sněhů), hory, které byly otevřeným průduchem zemského nitra, ho totiž přitahovaly nejvíc. Ale ani všechny záliby, ani nadání neovlivnily jeho osud, spíše uplývaly do zapomenutí, a on musel pobývat týdny a měsíce a léta v hlubině daleko mělčí, než byla žhavá hlubina země, v hlubině haly. Jeho představy se zatím stěhovaly do jiných končin a upínaly se stále výš. Neodešel Buddha do své samoty ve věku třiceti let a nepotřeboval ještě sedm let na přípravu svého poslání? Nevystoupil Kristus až ve věku, který byl nyní i jeho věkem, náhle ze tmy, aby se stal spasitelem?

Je čas života, který může být stráven nenápadně, v ústraní, čas příprav – ale čas, z něhož bude v rozhodujícím okamžiku vydán počet. Snažil se unikat z haly, snažil se pozorovat svět kolem sebe a v duchu si zvolna utvrzoval podobu světa lepšího a dokonalejšího – svého světa.

Denně, když sestupoval ze svého bytu ve třetím patře činžovního domu, uvědomoval si beznadějnost rozpukaných, dávno nemalovaných stěn kolem sebe, poplivaných a po týdny nemytých schodů. Když se bral pustou ulicí Pod Hradbami, špatně zachovaným monumentem secesního počátku století, rozhodl se, že tu musí být *potom* zasázeny stromy, a když vstoupil na tepnu své čtvrti, když se ponořil do výfukových plynů, kouře, výparů laciných hospod a desítek ubohých a přečpaných bytů, když se blížil v hluku motorek, vlečných vozů a tramvajů ke své autobusové stanici, v jeho hlavě se rojily představy o jiném městě. Strhával celé ulice, razil tunely podzemní dráhy, umísťoval na nejpustší místa aspoň květinové koše.

Organizace života se vymkla z rukou těch, jichž se týká. Jejich osud spočívá v rukou hrstky mocných a ti ve svém zájmu mění živé lidi v pouhé páčky, v kolečka, v bezmocné útržky, které mají skládat jakousi gigantickou skládačku. Právo složit ji si přivlastnili ti nahoře, ti, co vládli všemu a všem.

A když stoupal po schodišti do prvního patra, kde se nacházela jeho hala, když míjel sochu Apollona s pravou paží vztaženou vysoko vzhůru (v druhé svíral kitharu), sochu, která tu měla vzbudit pocit slunné naděje, zmocňovala se ho jistota, že právě on je povolán, aby vše změnil, aby bezútešnost života nahradil důstojností. S tím vcházel do hrobky, kde měl strávit den, kde nebylo ani jediné okno, z něhož by se dalo zahlédnout aspoň maličko ze světa venku anebo aspoň zaslechnout něco jiného než jen šumot ventilátorů u temných otvorů do větracích šachet, s tím vcházel do haly, kde se pod třepotavým světlem zářivek a za otupujícího hluku reprodukových šlágrů nedalo ani promluvit, ani o ničem přemýšlet, neboť hlas by stejně jako myšlenky zanikl ve víření bubnů a klapotu razítek, psacích strojů a počítačků.

Nenáviděl halu: šestatřicet stolků, devět řad po čtyřech, čtyři kartotéky táhnoucí se podél celé jedné stěny (kartotéky byly ze stran polepeny fotografiemi hereček a moderních diskobolů v očíslovaných tričkách a fotbalových jedenáctek, mezi nimiž visel pět let starý kalendář s uměleckým aktem symbolizujícím měsíc březen). Sem denně, přesně v sedm hodin třicet minut nastupovalo dvacet sedm žen a devět mužů, aby rozeslali dvě stě padesát sedm časopisů do osmi tisíc sedmi set dvaceti tří obcí. Z celé země lidé jen ve třech obcích si nepředplatili ani jeden z jejich dvě stě padesáti sedmi časopisů (jak by si byl těch lidí vážil, kdyby znal jejich jména, ale ta právě nemohl znát) – magazínů, obrázkových týdeníků, zpráv pro včelaře, hutnických rozhledů, ani jediný z časopisů pro šachisty, holubáře, funkcionáře, cyklisty a děti předškolního věku. Nesnášel strop nad hlavou, kudy už po léta prosakovala vlhkost a který byl v rohu pokryt zelenkavou plísní, ani stárnoucí ženy s narychlo omalovanými ústy a vráskami, každé ráno zakrývanými laciným pudrem, ani nepřetržitě se hihňající děvčata v pestrých svetřících, všech dvacet sedm žen, z nichž ani jedna mu nepřipadala přitažlivá, natož neřestná (ale usmíval se na ně každého rána a skládal jim

poklony a se sousedkou od čtrnáctého stolu, ještě než usedl, ještě než se počaly linout šlágry z oprýskaného reproduktoru, pohovořil o jejích dětech a zasmál se historce, která měla zřejmě být k smíchu, pohovořil se sousedkou od šestnáctého stolu o včerejším programu v televizi a nabídl cigaretu odbarvené blondýně od osmnáctého stolu a pochválil její účes; všechny ty ženy ho považovaly za nejmenějšího a nejpříjemnějšího muže ze všech mužů v hale).

Nade vše ostatní si ošklivil včelařství, lidovou myslivost, drůbežářství a mládežnické hnutí, jež byly náplní časopisů, které obhospodařoval. Včely považoval za odporně útočné (bál se jich stejně jako vos, sršňů a hluboké vody), myslivost ho odpuzovala, to vraždění krásných a hlavně bezmocných tvorů, drůbeže se štítíl, mládežnickému hnutí už dávno odrostl a vlastní děti neměl; nikdy také z těch časopisů nepřečetl ani větu. Naštěstí jeho starostí nebyl jejich obsah, jeho povinností bylo rozesílat je. A nejvíc nenáviděl stůl číslo *patnáct*, svůj stůl, ztracený uprostřed řad stolů a vzdálený co nejvíce od přepážek, za nimiž se občas mihly cizí tváře. Dal se do své každodenně se opakující činnosti, urgoval nezaplacené předplatné a zjišťoval, proč komusi nedošlo poslední číslo drůbežního listu. A myslel přitom na to, jak jednoho dne vystoupí na židli a zatleskáním upoutá pozornost. Obrátí se k němu: všichni z haly, účtáři, referenti, doručovatelé, pokladní, celý jeho svět, úřednice z evidence, plánovači, revizoři, viděl je před sebou stejně bezmocné a dosud přezírané, pak začne mluvit. Jak ho, když jako malý provedl něco, co převyšovalo obvyklou a trpěnou míru přestupků, zamkli do komory, kde v každém rohu ležela past na myši, tři z nich usmrcovaly ihned oběť úderem, ale čtvrtá byla jen drátěná klíčka, v níž se uzavírala padací dvířka, a on měl mnoho času, aby pozoroval pobíhání lapené oběti. V čem se odlišoval osud lidí tady? Nejsou i oni lapeni do haly? Copak bylo možno nazvat spravedlivým svět, který s takovou marnotratností utrácel jejich energii a pod záminkou, že jim zajišťuje prostředky k obživě, je uvrhává do myšího osudu? Ale bez pocitu spravedlnosti, prohlásil, nemůže žít ani pes.

Pak začal vysvětlovat svoje plány; nejprve mu naslouchali s nedůvěrou a s obavami (lidé z haly byli příliš zvyklí lpět na každém předpise a o zákonech si ovšem nedovolovali ani zapochybovat), ale postupně je jeho vyklad strhával, spolu s ním – i když stydlivě – vstupovali do jiného, přijatelnějšího světa, opouštěli svůj myší osud a stávali se opět lidmi, a když skončil, halou zněl potlesk. Téměř se ho lekl a spěšně se vracel pod strop ověncený plísni a s úzkostí se rozhlédl, zda nepřichází šedivý mužík, který po celých čtrnáct let ve funkci náměstka ředitele pověřeného správou této haly procházel za mírného ztišení, v němž se konečně dal sledovat souvislejší úryvek melodie z reproduktoru, několikrát denně uličkou mezi stoly, ochoten vyslechnout hlášení, dotazy, stížnosti i prosby a vydat potřebné příkazy či zákazy. Někdy si Jakub uvědomil ten rozpor: ačkoliv pohrdal svou existencí v hale, zároveň se o ni chvěl, bál se každé chyby, jíž by se snad mohl dopustit, každé revize (ačkoli neměl co zpronevěřit ani příležitost jakkoliv se obohatit). Bál se, protože jeho postavení jej zbavovalo jakékoli jistoty i důstojnosti. Patnáctý stůl nebyl spojen ani s náznakem moci anebo vlastního rozhodování.

Jednou, bylo to v zatím posledním roce jeho práce v hale, se dopustil skutečné chyby a způsobil, že sto abonentů přestalo dostávat svůj včelařský list. Tehdy, snad že se mu něco podobného přihodilo prvně, se ho zmocnila panika a denně vstupoval do haly s pocitem strachu. (Jaká je naděje pro člověka, který dokonce ani v hale neobstál?) Nakonec se odhodlal k činu (byla k tomu výjimečná příležitost, neboť náměstek ředitele slavil právě svátek) a za obnos, který představoval více než jednu pětinu jeho měsíčního platu, zakoupil láhev pravé skotské, a skrýváje ji pečlivě, pln rozpaků a také obav, že bude odmítnut, vstoupil s ní do šéfovy pracovny. Když láhev byla nejen přijata, ale náměstek ji dokonce ihned otevřel, nalil i jemu a rozprávěl s ním přívětivě o jeho práci, zmocnil se ho pocit úlevy, vděčnosti, okamžité výlučnosti a dokonce i štěstí.

Nad komínem vzdáleného stavení se objevil sloupek dýmu. Museli tam tedy bydlet lidé; jakýpak to byl asi život, pokud to ještě byl život, v takové osamělosti? Vtom se Petr otočil a pohlédl na hodinky. „Je čas,“ upozornil. Zpáteční cesta potrvá nejméně čtyři hodiny a slíbili faráři, že se vrátí na večěři. Kromě toho se měla večer ve Svatém Janu konat jakási dudácká oslava a Magda by ji ráda viděla.

„Myslela jsem, že i vy,“ ozvala se Magda. „Ti zdejší dudáci v sukních jsou tak nádherně roztomilí. A jejich písně, dojímají mě ty jejich starodávné balady.“

Byla neúnavná ve své činnosti, pravý opak jeho Marie, která milovala klid, chtěla jen odpočívat celé večery tiše a znaveně v křesle a plést svetry: pro sebe, pro něho, dokonce i pro své děti, pro ta svá bekající ubožátka, nebo nanejvýš ještě naslouchat polohlasné hudbě anebo hovořit o nepatrných denních událostech, které byly zapomenuty, sotva je vyslovila.

Teď Marie poslušně vstala a začala si spěšně oprašovat šaty. Byla zvyklá, že se podrobovali Petrovým pokynům, jako se ostatně vždy podřizovali vůli a přání těch, s nimiž se právě stýkali.

Ale v této chvíli, v okamžiku, kdy po tolika letech stanul na místě, které, jak tušil, předělí jeho život, Jakuba její pokorné počínání popudilo a rozhodl se Petrově výzvě vzdorovat. Vypůjčil si od něho mapu a našel na ní jinou možnost návratu, cestu, která nevedla zpět, ale pokračovala po opačném úbočí hory do údolí a potom po břehu jezera až k moři, do osady Lochmach, odkud byla značena pravidelná lodní linka až do Svatého Jana. Sám překvapen svou rozhodností prohlásil, že tato cesta je zřejmě nejen kratší (tak jim vybude ještě čas zdržet se zde), ale i zajímavější.

„To by bylo nádherné,“ přidala se k němu Magda.

Petr pokrčil rameny a uraženě se k nim otočil zády.

Jakub složil mapu. V okamžiku, kdy až neočekávaně snadno dosáhl svého, se ho zmocnily obavy. Cesta mohla být delší, než se zdálo z mapy, mohla vést přes neschůdná místa; krajina tu byla plná

nebezpečných srázů a skrytých mokřin; také neznali dobu odjezdu lodí a nedalo se tedy vyloučit, že dorazí k přístavu až po odplutí posledního parníku.

Magda se opět na něj dívala tak, že ho přivedla do rozpaků. Nebyl si nikdy jist, jaké city k němu chová. Už když se prvně setkali, zmátla ho při loučení: Doufám, že vás zase brzy uvidím, jsem ráda, že se teď budu častěji vídat s *takovými* lidmi; tato věta mu utkvěla v paměti.

To ovšem bylo ještě tehdy, kdy i on čekal pro sebe jinou budoucnost, než jaká potom přišla, jist si, že potká ženu, která se bude podobat ženám slavných mužů, o nichž čítal; bude jemná, oslnivá, duchaplná, urozená a obětavá. Tehdy vlastně začal jeho pád: namísto studií narukoval do městečka uprostřed roviny, v níž trčel jediný, opakovaně šturmovaný kopec s rozpadajícím se zámekem na svém vrcholu, a tady, uprostřed samoty, poznal Marii. Byla o něco starší než on a pečovala o slabomyslné děti v budově ústavu, která se svou architekturou nápadně podobala jeho kasárnám. Marie ovšem nebyla ani zvlášť duchaplná, ani oslnivá, tím méně urozená, jen dcera vrátného v cukrovaru – ale o to pokornější a obětavější, připravená naslouchat mu a chápat ho, trpělivě čekat celé týdny na den, kdy ho pustí z kasáren. Trpělivosti se naučila u svých svěřenců, které nazývala tvrdošíjně: moje děti.

Dost dlouho byl přesvědčen, že i když Marie snad není oslňující, je přinejmenším o něco málo lepší a jemnější než většina ostatních žen, že její důvěra v něho mu pomůže dosáhnout cílů, jichž toužil dosáhnout. Ale po letech soužití pochopil, že jeho manželství bylo jen předznamenáním a posléze prodloužením života v hale.

Teď když hleděl do širé prostory před sebou, z místa, na němž po léta toužil stanout, dolehla na něho ubohost jeho předchozího života. Ze všeho, o čem kdy snil, si podržel jedině: výstup na tuhle horu.

Chápal ovšem, že Petr zapomněl na dávné společné předsevzetí, nepotřeboval si už hrát s představou cestovatele, který dobývá

nepřístupné končiny země. Ale Jakub tu horu čas od času zahlédl uprostřed mračen, vynořovala se z mlh, temná a nepřístupná. Dokonce i v dobách, kdy se zdálo nemyslitelné, že by se mohl třeba jenom přiblížit hranicím, potají šetřil. Nepřiznal vlastně ani sobě, nač šetří, nazýval ty peníze železnou zásobou pro dobu nemoci anebo jinou nenadálou událost; ostatně ta zásoba rostla jen zvolna, protože kolik peněz může ušetřit úředníček z halý, který nemá, čím by si přilepšil? Trvalo to tedy celých čtrnáct let, než nastřádal obnos, který se mu zdál dostatečný pro cestu dvou lidí (i když mu vlastně po těch čtrnácti letech málo záleželo na tom, pojedete-li Marie s ním).

Dokonce pak, když konečně měl ten obnos pohromadě, připadlo mu nezodpovědné promrhat pracně ušetřené peníze za několika-denní cestu, z níž mu nemohl vyplynout trvalejší užitek.

Nejspíš by ty peníze schovával dál anebo utratil rozumněji, kdyby nebylo toho podivného Magdina vztahu k němu, věty, kterou pronesla při jejich prvním setkání a kterou občas (při jejich řídkých setkáních) opakovala v nějaké nové obměně a tím v něm udržovala, nebo spíše znovu probouzela něco z jeho starých tužeb. Bylo to také v její přítomnosti, když připomněl Petrovi dávno plánovanou cestu.

Petr tehdy užasl. Potom se, jak byl zřejmě ze svého úřadu zvyklý, ptal pln inspektorské nedůvěřivosti: Co si od toho slibuješ? Magda však řekla: Ale to by mohlo být nádherné. Ukázali byste nám horu, kterou jste si tehdy vymysleli!

Teprve v tom okamžiku si uvědomil, že snad stane na vrcholu, jehož zlezení už přenechal pouze svým představám.

Teď tedy byl zde, už jen několik posledních okamžiků, a musí se rozloučit. A pocítil vše překrývající uspokojení. Vlastně stojí na tomto vrcholu jako na hranici, na tenkém, chvějícím se předělu mezi dvěma životy. Až vykročí, vstoupí do života, v němž už určitě nebude hala; tato představa ho tak rozrušila, že pokročil až na okraj srázu, jako by chtěl skutečně přejít po neviditelném mostě propast. Díval se úporně, jako by si chtěl navždy do paměti uložit každý tvar

skály pod sebou i barvy blízkých i vzdálených hor a našedlý kámen osamělého domu a ticho, také zvuk větru narážejícího o skálu. Co bude tam na druhé straně? Náhle se mu z hlubiny paměti vynořil útržek textu: *Jestliže tedy světlo, které, je v tobě, jest tma, sama tma jaká bude?*

Proč právě tato slova? Nemusel je vztahovat k sobě, nemusel je vztahovat k ničemu anebo jen k tomuto místu. Anebo to snad byl přece jen úryvek z onoho kázání na hoře, který mu uvízl v paměti?

3

Neveliké kamenné molo osvětlovalo jen několik starodávných lamp, jejich plechová stínidla se chrastivě kývala ve větru a vrhala světlo střídavě na břeh a na černou hmotu moře. Rudá šipka ukazovala k nástupišti osobních lodí, a skutečně v těch místech na břehu stálo či posedávalo asi deset lidí. Zřejmě čekají také na loď, uvědomil si Jakub s úlevou.

Jejich cesta se protáhla na pět hodin a jeho celou dobu zneklidňovala představa, že dorazí do přístavu už po odplutí poslední lodi. A nedopřál sobě ani svým druhům ani okamžik na odpočínutí, jen na místě, kde se cesta nejvíce přiblížila osamělému domu, se zastavil, a jak hleděl vzhůru ke kamenné stavbě, zatímco ostatní se zvolna vzdalovali po pěšině ztrácející se ve vřesovišti, vyvstala před ním místnost a v ní za těžkým stolem seděl muž. Pozvedl skloněnou hlavu, jako by ho slyšel přicházet, a on poznal tvář, kterou už nespatriil dvacet sedm let, a kterou si tedy nedovedl představit až do této chvíle zestárlou, ale teď ji uviděl zřetelně, otcovu tvář pokrytou vráskami a dlouhým nestříhaným vousem. Podlehl úzkosti a bez hnutí čekal, zda mu starý muž pokyne, aby jej následoval, a vytanulo mu, jak se otec ubíral do naprostého ticha a úplné samoty: svíce, kadidlo a světla deroucí se skrze barevná okna, několik honosných mramorových desek ve zdi se zlatě vyrytými jmény dávno zemřelých knížat. „Lepší je dobré jméno nežli výborná mast a den smrti než den narození člověka. Lépe jest jít do domu zármutku než jít do domu hodování,“ užasl nad jasností těch slov, která se uchovala v jeho paměti po celou tu dobu. Kněz ještě pravil: Není jiného údělu pro nic na tomto světě, obrazy se rozpadnou, i sochy z nejtvrďšího kamene rozhlodá čas, i hvězdy, které po věky září, pohasnou, ani člověk se nevyhne. Ale zatímco hvězdy hasnou navždy a beznadějně

vadnou rozváty po hlubinách vesmíru, před člověkem září světlo navěky. Jediné je trvání, pravil kněz, uprostřed říše pomíjivé hmoty: Bůh! O jedno však je třeba dbát, aby místo skutečné naděje nerozžihali jste v sobě nepravé světlo. Pamatujte, co kázal náš Pán: *Jestliže tedy světlo, které je v tobě, jest tma, sama tma jaká bude?*

Tehdy se rozplakal, ztracený v houfu pozůstalých, plakal úzkostí a smutkem, a pak už zněl mečivý hlas varhan, který spíše připomínal dudy; vlastně celých sedmadvacet let zapuzoval od sebe ta slova, tu úzkost; pak zpíval s sebou jakousi píseň, snažil se vzpomenout si teď na její text, ale kupodivu píseň se vytratila.

Marie se k němu přitiskla; jako vždy, když byla unavená, změnila se její tvář v tvář staré vyčerpané ženy. „Pojede ještě loď?“ Cítila bázeň z Petrovy zachmuřené tváře. Byl to přece Jakubův – a tedy i její – návrh: nevracet se stejnou cestou. A zůstanou-li beze všech svých věcí v cizím přístavu, ztratí-li proti všem předpokladům bezmála celý den, pak to bude jejich vina a ponosou odpovědnost za nesnáze (a ovšem i výlohy), které tím vzniknou.

Petr se zastavil před tabulí s jízdním řádem. „Máme štěstí,“ prohlásil po chvíli, „za deset minut vyjždí poslední loď.“

Vtom z hloučku čekajících zazněl zvuk dud a oni spatřili chudáka v barevné skládané sukni, v pestrých punčochách pod kolena, s dykou zastrčenou za okraj jedné z nich.

Jak se blížili k těm lidem, Jakubovi připadlo – snad to způsobilo jeho zvláštní rozpoložení, únava spojená s rozčilením – že se blíží nikoli živým lidem, ale obrazu, dokonce povědomému obrazu, ačkoliv by nedokázal určit, kdy jej spatřil.

Na lavičce jen kousek od dudáka seděla stárnoucí dáma, nad obrýlenýma očima těsně do čela naražený klobouk, podobný květinovému koši plnému velkých nevkusných květů – v dlani svírala kabelu z křiklavě obarvených per. V jakoby předem pečlivě zkomponované nesouměrnosti se vedle těch dvou ocitli dva muži, první z nich – Jakubovi to připadlo až bizarní ve vlahém dni počínajícího

podzimu – postával naditý v zimníku s kožešinovým límcem, krk omotaný vlněnou šálou, dlaněmi si chránil bledý obličej jako za třeskatého mrazu. Druhý mohl, aspoň podle věku, být jeho synem, jinak se ovšem staršímu nijak nepodobal: o hlavu větší, snědý a oblečen jako člověk, který si jen na chvíli odskočil z domova, v texaskách a v laciném svetru. V ruce však držel kufr, zřejmě si přece jen odskočil aspoň na několik dní.

Obraz měl i pozadí. Na sousední lavičce, obklopené několika taškami, papírovými pohárky, láhvemi a balíčky, se rozložila rodina s dětmi: blahobytný plešatící muž (tmavé šaty, které se svým střihem a proužkem snažily vylepšit jeho postavu, pestrá vázanka a módní botky s polovysokým podpatkem, vše usilovalo zakrýt tuctovitost jeho kramářského vzezření), vedle něho žena, pokud svedl Jakub v kývavém světle lucerny rozeznat, ještě mladá, i ona měla nenápadnou tvář, co ji ozvláštňovalo, byly lesklé tmavé vlasy, dlouhé tak, že jí spadaly až do půli zad, v náručí chovala děvčátko asi čtyřleté a mezi ní a jejím tlustým mužem seděly ještě dvě holčičky, všechny podle vžitě představy úhlednosti oblečené do stejně modrých sukének, stejně žlutých svetrů, nejstarší z nich držela u ucha krabičku tranzistoráku, z níž vycházela sotva postižitelná hudba.

Za lavicí, ve stínu stánku, který sloužil v denní době jako prodejna občerstvení, spatřil Jakub ještě dvojici mladých lidí: ramenatý černochoch v bílé košili a rozhaleném plášti; žena vedle něho vypadala křehce – její rusé vlasy se i v tomto počínajícím podvečeru měděně leskly.

Celý ten obraz vstoupil do Jakubova vědomí v jediném okamžiku, zatímco se k němu blížil, a teprve když byl vzdálen už jen několik kroků, obraz ožil, rozestoupil se a postavy se pohnuly, několik hlasů ho předběhlo s pozdravem, ačkoliv on byl příchozí – ještě k tomu zcela cizí –, a dudák seskočil z lavičky a přestal hrát.

Byl překvapen tím přivítáním, málem se ohlédl, aby zjistil, komu náleží ta úcta. Pak si uvědomil, že jeho šatům, musí ty lidi vyvést

z omylu, ale hned nato si řekl, proč vlastně by měl cizím lidem, s nimiž se za hodinu zase rozloučí, vykládat historku o dešti a o své návštěvě na faře, sklonil tedy jen hlavu, a když hlasitě odpovídal na pozdrav, napadlo ho, že má docela vhodný hlas pro kazatele a že by mohlo být zábavné, kdyby jej lidé po tu hodinu, kterou poplují do Svatého Jana, považovali za kněze; musel se usmát té představě, mnohokrát si sám sebe představoval v nejrůznějších postaveních spojených s důstojností, ale nikdy ne v postavení kněze, pro něj snad kromě hlasu určitě neměl předpoklady; a všiml si také, že uprostřed tmavého prostoru na kraji mola se nehybně tyčí ještě jedna čekající osamělá postava: byla to žena.

Dudák se už opět vyšplhal na lavičku a znovu vyloudil ze svého nástroje tóny a žena v strašném klobouku se obrátila k muži, který se stále choulil do zimního pláště, a řekla hlasitě: „Není to roztomilá země? Jsem šťastná, že tu budu žít. Slyšel jste někdy marimbu?“ A rozesmála se hlučně a bezdůvodně.

„Marimba,“ ozvala se prostřední z holčiček. Vstala z lavice a přistoupila k té ženě a dotkla se její opeřené kabely.

„Podívej,“ řekla Marie Jakubovi, „má oči jako povídkové koláčky.“

Pokrčil rameny a vydal se k okraji mola. Zastavil se jen několik kroků stranou od osamělé ženy.

Měl už v životě mnohokrát příležitost oslovit cizí ženu a mnohokrát si to dokonce přál učinit, ale neodhodlal se k tomu vlastně nikdy. Teď však řekl: „Čekáte také na loď?“

Její obličej teď osvítilo světlo lucerny a on si všiml, že její vlasy jsou nezvykle sčesaný až těsně ke spánkům a dolů tak, že zakrývají část její tváře.

Ohlédla se: „Ano, důstojnosti!“ řekla.

Pod vlasy na její pravé tváři se dala zahlédnout jizva, sahající až k prohlubni nad horním rtem.

Dudy za nimi dohrály. Všichni, kdo zřejmě čekali na loď, se teď shlukli kolem jedné z laviček.

Z hloučku se oddělil Petr a rozběhl se k němu: „Lod' nepojede,“ oznámil mu rozhořčeně. „Ode dneška platí nový jízdní řád.“

Uprostřed hloučku prudce gestikuloval malý potetovaný chlapík v námořnickém tričku.

„Ale my se musíme dostat do Svatého Jana,“ křičel tlustý otec tří děvčátek. „Máme tam zaplacený hotel.“

„Líto,“ zaskřehotal chlapík. Nejen na dlaních a pažích, ale také na krku a v obličeji mu vykvétaly modré a černé květy, které na samém vrcholu, to jest na temeni holé lebky, byly korunovány zelenou hvězdou. „Já jen úklid a pořádek!“

„A není možno,“ dotazoval se muž v zimníku, „najmout si třeba soukromou loď nebo rybářský člun?“

„Rybář za jasná noc,“ vysvětlil tetovaný muž, „na lov!“ V přístavu však, jak vyrozuměli z jeho ne zcela souvislé výpovědi, kotví ještě jachta jménem Naděje. Stará, ale přepychová jachta. Milionáři na ní sjezdili mnoho oceánů. Kapitán této lodi je ovšem... a následovalo nevyluštitelné gesto, už léta neopustil loď. Jestli se rozhodl, že dnešní noci nevyjede, potom ani za všechny peníze světa; ale on, a tetovaný muž se uhodil do prsou, by se ho pokusil přemluvit. Odmlčel se a čekal. Ačkoliv jeho zjev mohl vzbuzovat cokoliv kromě důvěry, muž v zimníku i tlustý otec děvčátek mu dali každý po jakési minci a chlapík se hned nato vzdálil.

Jakub se ohlédl k moři. Široko daleko nespatriil jedinou loď. Na samém okraji mola, obrácena dosud ke všem a všemu zády, stála ta žena s jizvou na tváři a vyhlížela zřejmě loď. Už jen ona nevěděla, že vyhlížet ji je marné.

4

Netrvalo to ani třicet minut – Jakuba napadlo, že to vše byla přichystaná komedie, tetovaný muž byl zcela zřejmě smluven s kapitánem lodi Naděje – a z hlubiny temného přístavu se vynořilo několik světel směřujících k molu.

Muž v zimníku se obrátil k Jakobovi: „Zdá se, že to dobře dopadne, důstojnosti! Nevím, co bych si počal. Zítra večer už musím být na letišti.“

„Milionářská jachta!“ ozval se Petr. „To nebude levná cesta!“

Dudák vstal z lavičky, upravil si na rameni svůj nástroj, potom se několikrát rozhlédl, jako by někoho hledal. Konečně přistoupil k muži v zimníku a pravil:

„Promiňte, pane, vy znáte tu loď Naději?“

„Ne. Nejsm zdejší.“

„Já jsem zdejší,“ řekl dudák a ukázal směrem k horám. „Ale neznám žádnou loď s takovým jménem.“

Vtom se na připlouvající lodi rozzářily šňůry světel a velká slavo-brána v jejím boku a oni spatřili loď neobvykle štíhlou a dlouhou, s dvěma úzkými palubami a ještě s krátkou třetí velitelskou palubou; a na samé přídi, nakloněna až nad temnou hladinu moře, se vypínala nehybná socha, třímající v napřažené ruce kitharu.

„Co tím myslíte?“ zeptal se dudáka otec tří děvčátek.

„Nerad se plavím na cizích lodích!“

„Všechny lodi jsou pro mne cizí,“ namítl tlustý mužík.

„Jednou mě pozvali na cizí loď,“ vykládal dudák. „To bylo za války. Vojenská služba. Z devadesáti se nás vrátilo osm.“

„A vy nenastoupíte?“ zeptal se poněkud polekaně tlustý mužík.

„Musím,“ řekl dudák. „Musím dnes hrát ve Svatém Janu.“

Už k nim doléhal šumot vody rozrážené přídí a potom i velmi tichá melodie – nebyla to hudba z tlampače, spíš nějaký starý ariston

nebo hrací hodiny, které opakovaly několik stále stejných taktů. A tak plna světel a tiché hudby, přirazila Naděje k molu.

S lanem v ruce se objevil na palubě jejich tetovaný vyslanec; seskočil na břeh, upoutal loď a širokým gestem pokynul směrem k nástupnímu můstku.

Ale nebylo třeba tohoto pokynu, muž v zimníku a za ním všichni ostatní už vstoupili na palubu, i ta žena se zjizvenou tváří, která zřejmě považovala loď právě za tu, kterou vyhlížela celou dobu, a vzápětí na molu zůstalo jen několik tašek a kufrů a – oni čtyři.

Tetovaný chlapík se obrátil zpět k lodi, vykřikl několik nesrozumitelných slov a hned nato z nitra lodi vystoupili dva námořníci v bílých blúzách a černých kalhotách, dva obrovští chlapi, na jejichž čapkách svítila zlatá písmena, která skládala Naději. Jeden z nich uchopil zavazadla a druhý vyslal netrpělivé gesto směrem k nim. Tu teprve se vzchopili, a sotva vkročili na prkna té honosné lodi, ozvalo se vrzání vytahovaného můstku a lodní šroub se šplouchavě roztočil.

Na rychle se vzdalujícím molu osamělý muž s tetovanou tváří a brčálovou hvězdou na lebce zdravil odplouvající loď mírně zdviženou levicí. S ním se vzdalovalo i několik přístavních světélků a zvolna i kamenná masa hor, strmě se temnící nad jejich hlavami.

Moje hora, pomyslel si Jakub teskně a ještě jednou se snažil zahlédnout ten vrchol, ale přikryla jej už mlha, osamělý dům tedy zůstane pro něj už navždy skryt v údolí, neotevřu dveře, neusednu k těžkému stolu, za hodinu opustím loď a zítra nastoupím do vlaku, dva dny cesty, hala už opět čeká, stůl číslo patnáct – ale ne, řekl si, to není možné, něco se stane, něco udělám.

Dudák zpíval:

*Ó, smutný rytíř Ball
se za tmy domů bral,
džbáněk do dna v sobě*

*a jist, že vchází na svůj hrad,
se do cizí brány vkrad,
ráno už spal v hrobě.*

Jakub naslouchal písni a uvědomil si stesk. Bože, tak mnoho bych dokázal, mám k tomu dost sil, ale najdu příležitost, abych je uplatnil? A pak ho napadlo, že za celá léta se neodhodlal k tomu, co právě před chvílí udělal, oslovit cizí ženu, navíc krásnou ženu, která se zdála nepřístupná, a připadlo mu to jako příslib změny.

Dudák dozpíval. „Krásný kraj!“ oslovil Jakuba. „Zkoušel jsem žít i jinde,“ svěřoval se, „ale chyběly mi,“ ukázal směrem k horám. „V jedné písni se zpívá ‚hory, jako spící králové...‘ Ale pro mě jsou to spíše bohové: Ódin a Thór, Baldur a Freya; znáte ty báje?“ zeptal se a pokračoval: „Lidé, když chtějí být vznešení, ověšují se cetkami, ale pravá vznešenost je prostá. Jednou, praví báje, se sinavě zableskne a žár sestoupí na zemi, a v tu chvíli pomine čas lidí a počne se čas bohů. Ale já, velebnosti, říkám: Skončí čas lidstva, počne se čas hor.“

5

Do nitra lodi vedly pouze jediné dveře; vstoupil jimi a kráčel potom chodbou, jejíž stěny byly obloženy ebenovým dřevem a zdobeny in-tarziemi ze slonové kosti, tlumený zvuk mnoha hlasů ho neomylně dovedl za ostatními.

Marie se mu rozběhla vstříc: „Kde jsi byl? Myslela jsem..., jestli jsi snad...“ zarazila se.

Jenže on se s ustrnutím díval na stěnu proti dveřím, kde z mohutného zlaceného rámu, ozářen mihotavým světlem rozžatých svící, zíral ten stařec, jeho tvář byla pokryta vráskami a žlutavým nestříhaným vousem, tvář z kamenného domu, ale nebyla to otcova tvář, mýlil se tedy, musel to být jenom prelud unavené mysli. Po stranách dvoukřídlých dveří stáli ti dva námořníci, kteří předtím přenášeli zavazadla, ostatní cestující se mezitím stačili posadit k malým neprostřeným stolkům, na nichž byly jen mísy s ovocem.

V rohu místnosti několik kroků od něj stálo křeslo s vyřezávanou a zlacenou korunou nad vysokým lenochem a se slovem Naděje vetkaným do potahu. Tady nejspíš sedával kapitán anebo nejvážnější z hostů. Vtom se dveře střežené oběma námořníky otevřely a v nich stál chlapík s nažloutlou, dokonale oholenou, anebo ještě spíše zcela bezvousou tváří, tváří bez jediné stopy obočí či aspoň řas na očních víčkách, oblečen v šedivě modré uniformě, s důstojnickou čepicí spuštěnou hluboko do čela; také nad jejím štítkem se skvěla zlatými písmeny vyšíta Naděje.

Důstojník si položil pravou ruku na prsa a naznačil úklonu, aniž pohnul tělem, jen nepatrně spustil až křečovitě vysunutou bradu, potom vytáhl z náprsní kapsy brýle s tenkou obroučkou a nasadil si je. Jeho pohled okamžik setrval na ženě s jizvou na tváři – seděla

osamělá v rohu místnosti – potom se přesunul na rodinu s dětmi, sklouzl na Jakuba a nakonec utkvěl v prázdnou protější stěny.

„Pan kapitán lituje,“ řekl vysokým, skoro ženským hlasem, „že nemůže, jak bývalo vždy jeho zvykem, osobně přivítat hosty na své jachtě. Pan kapitán poslední dobou chodí ztěžka, v této chvíli je navíc zaneprázdněn svými povinnostmi. Pan kapitán,“ důstojník vzhlédl k obrazu starce, „mě jako nejstaršího důstojníka na lodi požádal, abych vás jeho jménem přivítal na palubě Naděje. Naděje,“ hovořil hlasem, v němž zanikaly pomlky a jakékoli důrazy, „je loď se slavnou historií. V dobách, kdy patřila milionáři Vandenbergovi, obeplula dvakrát svět, později Havemayerovi na ní přiváželi léky nemocným a za poslední války bylo na jachtu naloženo čtyřicet dětí, které by jinak byly odsouzeny k smrti. Naděje,“ řekl a učinil krátkou pauzu, „to slovo značí víc než všechna ostatní slova. Ve jménu naděje se daly všechny velké a slavné činy. Bohužel Naděje je už stará čtyřicet let a za dobu svého trvání urazila víc než pět milionů mil – Naděje stejně jako člověk – se nevyhnula dnům, kdy její únavu už se nepodařilo zapudit a její tělo osvěžit. Proto kapitán rozhodl, že plavba, která se právě počíná, je poslední plavbou jachty. Jsem zmocněn vyslovit jeho dík všem, kteří se dobrovolně rozhodli, že se této plavby zúčastní, a dovoluje si vás požádat, abyste se stali jeho hosty.“

Důstojník sňal brýle a zdálo se, že cosi čeká. Potom ještě oznámil, že slavnostní večeře bude podávána za necelou půlhodinu zde v jídelně. Do té doby si mohou všichni hosté prohlédnout loď a prodlít v kterémkoli ze salonků. Zvláště oblíben mezi hosty bývá lovecký salonek, karetní salon se svou pozoruhodnou sbírkou starých hodinářských kuriozit, na lodi je ovšem také malá kaple – a přitom se první důstojník obrátil k Jakubovi a setrval svým pohledem na jeho tváři tak dlouho, dokud Jakub nesklopil oči, v bílém salonku je možno tančit při hudbě starých hudebních skříní i při hudbě moderních automatů. Důstojník znovu umlkl a čekal. Jakub si

uvědomil, že všichni, nejen důstojník, teď upírají pohled na něho, a strnul v náhlé úzkosti, že jeho přestrojení bylo odhaleno a všichni jím budou opovrhovat. Petr se k němu naklonil a zašeptal: „Čekají, že něco proneseš.“

Na této kratičké plavbě, uvědomil si, mu zřejmě bude prokazováno více poct než kdykoliv v jeho životě. Jako ve snách pozvedl ruku, učinil to přesně týmž gestem, které pevně tkvělo v jeho představě (žádal jím tak často, když vystoupil na židli v hale, o klid), teď však měl před sebou skutečné a navíc cizí posluchače: „Myslím, že mohu jménem všech cestujících poprosit,“ takže když promluvil, nepoznával svůj hlas, „abyste vyřídil panu kapitánovi dík za jeho pozvání. Je to pro nás všechny čest,“ v tom okamžiku mladík v laciném svetru vytáhl kapesník a zatroubil do něho tak mohutně, že Jakuba zcela přehlušil a poněkud zmátl, „že se můžeme zúčastnit poslední cesty této slavné jachty,“ dokončil spěšně.

Ostatní cestující – dokonce i tři holčičky – zatleskali.

Konečně jsem vystoupil ze svého mlčení, pomyslel si Jakub. Důstojník na něho chvíli hleděl, potom vysunul bradu, položil si pravou ruku na prsa a spustil bradu. Vyšel z místnosti a za ním oba námořníci.

Petr si zamnul ruce. „To se povedlo, skutečně povedlo!“ Liboval si vždy, kdykoliv mohl zasednout k jídlu, ale obzvláště se těšil, byl-li pozván hostitelem, jemuž nemusel oplácet ničím víc než díkem.

Znenadání se ozval dudák. „Čichám pořád,“ řekl a několikrát po sobě hlasitě nasál vzduch, „síru a čpavek,“ oznámil. „Bud' ďábel, anebo dynamit.“

Magda se naklonila k Petrovi: „Připadá mi to tu jako na divadle. Ti dva strašní chlapi u dveří jako dva hrobníci v livrejích. A ten směšný námořníček, jak se legračně klaněl! A Jakub v tom svém oblečení. Mohl by hned hrát svatého Františka.“

Jakub si nebyl v té chvíli jist, má-li její slova přijmout jako výraz obdivu, anebo naopak mírného výsměchu. Marie mu zašeptala:

„Co vlastně říkal ten námořník?“ Potom, ona, která byla zvyklá na tváře plné šílených úsměvů a grimas, řekla: „Vypadal strašně... jako, jako oživlá loutka.“

Lod' se kolébala na vlnách; tichý hukot neviditelných strojů a šumot vln, útržky polohlasných vět. Marie usedla do křesla, opřela hlavu o lenoch a zavřela oči, cítila se nesa v přepychové lodi, mezi lidmi, jejichž jazyku nerozuměla.

V Jakobově sluchu dozníval potlesk. Nikdy ještě po jeho slovech nezazněl potlesk; jak málo stačilo k tomu, aby se dlaně lidí pohnuly. A to ještě nic podstatného nepronesl.

„Důstojnosti!“ oslovil ho muž, který se na molu tak zimomřivě choulil do zimníku s kožešinovým límcem. „Myslel jsem, důstojnosti, nehodláte-li navštívit kapli nebo některý ze salonků. Jsem tu totiž na lodi sám, a kdyby vás snad zajímala sbírka hodinářských kuriozit – je to poněkud můj obor.“ Vyňal z náprsní kapsy vizitku a podal ji Jakobovi, zároveň vytáhl malou lulku a sáček tabáku.

Pan Benjamin F. Tomas, jak si Jakob mohl přecíst, byl obchodníkem s jemnou mechanikou.

6

„Je to slušná loď,“ řekl pan Tomas, když vyšli z jídelny, „ale chladná, nezdá se vám? Lidé podceňují chlad,“ pokračoval, „zdá se jim, že svět je zaplněn nebezpečnějšími elementy, nežli představuje nepřítomnost tepla. Ale já tvrdím, důstojnosti, že celá civilizace vznikla vlastně jako obrana proti zimě. Na počátku byl oheň, prapříčina všeho. Oheň, krb a dům. A není náhoda, že Eden se rozkládal v končinách, kde se lidé mohli pohybovat nazí.“ Pan Benjamin Tomas zabafal z dýmky a zeptal se Jakuba, není-li vázán k Svatému Janu nějakými rodinnými svazky, neboť pak by byli vlastně rodáky, on přijíždí totiž právě proto, aby spatřil rodnou obec, ne sice svoji, ale svého otce, rodný dům předků. Vytáhl z náprsní tašky barevnou fotografii starého domu z bílého kamene a se šedivou střechou, s otevřeným přístavkem kovárny, se starodávným dmýchadlem a planoucím ohněm pod troubou dýmníků, a na další fotografii se rozkládal podivný hřbitov bez křížů, jen ploché kameny pod větvemi jalovců a tují. Otec si velice přál ležet zde, vykládal. Po boku své matky a svého otce, odkud je tak blízko, téměř na dohled k rodnému domu, ale zůstal za oceánem. I tak pan Tomas věřil, že pro lidské duše není moře překážkou. Věčná blaženost nezná prostoru ani dalek a otec býval dobrý křesťan, v posledních letech svého života byl kurátorem sboru. Zdálo se, že teď se řeč stočí na předpokládaný Jakubův sbor, ale naštěstí vstoupili do karetního salonku.

Kolem stěn, potažených vínově červenou tapetou, mezi karetními stolky, na zemi, na stěnách i na mramorových pultících tikalo v nerozlišitelné směsici nejméně padesát hodinových strojů. Chronometry, chronografy, hodiny přesýpací, sluneční, vodní, mechanické i kyvadlové, také přístroje, které sloužily k navigaci lodí: několik starých sextantů a zcela moderní pasážník a ještě další stroje, kdyby

je Jakub neviděl právě zde, asi by nikdy neuhodl jejich skutečný účel. Chyběly jim nejen rafičky, ale i ciferníky – spleť ozubených kol a okének, v nichž naskakovaly v pravidelném sledu sloupce čísel, připomínaly spíš prastarý model počítače anebo poslední výstřelek sochařské tvorby; a uprostřed místnosti na podstavci z bílého mramoru spočívaly zřejmě nejcenější kusy sbírky: hodiny, anebo spíše malý orloj v podobě zlacené brigantiny. Z jejích boků čnělo dvanáct dělových hlavní a na dvou palubách neméně než třicet pohyblivých figurek znázorňovalo královskou rodinu s průvodem i s námořníky, ti v pravidelných časových úsecích vytahovali a spouštěli plachty na obou stěžních, vyhlíželi z koše pevninu a vypalovali z děl stále se opakující salvy, na boku lodi se skvěl vytepán ozdobným písmem nápis Esperanza; vedle zlaté brigantiny pod skleněným poklopem po mírně nakloněné ocelové desce v úzké drážce, která v podobě tří spolu spojených M byla vyryta do desky, běhala zlatá kulička. Když dosáhla patky krajního M, dotkla se zřejmě skrytého pera či páčky a deska, poslušná neviditelného mechanismu, změnila svůj sklon a tím posunula nejen ručičku na bočním ciferníku, ale uvedla do zpětného pohybu i zlatou kuličku.

Jakub užasle sledoval její nepřetržitý běh.

Bylo to krátce před svatbou, Marie – snad ve svém zaujetí pro něj věřila, že on rozumí všemu, co se jiným jeví nesrozumitelné – se ho zeptala, zda by se s ní nechtěl podívat na zajímavý přístroj, který vyrobil její strýc. Jeli téměř dvě hodiny do stanice, zapomněl už její jméno, a potom ještě dlouho putovali pěšky až na úplnou samotu, kde ten muž, povoláním lesník, bydlel, a tam v přístěnku domu se nacházel ten stroj. Vzpomínal si přesně: pod skleněným poklopem ocelová deska rozrytá úzkými drážkami. Lesník sňal poklop a vložil do drážky malou poniklovanou kuličku, s jakou si hrají děti, a trochu naklonil desku, která byla zavěšena na tenkých drátcích. Kulička se rozběhla. Když dorazila ke konci své cesty, dotkla se pérka, které pohnulo deskou, a kulička se vracela zpět; trvalo to

nejméně deset minut, než ztratila poslední zbytek síly a hanebně uvázla uprostřed své cesty; pamatoval se na napjatý výraz toho muže, když čekal na jeho slova. Řekl mu tedy, že to je zajímavě a vtipně vymyšleno, a lesník mu začal vysvětlovat, že přístroj není ještě dohotoven, zbývá vyřešit lépe sklon drážek v zatáčkách, a jakmile zdolá tenhle už ne tak obtížný problém, kulička bude věčně běžat, a na tomto principu bude jednou založen nový svět. Tento nový svět Jakuba zaujal víc než pošetilá hříčka v kůlně. Do noci pak pili šípkové víno a on tehdy – prvně před Marií – rozvíjel svoje představy o životě; a teprve po půlnoci uléhal v malém podkrovním pokojíku, kde voněly sušené byliny; místo zrcadla ze zaskleného rámečku vztahoval paže jakýsi svatý a pod ním dva andělé nesli zdobnými písmeny vyhotovený nápis:

Blahoslaveni čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.

Pamatoval si dobře ta slova, poněvadž na ně civěl dlouhé minuty, zatímco čekal, zda Marie přijde nahoru k němu.

Do salonku teď vešla i stárnoucí slečna a tlustý otec se ženou a dvěma staršími dcerkami.

Pan Tomas se zdál ve svém živlu, vykládal hlasitě, že brigantina je nepochybně Schottheimovo dílo, a tedy stará nejméně tři století, zatímco deska s běžající kuličkou pochází z dílny Williama Congreva, a vykřikoval radostí nad největšími hodinami v této místnosti a upozorňoval na kyvadlo, jehož délka se vyrovnala výšce dospělého muže, a na tři oddělené ciferníky, kde dlouhé zlaté rafičky ukazovaly hodiny, minuty a vteřiny. „Za celý váš život,“ ujišťoval tlustého muže, „kdybyste si ho dal odměřit tímhle strojem, by vás neošidil ani o jednu minutu!“

Starší děvčátko ukázalo na velký zlacený nápis na boku mahagonové skříně lodi. „SPES,“ přečetlo.

„Ano,“ přikývl pan Tomas. „Je tu na můj vkus příliš mnoho nadějí.“

Vtom počaly tlouct první hodiny a vzápětí se v nepřehledném zmatku zvuků mísila nejrůznější bití, zvonkohra, tóny menuetu, rány děl, vystřelujících na boku brigantiny, potom vše náhle utichlo, bylo právě osm hodin.

Černovlasá paní se obrátila ke své nejstarší dcerce a zeptala se jí nejistě: „Neměli bychom už jít?“

A tu, ale ne v této místnosti, spíše kdesi pod jejím dnem, se ozval hluboký a těžký tlukot hodin anebo snad skutečného zvonu; osm tlumených úderů a potom zcela jasný tón aristonu, hrál tutéž melodii, kterou zaslechli už jednou, když se loď blížila k molu, teprve pak, když doznělo osm jejích taktů, nastalo skutečné ticho, do něhož se vracel překotný tikot hodinových strojů.

Mezitím v jídelně rozložili tabuli, na hořcově modrém ubruse se bělaly talíře, při zlaté obrubě každého z nich se ozdobným písmem připomínala Naděje. Ve dveřích oba obrovití námořníci drželi v ruce po láhvi opletené lýkem. Marie klečela na podlaze s nejmladším ze tří děvčátek a strojila s ním panenku. V její tváři se zračilo štěstí, to však, jak dobře věděl, tkvělo na samém pokraji pláče.

Marie si přála vlastní děti – většina žen si přeje mít vlastní děti, ale pro Marii to bylo více než přání, byla to představa jediného skutečného smyslu a naplnění života – a ještě donedávna věřila, že její přání se naplní a její život nalezne smysl (občas, když ji sklíčila žalost, žadonila před usnutím u neviditelného a nepřítomného Boha o milost a tento jediný dar), ale teď, když už se jí blížila čtyřicítka, pochopila, že milost jí byla odepřena, a tím i jediný skutečný smysl pro její život. O to více se přimkla ke „svým dětem“ v ústavu a také k Jakobovi, a jediné, co občas prozrazovalo její trvalou bolest, byl právě ten trochu křečovitý výraz štěstí, který se jí objevil na tváři, kdykoli si hrála s normálními a zdravými dětmi.

Vstala a řekla s nadšením, které mu připadalo strojené: „Podívej, jak je roztomilá!“

Vzal ji pod paží a kráčeli spolu ke stolu; ostatní, jako by čekali jen na jeho příchod, je spěšně následovali, sotva dosedl, pohnuli se námořníci u dveří, jeden z nich přistoupil k němu, druhý k Marii a naplnili jejich sklenky.

Pozornost, která jim byla prokazována, ho přiváděla do rozpaků – nebyl jí zvyklý, také se necítil dobře v cizím plášti ani v cizím důstojenství (mohlo se kdykoli zvrátit ve svůj opak). Měl bych odložit ten plášť, odhodlával se, a oznámit jim: Neoslovujte mě jako kněze!

Kdyby to udělal, jistě by pozornost, kterou mu zatím prokazovali, zmizela. Jaká nerozumnost, že důstojenství se váže k oblečení; proč, pomyslel si s náhlou hořkostí, proč by nemohlo platit skutečně jemu jako člověku? A napadlo ho, že pokud si přisvojuje nepatřičné důstojenství, nepřisvojuje si je o nic nepatřičněji než většina osobností, které ve skutečnosti vůbec nejsou osobnostmi, a přesto přijímají pocty s naprostou samozřejmostí na základě zděděných práv, na základě kdysi dávno vzniklých a na nich nezávislých zásluh a rituálů.

Oba námořníci opět vstoupili. Na stříbrných tácech, které třímali v předpažených rukou, leželo tělo velkého krocana a šedá těla jakýchsi ryb, jejichž hlavy nebyly zbaveny očí a do jejichž široce rozevřených pysků kuchař vsadil olivy.

Vzduch se naplňoval vlahou a voňavou párou. Jakub se rozhlédl podél tabule a uvědomil si, že všichni čekají. Na něho anebo na Marii, anebo snad – poděsil se – čekají na nějaký obřad, požehnaní anebo modlitbu. Vtom Petr, jako kdyby tušil jeho rozpaky, se naklonil nad jednu z mís a řekl hlasitě: „Jezme, i v bibli se praví: jezme a pijme, neboť zítra zemřeme.“ Tlustý obchodník se zasmál a všichni si začali nabírat jídla, zatímco námořníci přinášeli další mísy. I Jakub si s úlevou nabral rybího masa, také z mís saláty. Jak výborné zakončení po té dlouhé úmorné cestě, skvělé zakončení vzrušujícího dne, jeho životního dne (zapomněl v této chvíli, že hostina se pořádá nikoli na jeho počest, ale na počest poslední plavby staré jachty), a jak jedl, sledoval s potěšením a s pocity téměř hostitelskými své spolustolovníky.

Všiml si, že stárnoucí slečna odstrčila se zjevným pohoršením daleko od sebe sklenku s aperitivem, že dudák si vzal jen několik lžic ředkvového salátu a plátek masa, zřejmě v obavě, aby se před vystoupením nenajedl nadmíru; pozoroval, jak černovlasá matka rozkrájela své nejmladší maso na několik dílků a krmí ji trpělivě, zatímco její manžel hodoval přímo nezřízeně a nevnímal přitom

nic kolem sebe s výjimkou námořníků a mís s dalšími chody; všiml si, že oba milenci jedí tím zvláštním způsobem, kterým jedí pouze zamilovaní, každý z nich si vybral jenom některé z jídel (jež přece byla všem stejně dostupná) a potom nabízel druhému ze svého talíře, a tak jedli každý z obou talířů, což vlastně byla jen záminka k tomu, aby se mohli k sobě naklánět a dotýkat se navzájem; a zaznamenal, že Magda se večeři věnuje – jako ostatně všemu, co kdy činila – se zaujetím, cítila jistě rozkoš nejen z chuti vybraných jídel, ale z celého neobvyklého ovzduší přepychové, sotva znatelně kolébané prostory; všiml si také s podivem, že mladík v laciném svetru (seděl na kraji tabule, hned vedle ženy s umně sčesanými vlasy) má před sebou prázdný talíř a pojídá jenom suchou bramboru, která byla neloupaná podána na stříbrném tácku.

Mladík zpozoroval jeho pohled, otočil se ke své sousedce a řekl tak hlasitě, že i Jakub to mohl slyšet: „Nepřipadá vám to směšné, že pár vyvolených sedí a cpe se den co den až k mrtvici, zatímco většina lidí na světě se raduje, sežene-li aspoň hrst fazolí nebo rýže?“ Pohlédl znovu na Jakuba a prohlásil: „Je jich plný svět, co chtějí spasit lidstvo. Jedni kázáním, jiní děláním převratů. Ale každý nakonec myslí na tohle,“ ukázal na vlastní břicho.

Potom vykládal, že ani on se příliš od téhle najedené sebranky nelišil, dokonce když skončil školu, měl plnou hlavu nejvýstřednějších projektů, stupňovité domy otáčející se za sluncem, domy zavěšené nad hladinou moře a umístěné na mořském dně a domy, v nichž každý pokoj měl trvale neměnnou teplotu, a stavby, do nichž nepronikl ani jediný zvuk zvenku a vzduch se míchal a vyráběl hluboko v podzemí. Ale potom odjel do tropů a tam pracoval na stavbě dřevěných přízemních baráků nemocnice, nejprimitivnějších dřevěných kójí, každá měla pětkrát pět metrů, dvě okna, v nich síť proti hmyzu a uprostřed stropu svítidlo s plechovým emailovaným stínítkem, dveře a podlahu z palubových prken, a tyto baráky byly divem civilizace ve srovnání s chýšemi, které je obklopovaly.

V těch žily v jediném nečleněném prostoru celé rodiny, žily, umíraly a rodily se, milovaly se a hladověly spolu i čtyři generace. Tam také poznal nadutost všech svých projektů, všeho toho, čím se pyšní náš civilizovaný svět; zařekl se, že bude napříště požadovat jen to, co nezbytně potřebuje k životu, a člověk, to už sám poznal, potřebuje velice málo. Zařekl se také, že se nikdy nebude zajímat o všechna vylepšení už stejně bizarních sídel té do sebe zahleděné a přesycené hrstky lidí. Zítra ráno vyplouvá ze Svatého Jana s nákladní lodí a ta ho doveze nazpět do kraje, který před rokem opustil a kde bude nyní dozírat na stavbu kolonie z domků podle jeho vlastních návrhů.

Námořník přinášel mísu s pudinkem. Postavil ji na stůl, přiblížil hořící svíci k povrchu čokoládové masy a ta vzplanula modravým plamenem.

Na druhém konci tabule povstal tlustý otec tří děvčátek. Jeho tváře teď zřívavěly a to ještě víc zdůrazňovalo jeho vzezření trhovce, který se právě chystá vyvolávat své zboží; opřel se jednou dlaní o rameno své nejstarší dcerky, v druhé držel čerstvě dolitý pohár: „Přátelé,“ oslovil je, „náhoda nás svedla na této báječné hostině. Já, Mario Lantane,“ uklonil se, „se považuju za krotitele náhody. Mluvím o šťastné náhodě, a ona,“ ukázal na svou ženu, která ještě stále krmlila nejmladší dcerku, „je můj svědek. Bylo to v pátek ráno, ačkoliv jsme měli krám plný, povídám: Sylvio, jednou se to musí přitrefit, jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest. A to se nestalo od dob Caesarových, jehož hrob jsem osobně navštívil, kromě čtyřky vyšla všechna ta čísla: jednička, dvojka, trojka, pětka, šestka, a i ta čtyřka tam vlastně byla, jenže ve spojení s dvacítkou, a jenom díky tomu jsem tady, přátelé, na této skvostné hostině, a teď vás žádám,“ směřoval ke konci, „abyste se mnou připili našemu nečekanému setkání, šťastné náhodě a také nádherné rachotině, která, jak nám bylo sděleno, se kolíbá na svém posledním tažení,“ a po těchto slovech gestem, které poznamenal dlouholetý cvik, vyprázdnil svoji sklenku. Rozhlédl se

po jídelně a jeho opilý pohled ulpěl na stárnoucí slečně, jejíž plná sklenka zůstala před ní nedotknuta.

„Vy tam, dámo,“ oslovil ji „vy odmítáte připít šťastné náhodě? Jsou lidé, kteří se zřejmě netěší našemu vzájemnému setkání,“ prohlásil teskně, „ačkoli Hospodin přikázal: Jděte a množte se! A co předchází tomuto přikázání? Setkání! A vy byste odmítla,“ obrátil se k ní, „rozloučit se s tímto starým a důstojným křápem, jehož kapitán vám poslal toho největšího krocana? Paní... paní...“

„Philipsová,“ odpověděla oslovená důstojně.

„Vy zřejmě považujete nevinnou sklenku za hřích,“ vytkl jí tloušťk. „Pane faráři,“ obrátil se k Jakobovi, „pomozte mi, poučte přece paní Philipsovou o tom, že víno bylo nápojem našeho Spasitele, zázrak v Káni Galilejské, když dovolíte, otče, byl tím nejšťastnějším vyjádřením jeho citů a zálib.“

Jakub si uvědomil ticho v místnosti, dokonce i děti umlkly; koho čekají, že se zastane?

Všiml si, že Petr pozoruje tu scénu s přezíravým úsměvem. Petr by jistě na jeho místě neváhal. Věděl vždycky, jak se rozhodnout, co připustit, co odmítnout, kdy citovat, kdy mluvit pravdu, kdy o ní mlčet. Snažil se představit si, co by řekl Petr na jeho místě, a napadlo ho, že by nejspíš citoval nějaký biblický text, uměl citovat z nejrůznějších patřičných a nepatřičných knih, citovat ke všemu a proti všemu, on sám však nikdy nečetl bibli, četl jen ohmataný životopis Ježíšův, ale i to už bylo dávno, teď po mnoho let byly jeho hlavní četbou seznamy abonentů a televizních programů, někdy, ale čím dál tím řidčeji, čítával i šachové hlídky; a tu náhle se před Jakobovým očima vynořil anděl ze zaskleného obrazu v hájovně, a aniž na kohokoliv pohlédl, pronesl: „Pamatujte, že blahoslavení jsou čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou,“ a ihned ustrnul nad naprostou nevhodností těch slov, jejichž význam vlastně sám plně nechápal ani tehdy, když na ně civěl v tichu cizího pokoje, a ovšem ani teď, když mu vnikla na jazyk. Jaká měli srdce tehdy,

když se milovali pod tím velebným a vznešeným citátem? Polekal se, že touto neobratností trapně odhalil svoji přetvářku, a čekal, kdo se první rozesměje, kdo se první dotáže na jeho skutečné povolání. Ale nikdo se nezdál překvapen a nejvíce ho udivilo, že si zřejmě všichni nějak (a zřejmě ve svůj prospěch) vyložili jeho slova. Tlustý obchodník řekl: „Děkuji, pane faráři,“ stárnoucí slečna odsunula sklenku a pronesla chraptivým, skoro mužským hlasem: „Nikdy už bych nemohla pohlédnout do očí svým blízkým, kdybych polkla jediný hlt – pane!“

Jakub si uvědomil vůni lulky. „Důstojnosti,“ uslyšel za sebou naléhavý hlas.

Pan Tomas mu pokynul směrem k oknu.

„Pohleďte, důstojnosti,“ vyzval ho a poodhrnul těžký závěs, „noc je jasná. A pokud vím z otcova vyprávění, svatojánský záliv je úzký jako jezero sevřené mezi skály. Kde jsou ty skály?“ zeptal se naléhavě. „Kam se ztratily břehy?“

Za tlustým sklem se v sinavém měsíčním světle třpytila vodní plocha. Obzorová čára, slabě zářící mezi dvěma temnotami, byla rovná. A tu, jako by se probral z podivného přeludu, jako by vystoupil z omamující atmosféry této prostory, Jakub si uvědomil skutečný čas a prostor, v němž se pohybovali. Loď se vzdálila od pobřeží a čas pokročil tak, že i méně rychlá loď by už musela dosáhnout cíle jejich plavby.

„Důstojnosti,“ řekl muž vedle něho, „chtěl jsem vám navrhnout, neměli bychom vyhledat kapitána?“

Potom spolu kráčeli spoře osvětlenou chodbou, umístěnou zřejmě nad stropem strojovny, neboť se tu zřetelně ozýval rachot strojů. Chodba končila kovanými dveřmi, označenými štítkem: JEN PRO POSÁDKU. Pan Tomas však stiskl kliku, dveře se bez odporu otevřely a oni pak stoupali po železných točitých schodech, které ústily do předsínky s trojími dveřmi. Ty prostřední přímo proti nim byly otevřeny a oni spatřili v kabině rozkročenou postavu

nejstaršího důstojníka. Otočil k nim svoji bezvousou tvář: „Hledáte někoho, pánové?“ – „Ano,“ řekl potom, když je vyslechl, „Naděje vyplula na širé moře, kapitán vydal takový rozkaz. Kapitán,“ důstojník se uklonil, „má přesnou představu o cíli cesty a byl potěšen, když se dozvěděl, že se cestující rozhodli přijmout jej za svůj.“

„Ale my přece všichni plujeme do Svatého Jana,“ namítl pan Tomas.

„Že se rozhodli,“ řekl důstojník, jehož tvář byla stále stejně bezvýrazná, „provázet ho na cestě, která konečně dovede Naději k cíli, k němuž směřovala.“

A Jakub si uvědomil, že od chvíle, kdy vstoupili na loď, nikdo nevyšlovl nahlas jméno přístavu, do něhož chtěli doplout, nikdo se nezajímal o směr ani cíl plavby – všichni zřejmě uvěřili v dobré služby onoho tetovaného a tak málo důvěryhodně vyhlížejícího námořníka.

„Rád bych připomenul,“ pravil důstojník, „že všichni cestující vstoupili na palubu dobrovolně, a že tedy i oni nepochybně touží odplout tam, kam pluje tato loď. Kam pluje pouze tato loď.“

„Ale to vypadá jako únos!“ vykřikl pan Tomas. „Byli jsme podvedeni!“

„Je mi líto,“ uklonil se důstojník. „Ale pan kapitán ještě nikdy nezměnil plánovaný cíl plavby. A toto je jeho poslední plavba s Nadějí. Naděje,“ pokračoval pak svým vysokým, ale bezvýrazným hlasem, „je loď se slavnou minulostí. V dobách, kdy patřila milionáři Vandenbergovi, obeplula dvakrát za sebou svět. Druhá plavba byla svatební cestou Lucie Vandenbergové. Cesty se zúčastnil kromě obvyklého orchestru i osmnáctičlenný divadelní soubor, ten každý večer předváděl novou hru, s výjimkou ovšem těch večerů, kdy Naděje kotvila v přístavu. Lucie Vandenbergová však raději setrvala v karetním salonku, a tak se stávalo, že představení byla odehrána bez jediného diváka.“

Důstojník položil pravou ruku na prsa a uklonil se tak, jak bylo jeho zvykem.

8

V jídelně se tančilo. Dudák seděl na opěradle jedné z klubovek a hrál ze všech sil – a Magda, jakkoliv se to zdálo těžko uvěřitelné, ale snad nacvičení této písně bylo předchozím bodem programu, zpívala text v jazyku, který nemohla znát. Přímo proti ní se rozkročil mladík v laciném svetru a pozoroval ji výsměšným pohledem. Také žena se zjizvenou tváří, ačkoliv Jakobovi připadala nejkrásnější a nejvíce žádoucí ze všech přítomných žen, netančila, stranou všech odpočívala s přivřenýma očima v hlubokém zlatavém ušáku, její prsty si přitom nervózně pohrávaly s kabelkou z bílé kůže.

Magda jim z pódia pokynula. Je jistě šťastná, pomyslel si Jakub s náhlou závistí, to dovedla po celý svůj život: radovat se z každé chvíle, zatímco on, dokonce i ve svých představách, ukládal na sebe jenom břemeno úkolů a nepříjemných povinností. Ale přece by mohl teď hned, místo aby jim sděloval, že loď pluje jiným směrem, než se domnívali, udělat něco podle vlastního přání, mohl by přistoupit k té cizí ženě, která se mu líbila, uklonit se před ní a vyzvat ji k tanci.

Pan Tomas se k němu naklonil: „Musíme to ihned sdělit ostatním.“

„Ano,“ Jakub lítostivě pozoroval tu ženu.

Pan Tomas zvedl ruce nad hlavu, tleskl několikrát dlaněmi a řekl jen: „Prosím, důstojnosti!“

„To je strašné,“ vykřikl tlustý obchodník, sotva Jakub domluvil. „Chcete tvrdit, že jsme upadli do rukou vyděračů?“

Mladík v laciném svetru se k němu obrátil: „Vy snad,“ řekl, „s vaším vyhraným milionem.“

Stárnoucí slečna zbledla a zírala ohromeně na Jakuba.

„Je nějaké spojení s pevninou?“ zeptala se. „Mohla bych aspoň telegrafovat do Svatého Jana?“

Mladík řekl: „Ale co já? Zítř ráno mi odjíždí loď.“

Trvalo několik okamžiků, než si plně uvědomili svůj stav, potom se náhle rozkřičeli jeden přes druhého a nahrnuli se kolem Jakuba, jako by jim mohl dát odpověď na všechny jejich vyslovené i nevyslovené otázky, ale on si jen se strnulým úsměvem na rtech proklestil cestu ke kapitánskému křeslu, usedl a pozoroval ostatní, kteří teď začali rokovat o tom, co si počít a jak se co nejrychleji dostat anebo aspoň dovolat do Svatého Jana.

Jeho klid mohl vzbuzovat dojem, že je vyrovnán s osudem, že je povznesen nad nejistotu a úzkost, kterou by měl – tak jako oni – cítit, ale ve skutečnosti byl jenom ještě víc než oni zaskočen, ohromen a zmaten. Tolik věcí se zběhlo v posledních dnech. Už sama cesta, prvně v životě se zcela vzdálil ze světa, v němž byl zvyklý se pohybovat, pak výstup na horu, kterou si kdysi vysnil, a nyní tato loď s podivnou sbírkou starých hodin a povědomou sochou řeckého boha, loď plující bez viditelné posádky, loď, kterou snad kdosi vyslal, aby je unesla – bylo toho příliš mnoho po tak dlouhé době, kdy život ubíhal bez jediné změny, jediné vzrušující události.

Pan Tomas konečně zjednal klid a navrhl, aby si zvolili někoho ze svého středu, a ten ať okamžitě vyhledá kapitána.

„Všichni musíme ihned za kapitánem,“ vykřikl tlustý obchodník, ale Petr podpořil návrh pana Tomase. I pro případ skutečné nouze, který, jak doufal, nenastane, by bylo užitečné mít v čele někoho, komu by mohli důvěřovat; a nyní všichni znovu upřeli pohled na Jakuba. Mladík v laciném svetru namítl, že neví, komu mohou více a komu méně důvěřovat, neboť nezná nikoho ze svých spolucestujících. Pan Tomas s pohledem upřeným na Jakuba řekl: „Všichni jsme nuceni si čas od času vybírat z lidí, které neznáme; a volíme buď podle vlastního vkusu, nebo obecně přiznávané vážnosti a důvěryhodnosti.“ A Jakub pochopil, že nejen nebude ponechán mimo, ale bude postaven do středu tohoto podivného a zatím nepochopitelného dění. Ještě mohl vstát a s omluvou sdělit, že

on nepožívá žádné obecně přiznávané vážnosti. Ale nepocítoval snad právě svoje podřadné postavení v hale jako největší překážku v tom, co chtěl uskutečnit, jako křivdu, kterou na něm spáchal osud? Neuvažoval mnohokrát o tom, jak zvrátí tento stav? Jenže to vše bylo tam, ve světě, z něhož se nyní vzdaloval, tam v hale byl připraven přijmout důvěru ostatních, jist si, že ji nezklame. Ale má právo přijmout ji zde?

„Důstojnosti,“ obrátil se k němu pan Tomas, „možná že vám připadají všechny naše obavy přehnané a snad toho skutečně nebude třeba, ale myslím, že tlumočím žádost nás všech...“ Mladík v laciném svetru se rozkašlal a otočil se k němu zády.

Nikdo nevznesl námitku a Jakub si v náhlém osvětlení uvědomil, že vlastně není rozdílu mezi touto lodí a jeho halou, jediný skutečný rozdíl lze najít v postavení, které člověk zaujímá, v tom, na jakém pólu se octne, v hale či na této lodi, zda mluví, či pouze naslouchá, zda loď řídí, anebo je na ní pouhým cestujícím. A řekl tedy: „Děkuji za důvěru, která vlastně ani nepatří mně,“ tato slova mohla být vztažována k Bohu stejně jako k jeho neprávem nošenému plášti, „udělám všechno, co bude v mých silách, abych ji nezklamal.“ A zmocnil se ho pocit, jako by hovořil z vyvýšeného řečniště; v naprostém tichu, které dosud trvalo po jeho slovech, si všiml napjatých pohledů upřených k sobě, mezi nimi i pohledů žen, které se dožadovaly jeho pozornosti a upínaly se k němu (byly to dávné, odvěké pohledy žen, vyprovázejících muže do boje), Magda dokonce, všiml si toho dobře, poněkud sešpulila rty, jak to dělávají ženy, když očekávají anebo si vyžadují polibek. Vtom se rozevřely dveře a za oběma námořníky vstoupil jejich známý důstojník v šedomodré uniformě, na boku se mu klátil krátký kordík. Zastavil se uprostřed místnosti, položil si pravou ruku na prsa, a aniž pohnul tělem, spustil poněkud svoji křečovitě vysunutou bradu. Potom pravil: „Pan kapitán lituje, že nemůže osobně popřát hostům dobrou noc. Kabiny jsou však již připraveny. Kapitán věří, že všichni hosté, kteří se připojili k naší

plavbě, budou spokojeni. Šťastnější a spokojenější každou chvílí, která je přibližuje vytouženému cíli.“

Tlustý obchodník vykřikl: „Kde je kapitán? Kde a kdo je vlastně ten chlap?“

Důstojník vyňal z kapsy brýle s tenkou obroučkou. Několik okamžiků zíral na muže, který pronesl otázku. Potom pokynul do rohu místnosti, kde ležely jejich tašky a zavazadla. Námořníci se jich chopili.

„Jaký vytoužený cíl?“ křičel tlustý mužík. „O čem to mluvíte? My jeli do Svatého Jana. To byl náš cíl!“

„Můžete následovat,“ vyzval je důstojník a v jeho hlase Jakub postřehl netrpělivost. „Nadešel čas nočního odpočinku!“

Jakub pokročil – sám užasl nad toporností svých pohybů – k důstojníkovi. „Byl jsem požádán, byl jsem vybrán,“ opravil se, „svými spolucestujícími, abych se jejich jménem pokusil zjistit skutečný cíl plavby.“ Hleděl teď přímo do jeho šedých nehybných očí, nepatrně zvětšených brýlovými skly.

„Byl jste požádán a vybrán,“ opakoval po něm důstojník. „Jsem velmi rád,“ řekl pak. „Učiním, co bude v mé moci, a vy,“ obrátil se k ostatním a jeho hlas se nepatrně zvýšil, „prosím, abyste následovali!“

Skutečně, první se otočil Petr (věděl, kdy je vhodné odejít), vzal pod paží Magdu a pokynul i Marii, která seděla vedle děvčátka manželů Lantanových.

Také dudák uchopil svůj nástroj, zastavil se však uprostřed místnosti a několikrát hlasitě nasál vzduch do svých širokých nozder. Jakub váhal. Co měl udělat on? Setrvat, anebo naopak dát příklad svým odchodem?

Ale odcházeli i bez jeho příkladu: žena s pečlivě sčesanými vlasy měla úzkou sukni a odcházela drobnými krůčky, tlustý obchodník s oběma staršími děvčátky a za nimi jeho paní, která odnášela v náručí spící dcerku, pan Tomas, schoulený do těžkého pláště

s kožeštinovým límcem, a stárnoucí slečna svírající svou ohyzdnou kabelu a také černý mladík se svou dívkou.

„Je mi líto,“ ozval se vtom důstojník a pokynul k černochovi, „ale při této plavbě – vaše kabina bude tady,“ napřáhl ruku opačným směrem, než kterým odcházeli ostatní.

Ve dveřích se objevili dva námořníci, jejich dlouhé ruce, už opět prázdné, se jako by ovinuly kolem černochova těla a posunovaly je zvolna mezi sebou směrem, kterým dosud ukazovala důstojníková napřažená ruka.

Rusovlasá dívka vyrazila několik výkřiků (nerozuměl těm slovům, snad to bylo jen mladíkovo jméno, snad to vůbec nebyla artikulovaná slova) a rozběhla se za svým chlapcem.

Mladík vlečený pryč se zuřivě vzpíral, spílal těm dvěma mužům i důstojníkovi. Důstojník zastoupil dívce cestu. „Následujte tam!“ přikázal jí. „A vás prosím o pomoc, velebnosti!“

Jakub si uvědomil, že už několik okamžiků na něm lpí pohled obou mužů, kteří ještě zbyli v místnosti. Očekávali a vyžadovali jeho názor, jeho okamžitý zákrok, ale každý z nich zcela jistě zákrok opačný; nemohl jim oběma vyhovět. Jak měl v tak nepatrné chvíli rozhodnout, co je správné a co nikoliv?

Musím hájit spravedlnost, pomyslel si. Co ho ubíjelo nejvíc v jeho dosavadním životě, byl pocit trvalé, i když někdy sotva znatelné nespravedlnosti, proto přece toužil uniknout z haly a mít moc, aby změnil ten stav, zrušil potupnou trpnost, k níž je většina lidí odsouzena. Mohl považovat za spravedlivý důstojníkův příkaz? Z hlediska mladíka, jehož právě vyvlékali ze dveří a jehož lidská důstojnost byla bez zřejmého důvodu potupena, jistě ne. Avšak z hlediska důstojníkovy to, jak rozhodl, nejspíše není nespravedlivé, jednal asi podle kapitánova rozkazu, a ten na každé lodi musí být zákonem. Jaký by tedy mělo smysl obviňovat ho a protestovat proti jeho činu? Ale i kdyby bylo spravedlivé protestovat, jaký by byl výsledek protestu? Neznal dosud důstojníka a nedovedl odhadnout

jeho odpověď. Pokud však věděl, ani jeden vedoucí – dokonce ani vedoucí na daleko méně významném místě a v prostředí, které nevyžadovalo takovou kázeň jako řízení lodi – neměl v lásce protesty a stížnosti svých podřízených.

Spravedlnost! Není ani tak obtížné se dohodnout, co spravedlnost je. Ale není také obtížné si k ní navždy uzavřít cestu neuvážlivým činem.

Oni však čekali na jeho slova, musí se postavit na něčí stranu, buď požádat ty dva, aby ihned odešli, anebo požádat důstojníka, aby odvolal svůj rozkaz.

Vnímal, jak ho zaplavuje povědomá ochablost, jak mu od hlavy klesá do nohou, cítil ji na jazyku a v hrdle, které se stáhlo jakoby v křeči, a v dlaních, které náhle ztěžkly. Krátce poté, co poznal Marii, šli na jeden z prvních společných výletů, za časného, ještě neprobuzeného jara, dvě hodiny cesty od města jeho posádky, kde se krajina začínala vlnit, podél potoka, který se objevoval a ztrácel v lískovém křoví, až se posléze změnil v prudce tekoucí mlýnský náhon, a tu zaslechli uprostřed šumotu padající vody podivné skřeky, sípavé vytí. Pak spatřili jen několik metrů od jícnu, který zhltnul padající vodu, jak po krk v prudkém proudu, předními packami zachycen o položřícený trámek, zplihlý a šílený hrůzou, bojuje o život psík.

Stanuli nad tím tvorem odsouzeným k záhubě a rozeznali zřetelně, jak se jeho tělo (byl to nepatrný a ubohý psí panchart) křečovitě chvěje v chladu mrazivého přívalu. Náhon byl sevřen strmými kamennými stěnami, voda v něm – kalná a zpěněná po jarních deštích – připadala Jakubovi hrozivá; cítil bolestnou účast s odsouzeným tvorem. Pohlédl na Marii a v tu chvíli z jejího napjatého výrazu pochopil, že Marie čeká, co udělá on, čeká, že se vrhne do kalné vody, aby vylovil ubohého pološíleného psího pancharta, a pak, pak ho bude milovat, jako by to zachránil ji. Toho psa na něj nastražil záludný osud, aby mu dal příležitost k mužnému činu, a znovu s hrůzou pohlédl na tu vodu, jejíž hloubku nedovedl

odhadnout. Neuměl plavat, voda v něm vzbuzovala spíš úzkost, než aby ho přitahovala, čekal, že Marie něco řekne, že se odtrhne od té podívané, setrvala však bez hnutí na svém místě. Rozběhl se tedy po břehu, aby tu našel nějaký předmět, který by místo sebe nastrčil vodám. Nalezl skutečně jakousi zpola ztrouchnivělou fošnu a vlekl ji rychle ke břehu, ale vtom Marie vyjekla a on spatřil, jak třesoucí se tělíčko psiska odpadlo od trámku a teď se, již bezzvučně, sune k jícnu. Tehdy přivřel oči v náhlé slabosti a Marie se k němu obrátila a vykřikla. Pak ležel na trávě na břehu náhonu a ona ho laskala a povzbuzovala; získal si tedy její lásku spíše po způsobu dětí než po způsobu mužů.

Přece nemusí vůbec vyslovit svůj názor, napadlo ho osvobodivé řešení, co mohl učinit rozumnějšího v této chvíli než mlčet, získat trochu času, v němž by zvážil situaci? Řekl tedy smířlivě: „Mladá paní, všechno se vysvětlí...!“

A důstojník, jako by se probral ze své strnulosti, napřáhl paži přímo před sebe a vykřikl hlasem, který by musel ovládnout i široké prostory vojenského cvičiště a přehlušit i za bouře hřmot větru a vln: „Následujte tam!“

Oba námořníci byli již opět zde a vykročili, dívčina rusá hlava zmizela za jejich mohutnými zády.

Mladík v laciném svetru vykřikl: „Copak tohle můžete připustit?“ Ale námořníkovy obrovská dlaň stiskla jeho rameno tak, až mladík vyjekl a potom – nebylo možno rozeznat, zda dobrovolně, anebo přinucen dosud trvajícím stiskem – už poslušně následoval odváděnou dívku.

Důstojník se obrátil k Jakubovi: „Přál jste si se mnou hovořit!“ Jeho hlas zněl už opět klidně, téměř přívětivě. „Tušil jsem, že z řad cestujících budou vznášeny dotazy,“ řekl. „A jsem rád, že jste byl k jejich tlumočení zvolen právě vy!“ Pokynul Jakubovi do křesla, a když Jakub usedl pod zlacenou korunku, důstojník došel ke stolu a vybral si jednu sklenku. „Dovolíte, velebnosti?“ a naléval nažloutlý

nápoj. „Pan kapitán,“ řekl, „vydal pro tuto poslední cestu zvláštní příkazy, ale i nejnezvyklejší rozkaz je rozkazem!“ Podal Jakobovi sklenku. „A cestující si přece sami zvolili tuto loď.“

Jakub povstal. Během svého života se naučil povstávat. Už ve škole sedával v krajní řadě v první lavici (byl vždycky malý a slabý) a měl za úkol pozorovat dveře a povstat první, když vstoupil učitel anebo dokonce ředitel na inspekci; i na vojně spal u dveří, a první se tedy stavěl do pozoru a řval „Pozor!“, jakmile na ubikaci vpadla vyšší šarže. Povstával i v hale, kdykoliv se náměstek ředitele zastavil u jeho stolu. Tam ovšem bylo povstání složitější, nebylo nařízeno a musel je zdůvodnit ještě jakýmsi podřadným, ale okázale zdůrazněným počínáním: předstíranou snahou protáhnout se, založit spis do registratury či podat jej na sousední stůl. Byl tedy zvyklý povstávat, ovšem v odlišném postavení, na opačném pólu, než dleli ti, před nimiž povstával; teď měl povstat jako někdo jiný, jako člověk, jehož důstojnost se blížila důstojnosti toho, před nímž povstával. A všechna slabost a sklíčenost, která ho ještě před chvílí ochromovala, se ztratila a zaplavila ho blažená směsice vděčnosti, blízkosti a vědomí oboustranné výlučnosti. S rázností a samozřejmostí, která ho samého překvapila, řekl: „Ale jenom s vámi, pane důstojníku!“

„Jsem ve službě!“ A důstojník se beze slova vrátil ke stolu, vybral ještě jednu sklenku, podržel ji okamžik proti matnému světlu svíčky a nalil i sobě.

„Tedy na tuto krásnou loď, na její,“ a Jakub, stržen svými právě nalezenými city, se opravil, „na vaši plavbu!“

„Není to moje plavba,“ řekl suše důstojník. „O plavbě a jejím cíli rozhoduje kapitán. Na lodi ovšem není nikdo, kdo by tento cíl aspoň pro tuto chvíli nepřijal za svůj,“ dodal a posadil se.

„Kapitán,“ a důstojník pohlédl jakoby u vytržení na obraz nade dveřmi, „řídí loď už třicátý rok. Při své první plavbě, tehdy jachta ještě nepatřila Vandenbergovým, ale Havemayerovým, zakotvili

v Okandě a odtud se doktor Havemayer se svou ženou Alicí a s kapitánem vypravili na koních směrem na Adamovu horu do buddhistického monastýru, kde místní bonzové ovládají podivné druhy léčeb. „Tam,“ pokračoval důstojník, „byli hosty představeného po celý týden. Vraceli se potom obdarováni soškami, amulety a pytlíky bylin. Cestou však procházeli osadami, které byly stiženy morem. Doktor Havemayer i se ženou se rozhodli, že zůstanou, a vyslali pana kapitána, aby opatřil léky. Kapitán se však na zpáteční cestě, opuštěn ode všech, roznemohl. Stižen zimničními horečkami, vztyčil stan na břehu potoka, přítékajícího z hor, a po celé tři dny čekal na smrt. Čtvrtého dne se probрал z mrákot a příštího rána pokračoval v cestě. Doktor Havemayer později prohlásil, že kapitánův návrat byl dílem nebes nebo snad zázrak způsobený amuletem, který kapitán několik dní předtím dostal darem. Když doktor Havemayer loď prodával, vymínil si, že kapitánovi bude ponecháno její řízení. Kapitán se později plavil s nákladem mléka, které sám zakoupil, ačkoliv loď k tomu nebyla uzpůsobena. Kapitán miloval děti, i když sám zůstal bezdětný!“

Důstojník povstal: „Jste spokojen, velebnosti? A nyní,“ v tu chvíli vstoupili do místnosti oba obrovití námořníci, „budete-li si přát odebrat se do své kabiny – anebo snad setrvat ještě v některém z lodních salonků...“ Důstojník si položil pravou ruku na prsa, a aniž přitom pohnul tělem, naznačil bradou úklonu.

Jakub osaměl s oběma námořníky. Kdyby ho odvedli, kdyby ho chtěli svrhnout do vln, uvědomil si s hrůzou, kdo by se o tom dozvěděl, kdo by jim v tom mohl zabránit? Ale ne, ujistil se, důstojník se k němu choval přátelsky, a tedy ani jeho podřízení se k němu nebudou chovat jinak.

A skutečně, oba námořníci kráčeli několik kroků před ním po dlouhé chodbě s řadou dveří; před posledními z nich se na okamžik zastavili, tady nepochybně byla jeho kabina, dokonce se trochu těžkopádně pokusili o úklonu, než ho opustili.

Díval se za nimi, jak se vzdalují, dlouhé ruce s obrovitými dlaněmi se jim kývaly podél boků, teď tedy by měl otevřít dveře, Marie jistě čekala plna úzkosti o něj i strachu z této podivné cesty, kterou jistě pociťovala jako útrapu, zatímco jemu, jak se zdálo, rozevírala největší příležitost jeho života. Nevstoupil do kabiny, kráčel dál chodbou a skleněnými dveřmi prošel na palubu. Byla úzká a zábradlí vypadalo příliš filigránské, za bouře by asi nebylo rozumné pohybovat se v těchto místech. Nízko nad palubou visel nevelký záchranný člun, jeho boky matně osvětlovalo narůžovělé nouzové světlo. Za zádí člunu vyčnívaly malé lopatky šroubu. Nedovedl si představit, že by se do tohoto člunu v případě potřeby vtěsnali všichni, kdo dleli na lodi. Kráčel dál po palubě, až obešel celou loď a na jejím druhém boku objevil skutečný záchranný člun, prostorný a opatřený několika páry dlouhých vesel. Pomyšlení, že by jeho život mohl záviset na plavbě tohoto člunu, raději zapudil.

Stranou od člunu, stejně osamělou a nehybnou, jako když ji spatřil prvně na konci mola, uviděl ženu s jizvou na tváři.

Došel až k ní, a ačkoliv musela slyšet jeho kroky, teprve když řekl: „Vyhlížíte něco?“ ohlédla se a odpověděla: „Jenom moře, důstojnosti.“

Představil se jí a také ona mu řekla své jméno i jméno po svém muži, „ale můj muž už není,“ dodala rychle, „zemřel.“

Nyní tedy věděl, že se jmenuje Simon, a jak k němu obrátila tvář, všiml si, že pramen pečlivě sčesaných vlasů se jí uvolnil a spadl celý dolů přes tvář, takže jí teď zakrýval jizvu.

Řekla: „Moje teta si vyšla jednou večer po břehu moře tam dole u nás, bylo to právě o Velikonocích, a spatřila tehdy muže, jak kráčí po vodách. Jeho roucho prý splývalo s vlnami.“

A on pochopil, že to nemluví k němu, ale ke knězi, za něhož jej považuje; mluvila k jeho postavení, a bylo nyní na něm, aby z něho vystoupil.

„Nevěřím v taková zjevení!“

„Ani v Krista nad vodami? Promiňte,“ řekla. „Já jí také nevěřila. Víím, že na to odpovíte: chybí vám víra. Ano. Ale k víře je prý třeba nadání, jako k tomu, abyste mohl dobře zpívat nebo hrát šachy se zavázanýma očima. Je mi líto, že je nemám. Ale aspoň uniknu hrůze z věčných muk.“

„Vás čeká spíš věčná blaženost.“

„Co je to blaženost? Nevím,“ odpověděla. „Jak si mám tedy představit, co je věčná blaženost? Spíš si dovedu představit konec,“ řekla. „Pád a náhlé přetržení všeho. Připadlo mi před chvílí, jako bych mu plula vstříc.“

Napadlo ho, že ta žena před něčím prchá, anebo naopak někoho stíhá a on by jí tedy měl nabídnout ochranu a pomoc, učinit něžný pohyb, dotknout se její dlaně a zeptat se: Děsíte se něčeho? Chcete se mi svěřit?

„Bude to ostrov?“ zeptala se. „Jiná loď anebo nějaký vír? Prý jsou takové víry. Pohltí celé lodi i s lidmi. Ale snad na tom ani nezáleží! Když jste nám prvně sdělil, že plujeme někam jinam, že jsme vlastně unášeni, napadlo mě, že jsem měla zůstat na břehu, nikdy nevstupovat na loď. Ale není to vlastně jedno, kde jsem? Je snad na světě místo, kde by člověk mohl zůstat nedostížen?“

Zdálo se, že čeká na jeho slova anebo aspoň gesto, když však mlčel, řekla – a jemu připadlo, že v jejím hlase zazněl výsměch: „Dobrou noc, důstojnosti, musíme už spát.“ A dodala ještě: „Kdo ví, co nás čeká zítra.“

Odcházela drobnými krůčky, které klapaly na dřevěné palubě. Aspoň na to se mohl zeptat: co dělá a ke komu chtěla doplout nebo před kým prchá. Napadlo ho, že mladý, ženatý kněz má asi v očích žen něco obzvláště přitažlivého, neboť milovat se s ním musí být dvojnásob hříšné, a zahlédl ji ještě, jak vstupuje do dveří své kajuty. Stejně cesta dosud nekončí, uvědomil si téměř s úlevou a čekal, ozve-li se cvaknutí západky, ale dveře jenom tiše zaklaply a úzkou štěrbinou zahlédl světlo. Možná že čeká, napadlo ho, až vstoupím,

ale spíš by začala křičet o pomoc anebo by ho ihned vykárala z kabiny, a představil si obnažovaná ramena a boky, z nichž sklouzla rozepjatá sukně, a zvolna a tiše otevřel dveře do své kajuty.

V matném světle, které vycházelo z jedné z bočních stěn, spatřil Marii, byla pobledlá a ležela oblečená na neodesílaném lůžku, trpěla mořskou nemocí i obavami z toho, co je očekává.

Nad jejím lůžkem shlížela z poněkud již sešlého obrazu mnohoruká orientální světice. Kabina se v ničem nepodobala jeho představě o lodních kajutách, rohože, zástěny a nábytek na podivně kroucených nohách spíše připomínaly pokoj zařízený v orientálním stylu, přepychový zámecký pokoj, za jehož oknem se komíhalo moře.

„Je ti špatně?“ zeptal se a usedl do křesla potaženého látkou s pastelovými ptáky.

Přikývla. „Pořád se to houpe. A tys dlouho nešel. Byl tu Petr a všechno mi vysvětlil. Budou žádat peníze. Ale my přece nemáme peníze,“ dodala s úzkostí. „Co se s námi stane? Pověděl ti něco ten námořník?“

„Ale proč tedy nás vezou s sebou a kam?“ zeptala se potom. „Musí to přece mít nějaký důvod.“

„Třeba ten důvod objevíme později. Důležité je, že ten důvod se zřejmě neobrací proti nám.“

„A co ten černocho?“ vzpomněla si. „Co s ním udělali?“

„Nevím!“

„Ale přece ses aspoň zeptal?“

„Zeptal, zeptal,“ utrl se. „Nejdřív je třeba navázat vztah, nedá se začít otázkami, které už předem popudí toho, s kým máš jednat.“

„A co když poznají,“ ozvala se znovu, „že nejsi..., že to nejsou tvoje šaty? Co když nás odvezou tak daleko, že už se nikdy nedostaneme zpátky?“ Vstala ztěžka. „Já vím, že moje děti už na mě čekají. Nejsou jako ostatní děti. Zvykají si těžko na někoho nového.“ Přidržovala se dlaní stěn a vrávoravě se došourala za pomalovanou plentou.

Vojáci v podivných brněních napínali tětivy luků, v rozkvetlých mandlovnících seděli exotičtí ptáci. Ohromila ho v tom tichu, přerývaném jen šumotem vody a sotva patrným funěním vlahého vzduchu, vlastní přítomnost zde: v orientálním pokoji na milionářské jachtě jménem Naděje. Sevřel opěradlo křesla, jako by chtěl pevně uchopit tento okamžik, tuto loď, *svou naději*, plynoucí dosud neznámým směrem, a napadlo ho, že Marie má ovšem pravdu: nesmí být odhalen jeho skutečný stav; ale proč by měl být odhalen, nestalo-li se to až dosud?

Marie vyšla svlečená zpoza zástěny. „Říkají jí Bambino,“ vzpomněla si. Vzdychla. Ulehla na úzké lůžko a přitáhla si deku tak, aby si zakryla řadra. „Představovala jsem si, zatím cos tu nebyl, že se s námi něco skutečně stane.“ Zaváhala. „Chtěla bych,“ zašeptala, „chtěla bych, aby po mně něco zůstalo...“

Uvědomil si ještě jedno nebezpečí: zradu. Tři lidé věděli o jeho převleku, a i když jedním z nich byla Marie a druzí dva byli přátelé, mohl se na ně skutečně a zcela spolehnout?

Je toho příliš, přivřel oči, a jako by ho obestřela mrákota, klesal do prázdna, potom však spatřil před sebou vrchol hory a její mírně ovlhlé kameny. Hora se potí, užasl. Po kamenech poskakovali lidé a on před nimi prchal. Báł se. Ale bázeň přece byla vyhrazena Marii. On nikdy nevěřil v nic tak cele a tak plně, aby cítil potřebu chvět se o to úzkostí. Ale teď cítil, jak k němu dosahuje úzkost, důstojníkův hlas burácel kabinou a vyhrožoval mu za to, že je připraven hájit zájmy těch, kdo ho zvolili svým mluvčím. Zatoužil po útěše anebo aspoň spoluúčasti. „Spíš?“ probral se.

Neodpověděla, víčka měla semknutá, bledé rty se sotva patrně a neslyšně pohybovaly. Modlila se. Jediná chvíle, kdy ho nechávala bez odpovědi, kdy ho nevnímala a hledala vytržení ze svého stavu někde jinde. V prázdnu, pomyslně si, v prázdnu, a uvolnil límec, který od rána tak nezvykle tísnil jeho hrdlo.

9

Zdálo se mu, že zaslechl velmi tiše vyslovit svoje jméno. Otevřel oči, nevěděl, zda spal několik minut či hodin, loď se stále zachvívala, vlahý vzduch funěl z otvoru pod stropem, venku trvala noc; Marie spala s očima i ústy pootevřenými a tiše sténala.

Pak zaslechl drobné krůčky, které mu připadly povědomé, mohly to být Magdiny kroky anebo snad kroky té ženy s jizvou na tváři, vzdalovaly se rychle od jeho kabiny. Ještě v polospánku vstal a vrávoral ke dveřím.

Chodba byla šerá a pustá. Zaváhal, pak se však vydal opačným směrem než večer, na konci chodby sestoupil po několika schodech a úzkými dveřmi vešel do jiné neosvětlené chodby, vypínač spatřil až uprostřed boční stěny, došel k němu, ale vypínač nerozsvěcoval žádné – aspoň žádné viditelné – světlo.

Dveře, jimiž sem vstoupil, se mezitím samy bezhlučně zavřely a on se ocitl ve tmě. Šmátral po klice a sunul se po paměti, aby se chránil před srážkou s neviditelnými věcmi. Kliku se mu nepodařilo nahmatat, dveře se z této strany otvíraly zřejmě jenom klíčem.

Měl jsem zůstat v kabině a spát, spát. Opřel se o stěnu, únava předešlého dne ho ochromila; nejpозději ráno ho někdo musí najít a propustit odtud; ale co když padl do léčky? Ale proč, pomyslel si, komu bych stál za to?

Co když ho považují za někoho jiného (neboť přece vystupoval jako někdo jiný) a teď se připravují, aby ho odvěkli do nitra lodi, kde ho teprve začnou vyslýchat? Třeštím, pomyslel si, zapadly jenom dveře. Usilovně naslouchal do tmy: ocitl-li se v nastražené pasti, pak musí někdo přijít, aby se ho zmocnil. Snažil se představit si, co by udělal, kdyby se otevřely dveře a v nich někdo stanul. Měl bych se bránit; ale jak se měl bránit – holýma rukama?

Nebudu na to myslet! Volal na pomoc svou jedinou víru, víru v dobrý konec všeho, volal ji na pomoc, jako když ho někdy přepadla úzkost ze smrti.

Zdálo se mu, že slyší vzdálené vzdechy, s obavou naslouchal do tmy, z níž přicházely šmátravé kroky a potom dokonce i píseň a tření kovu o kov, někdo se tedy blížil, ale to nic není, to se vrací ta žena, jejíž kroky mě vylákaly až sem. Zaslechl teď zřetelněji blížící se známou melodii šlágru, a uchopen neviditelnou rukou byl vržen do své haly – do svého, až do této chvíle opuštěného a setmělého domova – anebo i s nimi vržen doprostřed moře, jeho hala se s ním houpala na vlnách, ucítil to houpání až v hrdle. Měl by křičet, zavolat o pomoc, ale bál se, že by tím porušil nějaký řád a popudil důstojníka.

Pak spatřil, jak se v boční stěně otevírají dveře a z nich se vyvalila zmatená směsice zvuků, tikot nesčíslných hodin, a zaslechl také tiché kroky.

„To jste vy, důstojnosti?“ zeptal se muž v kožešinovém kabátě. „Také jste nemohl usnout?“

Jakub ho mlčky následoval, jako po vysilujícím běhu se zhroutil do křesla v rohu místnosti, zatímco pan Tomas bez ustání hovořil. Pokusil se těmito přístroji zde, sděloval, zjistit polohu lodi a směr její plavby. „Věříte, důstojnosti,“ otázal se, „že plujeme přímo na sever?“ A zdálo se, jako by ho představa, že plují právě tímto směrem, zneklidňovala neméně než skutečnost, že tuto cestu podstupuje proti své vůli. „Ale od nás na sever vlastně není žádná země, ani jediný ostrov. Není to podivné? Kam vlastně plujeme? Proč? Prozradil vám něco o cíli cesty?“

„Tušil jsem to,“ řekl pak. „Neodpovědí! Je to promyšlený plán! Chtějí nás zlomit nejistotou.“

Jeho slova přerušil tlukot hodin. Čtyři údery a ještě tři a brigantina Esperanza počala hlučně vystřelovat ze svých děl, zazněly tóny menuetu, zvonkohra a bití nesčíslných strojů.

„Ale bojím se,“ řekl pan Tomas, když hodiny utichly, „že nezmění-li kapitán kurz, budeme podrobena ještě daleko krutější zkoušce.“

Vtom se z hlubin lodi vynořil další zvuk – Jakub si uvědomil, že jej po celou dobu, co zde stál, očekával, očekával ho s podivnou úzkostí, hluboký a těžký tlukot hodin anebo, teď se mu to zdálo daleko spíše než za dne, bití zvonu: velmi pomalé a tlumené tři údery a hned po nich se ozval zcela jasný tón – melodie hudebního stroje, kterou prvně zaslechli, když se k nim loď blížila.

„Mám na mysli zimu,“ vysvětloval pan Tomas. „Dovedete si těžko představit, důstojnosti, co dokáže chlad,“ pokračoval, „plíží se nepozorovaně a nezapuditelně do vašeho těla a ochromuje vaši schopnost bránit se. Nenapadlo vás nikdy, že by se mělo říkat nikoliv plameny pekelné, ale ledy pekelné? Co je peklo jiného než věčná smrt? A co jiného je smrt než naprostá nepřítomnost tepla?“ A jako by z té představy k němu dolehl ledový závan, pan Tomas se celý schoulil do své kožešiny. Potom pokynul Jakobovi ke dveřím, otevřel a čekal, až Jakub projde. Ve slabém světle, které vycházelo ze salonku, došli na opačný konec chodby, pan Tomas otevřel bez obtíží dveře a jimi vstoupili do jídelny.

„Musíte požádat, důstojnosti,“ řekl naléhavě, když už stáli před Jakobovou kabinou, „aby loď ihned změnila kurz a zamířila k nejbližší pevnině. Ať budou jejich požadavky jakékoliv, přijměte je!“

10

Když se vzbudil, kajutu prozařovalo sluneční světlo a její prostorou zněl šepot. Lůžko pod mnohorukou světicí bylo už prázdné, počítal ty ruce, vyrůstaly ze všech částí těla kromě nohou; přes opěradlo křesla splývala černá látka kněžského šatu: tu si teprve uvědomil loď, podivnou cestu a své zvláštní postavení zde. Přivřel opět oči; i doma se občas vzbudil dřív, než potřeboval k tomu, aby se nezpozdil do haly, a ve zbývající době, obvykle v slastném polovědomí, přivřel oči a někdy tak tkvěl v nehybnosti a prázdnotě po celé minuty; jindy mu vytanuly před očima barevné obrazce, náznaky předmětů a lidí, spatřoval postavy svlékajících se žen a někdy takto spatřil i halu daleko zřetelněji, než když v ní byl přítomen, viděl odřený stůl, registračky a tváře známých lidí, mezi nimi i usměvavou tvář náměstka ředitele, když se sklonila nad jeho stolem, a setrval v očekávání dobré zprávy, vlastního vysvobození. Teď se před ním zvolna vynořoval hlouček cestujících, tvář černocho, rozplácené nozdry a brada porostlá řídkými vousy; žena s jizvou na tváři, jak stojí poněkud stranou a napřahuje k němu ruce, i Magdin napjatý výraz ve chvíli jeho volby, a nad všemi obraz vousatého starce, který mu připomínal už téměř třicet let neexistující tvář, tvář, která zřejmě patřila kapitánovi, jenž mohl být už docela dobře také mrtev anebo nemusel být vůbec přítomen na lodi. Tvář se jako by pohnula a jeho napadlo, že tato loď, loď s tak slibným, vznešeným jménem, ho nemůže vézt jinam než do míst, po nichž vždy toužil, do života, jaký chtěl vést. Ale jaká to byla místa a jaký život? Zdálo se mu, že o tom přece míval jasnou představu, jen teď se mu vytratila.

Marie se ozvala: „Už jsi vzhůru? Přišel Petr!“ Polo ležela, polo seděla v křesle, bledá jako po nemoci.

Jakub vstal: „Je ti špatně?“

„To přejde.“

Petr stál u okna, jeho lysá lebka se leskla v ranním slunci. „Myslel jsem, že bude užitečné, když se spolu poradíme,“ oznámil. „Nepřekvapilo tě, že nikde není vidět skutečná posádka lodi? Dva námořníci a jeden důstojník. Snad ještě někdo, kdo obsluhuje stroje. A ti provedou tak rafinovaný a náročný únos. Kvůli tomu, koho se potřebují zmocnit, unesou tolik nevinných lidí a tři děti. A jak si vlastně mohli být jisti, že ten dotyčný skutečně nastoupí na loď?“

„Možná že to vůbec není únos,“ řekla tiše Marie. „Někdy se stanou takové věci... někdy, když pozoruju své děti...“

Petr zakašlal. Marie ztratila jistotu. „Jenom mě napadlo, že to nemusí být únos!“

To všechno vnučko Petrovi podezření, že někteří cestující ve skutečnosti nejsou cestující, že skuteční únoscí jsou mezi nimi! Byla to jeho stará představa: většina poctivých lidí žije v klamně iluzi, že ti kolem nich musí být stejně poctiví. Proč? Jenom protože nosí podobné šaty, vyslovují podobné věty anebo sdílejí podobný osud?

„Rozhodně bude užitečné,“ listoval ve svém notesu, „vědět co nejvíce o lidech, kteří se plaví s námi.“

Petr přišel bez kabátu (v košili dokonale bílé, Magda ji zřejmě stačila ještě v noci vyprat), takže zvláště vynikla neforemnost jeho postavy, uzoučká ramena a velké, jakoby oteklé břicho, a Jakub vnímal, jak se ho zmocňuje nevole. Vždy ji potlačoval: nevraživou závist, že ten nevzhledný mužik, který dokonce ani kdysi ve škole nad ním v ničem nevynikal, to dotáhl až na školního inspektora, byl ve všem úspěšnější než on; a napadlo ho, že to byla i jeho chyba, sám sebe vždy stavěl níž, a napadlo ho také, že Magda (kterou mu vlastně nejtajněji a také nejsilněji záviděl), mladší o tolik let, o tolik více živoucí, nemohla nikdy cítit ke svému muži skutečnou lásku, byl pro ni jen příležitostí, jak uniknout nenadějnému osudu

prodavačky. Pak tedy ta pro něj tak lichotivá věta, kterou pronesla při jejich prvním setkání (jsem ráda, že se teď budu častěji vídat s takovými lidmi), a všechny narážky, výmluvné pohledy a sotva ztajované lichotky, kterými ho obdařovala a jimž on nevěnoval dost pozornosti, neboť pro něj byla milující Petrovou ženou, měly zjevný význam; proto tak nadšeně souhlasila s cestou sem. Aby mu mohla být nablízku.

„Včera večer a taky teď, zatímco tys spal,“ řekl Petr s výčitkou, „jsem si je trochu oťukal. Třeba ten černocho,“ začal svoji zprávu. „Jmenuje se Filipi. Student práv. Názory, pokud můžu věřit jeho ženě, podvrtné kdekoliv na pevnině stejně jako tady uprostřed moře. Všichni barevní na celém světě se mají spojit. My ostatní jsme degenerovaní a na odchodu z dějin. V tom nám je třeba pomoci, jen přitom zabránit, abychom zároveň nezničili svět.“

Jakub si všiml široce rozevřených Mariiných očí.

„Degenerovaní,“ šeptla. „O většině mých dětí taky říkají...“ zarazila se.

„To, jak se na něho vrhli, by mohlo svědčit o tom, že on je hlavním předmětem jejich zájmu. Mohla to být ovšem i smluvená hra. Jeho žena je obyčejná telefonistka,“ dodal spíše pro úplnost. „Původem ze Svatého Jana. Brali se před dvěma měsíci a prý jeli k rodičům.“

Do oken kabiny se opíralo slunce. Moře, pomyslně si Jakub, ležet na palubě a pozorovat vodu, létající ryby, bouřňáky a pěnu na hřbetech vln. Klidná plavba za jistým cílem, po boku krásná a milovaná žena, nikdy mu to nebylo dopřáno.

Petr přešel k dalším členům jejich společnosti: obchodník Lantane vyhrál zřejmě značný obnos a mohl být předmětem zájmu vyděračů, ale také mohl svou výhru jenom předstírat a naopak být jedním z vůdců celé bandy. Stejně tak pan Benjamin Tomas, ten podle Petrova názoru byl i bez výhry bohatší než tlustý otec tří dětí (pokud jejich otcem vůbec byl). Ale pan Tomas mohl být také předmětem únosu. Před několika lety totiž podnikl se dvěma svými

přáteli výpravu do Grónska. Z výpravy se však vrátil sám, jeho druzi se zřítili při výstupu na ledovec. Mráz je zahubil dříve, než se pan Tomas stačil vrátit s pomocí. Ačkoliv on sám o tom mluví jako o nezaviněné tragédii, co když tomu tak nebylo a někdo z přátel nebo příbuzných těch dvou zahynulých mužů ho považuje za vraha anebo aspoň viníka jejich smrti?

„Dále ta podivná existence. Vykládá, že je architekt, přitom cestuje po světě ve svetru a v texaskách! A ta okázalá nevšímavost k lodi i k posádce... Řekl bych, že tuším proč: zná je všechny, a až moc dobře! Ten dudák,“ pokračoval vzápětí, „je zřejmě bez peněz i zjevného vlivu – jako třeba...“ zarazil se, „jako třeba já nebo ty. Střídavě vykládá anekdoty a střídavě báje o nějakých bozích a konci světa. Co to je za názor? Děsí se, anebo je mu všechno k smíchu? A pak ještě slečna Philipsová, ta s tím kloboukem. Svěřila se Magdě. Deset let si psala s nějakým chromým chlapem. Ten člověk se pohybuje jenom na vozíčku a živí se tím, že lidem ve Svatém Janu kreslí podle fotografií portréty a vyrábí umělé kytky. Čekal ji včera večer, měli se prvně uvidět!“

Zaklapl svůj notýsek, a když Jakub mlčel, řekl: „Jsem rád, že v téhle chvíli budeš mít jistý vliv na průběh událostí právě ty. Jsou tu zřejmě živly, jako ten tlustý obchodník, nejradši by se začali rovnou prát, když ne něco horšího. A ty,“ hovořil naléhavě, „jsi byl vždycky prozíravý. Chápeš jistě, že v našem případě by násilí bylo tím nejhorším, co bychom mohli podniknout. Ty víš,“ řekl pak, „že jsem byl vždycky proti násilí, i když jsem dosáhl jistého vlivu. Ale když nemáš moc a navíc ani nevíš, kdo je tvůj skutečný nepřítel a kdo spojenec, je každý pokus o násilí jen dětinským vychloubáním a vždycky se obrátí proti tobě! Jsme tu vlastně jako malý národ,“ pokračoval, „ve stavu nejvyššího ohrožení. A ty jsi v poněkud obtížné situaci... Protože právě v téhle chvíli... je tvá odpovědnost nesmírná.“ Nevěděl, jak by se vyjádřil, aby se ho nedotkl. Pak citoval: „Vojsko jelenů vedené lvem je lepší než vojsko lvů vedené jelenem! Však to znáš.“

Ovšem, já ti důvěřuji," dodal, „je to pro tebe jen trochu nezvyklé postavení. Každý musí nějak začít," řekl rychle. „V bibli se o tom dokonce praví: *Mnozí první budou posledními a poslední prvními.* A také: *Kdo je nejmenší mezi všemi vámi, ten je veliký!* Pamatuj si to, může se ti to teď hodit.“

11

„Tak tady jste,“ zavolal pan Tomas, když je spatřil ve dveřích. Všichni vzhledli a stárnoucí slečna vykřikla zoufale: „Důstojnosti, důstojnosti!“

Magda, trochu pobledlejší a také méně upravená, než byl zvyklý ji vídat, řekla: „Dobrý den, ctihodnosti!“

Došel ke stolu a shledal, že na rozdíl od včerejší hostiny je k jídlu přichystán jen košíček sucharů a dvě karafy s vodou; černý mladík se zřejmě dosud nedostavil.

Stárnoucí slečna se pohoršovala. „Odmítli přinést čaj. Řekla jsem jim, přece si ho zaplatím, ale ani mi neodpověděli. Požádala jsem je,“ pokračovala stále víc vzrušena, „že musím telegrafovat na pevninu. Ale zase mi neodpověděli!“

„Tak co, otče,“ usiloval se připomenout tlustý obchodník. „Vyspal jste se? Budeme vás asi potřebovat čiperného. Čeho jste se domák včera večer? Já spal celou noc s touhle ženuškou,“ a vytáhl zpod kabátu dlouhý nůž na krájení dortu, uzmul jej zřejmě předešlého večera při jídle.

Jakub se obrátil k Magdě. Měl by jí nějak naznačit, že konečně pochopil její city. Mladý architekt se však postavil mezi ně: „Tak co, pane faráři?“ otázal se. „Nejde o to, že jsme všichni něco zmeškali, ale co jste zařídil ohledně našeho kolegy?“

Obrátil se k ostatním: „Já,“ řekl pak, „Jsem nikoho nevolil za svého mluvčího. Ani jinde, ani tady. Ale jestli ten, kdo se snad cítí k tomu pověřený, nic nepodnikne, jdu sám za kapitánem!“ Jakub rozčileně polkl. Co má podniknout? Sešikovat jejich houf a vést ho do boje s posádkou? Ozbrojit je židlemi a jídelními noži?

Ale neučiní-li ihned něco, uvědomil si, všichni se mohou postavit proti němu, vyberou ze svého středu někoho jiného, aby je vedl. Necháпали, že jediné, co mělo smysl, bylo dále jednat s důstojníkem,

získávat jeho důvěru a pak se opatrně pokoušet uhodnout záměry toho, kdo skutečně řídí loď.

Vtom se ozval tlustý obchodník. „Za kapitánem? Kdo je ten váš kapitán? Já vám povím, co jsem si zkombinoval. Tohle je vzbouřená loď! Kapitána můžete hledat, jestli už nehnije mezi korálama, leda někde v řetězech.“ Obchodník umkl, neboť vstoupil důstojník a pod obrazem vousatého starce ustrnul s rukou těsně přitisknutou na prsou, jen nepatrně spustil bradu.

„Den je jasný,“ oznámil důstojník. „Plavba pokračuje přesně podle plánu. Doufám, že všechny dámy strávily klidnou noc.“ Vytáhl z pouzdra své brejličky, rozhlédl se po místnosti a čekal.

Tento okamžik ticha je určen pro mne, pochopil Jakub. Budu-li mlčet, vyskočí nejprve mladý architekt a potom nejspíše tlustý obchodník, a snad i pan Tomas položí svoje otázky a já neobstojím hned při prvním střetnutí. Ale promluví-li předčasně a vznesu-li nevhodnou otázku, poruším tím dobrý vztah s důstojníkem, tak potřebný vztah, jehož základy jsem položil včerejšího večera. A v tom okamžiku pocítil nevraživost vůči všem těm, kteří ho vybrali jako svého mluvčího a teď tu dřepěli a civěli na něj plni očekávání a tlačili ho, kam netoužil vstoupit, a nutili ho klást otázky, jež netoužil vyslovovat, a zcela jistě nechápali složitosti hry, kterou musel hrát, aby je všechny vyvedl na břeh.

„Pane důstojníku,“ pokročil k muži v uniformě, „nestačili jsme se ještě poradit. Ale jistě mohu jménem všech vyslovit dík za včerejší pohoštění, za poskytnutí noclehu... a... vší péče. Přesto však,“ pokračoval rychle, „většina z nás se stále znovu ptá, kam vlastně plujeme. Přáli jsme si totiž, jak jistě víte, pouze dorazit do Svatého Jana. A potom ovšem, ještě včera, bylo nás tu třináct, když nepočítám děti, a dnes ráno...“ Jakub polkl.

Důstojníková tvář zůstala strnulá a jeho oči pod skly se ani nepohnuly. „Naděje pluje podle přesně stanoveného kurzu!“ oznámil. „A všichni cestující se plaví na vlastní žádost.“

„Ano, nepochybujeme,“ řekl Jakub. „Došlo zřejmě k nedopatření... Přesto však, někteří... potřebovali už dnes ráno byt na pevnině...“

Důstojník se rozhlédl po místnosti, potom sňal brejličky a vložil je do pouzdra. „Zpravím o vašich připomínkách pana kapitána.“

Kdosi se octl po Jakubově boku, zlostným gestem ho odstrčil stranou. „Tak dost té komedie,“ vykřikl mladý architekt a stiskl pevně důstojníkovu rameno: „Co vlastně chcete?“ třásl jím. „Má loď teď právě vyplouvá z přístavu. Nejde tu o mě...,“ křičel, „ale o ty lidi tam! Nezačnou stavět beze mne! A vy..., za to se budete zodpovídat vy!“

Tlustý obchodník, svíraje pevně v ruku svůj nůž, přistoupil k oběma mužům.

Jakub pokrčil zoufale rameny. „Přátelé,“ vydechl, „ale přátelé!“

Důstojník vzal ruku, která svírala jeho rameno, do své dlaně a zvolna, jako by mladík nekladl žádný odpor, ji odsunul stranou. „Chcete-li, prosím,“ řekl a ukázal na dveře.

„Prosím,“ opakoval a dveře se otevřely a jimi vstoupili dva známí námořníci.

„Prosím,“ řekl ještě jednou důstojník a oba námořníci přistoupili k mladíkovi, jeden z nich mu svou širokou dlaní přikryl ústa, potom ho uchopili pod pažemi a vlekli z místnosti. Jakub zoufale rozhodil rukama, jako by je chtěl zadržet. Důstojník se k němu obrátil: „Očekávám vás ve své kabině, velebnosti!“ Strnul krok přede dveřmi a pokynul mu. Jakub pochopil, že tomuto pozvání je třeba vyhovět neprodleně, ale byl příliš ohromen tím, co se právě událo. Když vycházel ze dveří, ohlédl se pln úzkosti a všiml si, že mu Petr dává znamení, které snad mělo nabádat ke klidu. Vzpomněl si na Petrovu úvahu o skrytých pomahačích. Ovšem, mohla to být i nacvičená hra. Ale co když nikoliv? Co když se dopustí osudné chyby, uvěří-li v tu hru? Zmáhala ho nejistota. Vědět, kdo a kam řídí tuto loď, znát cíl i příčinu této cesty!

Kulatý stůl v důstojníkově kabině byl prostřen. „Prosím, velebnosti,“ vybídl ho důstojník. Pak přistoupil k pultu plnému páček

a světel, chvíli pozoroval pohybující se ručičky ciferníků, otevřel černě svázanou knihu a cosi do ní zapsal.

„Jsem rád, že jste mě navštívil, velebnosti,“ obrátil se k Jakobovi; v tu chvíli vstoupil do kabiny jeden z obrovských námořníků a naplnil Jakobovu číši nažloutlým nápojem.

Ať už tedy to, co se před okamžikem stalo, byla smluvená hra, anebo skutečné násilí, ten akt rozhodně nesměřoval proti němu, aspoň prozatím a bezprostředně nikoliv proti němu, on tedy bude mít ještě čas, aby promyslel důkladně svoje jednání vůči důstojníkovi. Zatím však, aby ukázal dobrou vůli, řekl: „Rád bych se omluvil za to, co se přihodilo.“

„Jsem potěšen, že vás mohu přijmout ve své kabině,“ pokračoval důstojník, zatímco námořník kladl na Jakobův talíř opečený chléb. „Byl bych rád, kdybyste se zde cítil jako doma na své faře. Dovedu si představit, že váš dům je prostornější a zbudován v zajímavějším prostředí. Já sám miluju zahrady, nejvíce oranžovníky, když rozkvetou a naplní vzduch opojnou vůní. Bohužel, služba je těžká. Má zahrada pustne po většinu roku a květy nevoní pro mne. Muž jako vy,“ pokračoval důstojník, „musí jistě spravovat rozsáhlou farnost. A dovedu si představit, že si zjedná kázeň,“ zarazil se na okamžik a potom se opravil, „pořádek a zbožnost věřících.“

Jak podivná je logika v tom, že důstojník ho zahrnuje přízní, jen protože on zastupuje lidi, které důstojník přízní nezahrnuje: ale tato přízeň mohla také mít zcela jiné zdroje. V důstojníkově zbožnosti anebo snad jen ve zcela obyčejné lidské náklonnosti – Jakub znovu jako včerejšího dne pocítil tu podivnou a blaženou směsici vděčnosti, blízkosti a vědomí vylučnosti.

Řekl: „Také vaše loď je nádherná... Nedovedu si představit, proč už by neměla dále sloužit...“ Cítil nevhodnost svého nepřetržitého dotazování. „Asi vás unavuji stále stejnými otázkami, pane důstojníku,“ řekl. „Snad bych mohl požádat o vysvětlení i pana kapitána,“ a lekl se, že jeho věta musela znít urážlivě, a rychle dodal: „I když to neznamena, že bych neměl k vašim odpovědím důvěru.“

„Obávám se, že pan kapitán je nyní zaneprázdněn,“ odvětil důstojník. „Ale budu pana kapitána informovat.“ Vstal. Rozevřel opět knihu v černé vazbě a mluvil, jako by z ní četl. „Naděje se vydala na svou poslední plavbu.“ Odmlčel se, jako by tesknil po lodi, která vlastně již umírala netušíc o tom, která plula ve své agónii. „Chápete jistě, velebnosti, že kapitán si přeje, aby tato plavba proběhla důstojně. Obracím se tedy na vás s naléhavou výzvou. V noci, jak mi bylo hlášeno, se někteří cestující potulovali po palubách i v ostatních lodních prostorách, a to, co se stalo dnešního rána... Nepochybuji o vaší dobré vůli,“ pokračoval důstojník. „Je však třeba připomenout, že cestující se plaví na svou vlastní žádost. Přitom bohužel někteří z nich jsou dokonce ozbrojeni! Rozumíte mi, že nemluví o nějakém tom kuchyňském noži za košilí anebo dýce zastrčené v punčoše. Mezi cestujícími jsou však i střelné zbraně. Víím ovšem, že vy, velebnosti, nejste ozbrojen než svým slovem, ale na této lodi nad osudem cestujících bdí sám kapitán, a zbraně bude proto třeba odejmout!“

„Pokusím se je přesvědčit.“ Jak měl odejmout zbraně, o jejichž existenci nic netušil? A nebyly to snad právě ony, které je dosud chránily před naprostou svévolí únosců? Hmoty se opět valily proti němu: ustoupit, pomyslel si unaveně, ale kam? Řekl: „Snad by bylo dobré, kdybych mohl jménem pana kapitána nabídnout aspoň nějaké záruky.“

„Záruky?“ Důstojník se odvrátil od své knihy a vytáhl z pouzdra brýle. Jeho pohled ulpěl na Jakobově tváři a znehybněl.

„Jaká může být dána ještě záruka? Naděje,“ řekl důstojník, „je stará čtyřicet let a vždy byla hodna svého jména. Lucie Vandenbergová prožila zde svoji svatební cestu, Havemayerovi na ní převáželi léky svým nemocným a za poslední války bylo na jachtě odváženo čtyřicet dětí, které by jinak byly odsouzeny k žalářování a k smrti. Naděje je nejdokonalejší jachtou, která kdy brázdila vlny oceánu. Kdykoliv zakotvila u břehu, seaběhly se zástupy. Naděje zůstala vždy

věrna svému jménu. A vy víte, že ve jménu naděje bylo učiněno vše, co bylo kdy učiněno. Vždyť i vy, velebnosti, vyznáváte víru, naději a lásku – a víte, že kdyby nebylo naděje, nebylo by ani víry, ani lásky.“

Důstojník přistoupil k velké mapě a cosi do ní poznačil ostře ořezanou tužkou. „Kromě toho plavba, která je poslední plavbou Naděje, se chýlí ke konci.“ Důstojník ustrnul s rukou přimknutou na prsou, jen nepatrně spustil bradu.

12

Vzduch byl mrazivý a nebe tak jasné, jak je snad ještě nikdy neviděl. Kdy vlastně měl čas zevlovat na nebe? Jeho dny ubíhaly bez nebes, byly zakryty stropy a stěnami. Ale tady bylo nebe sklenuté a ničím nenarušené, zdálo se, že se vlévá do moře, jako by bylo složeno ze stejné, jen o něco průzračnější hmoty. Opřel se o zábradlí a hleděl do klidné hladiny, sledoval zpěněnou brázdu, která se táhla za lodí, a prochvívala jím lehká závrať, jakou cítil vždy při pohledu na hlubin.

Od zádi se nesl křik dětí, spatřil je po několika krocích; na prknech paluby byly nakresleny bílé čtverce a děti společně s Marií, která se zřejmě od nich právě naučila té hře, vystřelovaly do čtverců dřevěné puky. Couvl opět a prošel průchodem pod první palubou až na druhý bok lodi. Schoulil se do vypůjčeného pláště a tady, stranou od ostatních, pod bachratým tělem záchranného člunu, usedl do lehátka.

První budou posledními a poslední prvními, vytanulo mu, dokonce si vzpomněl, že ta slova zná z životopisu, z dávno přečteného a téměř zapomenutého životopisu, z něhož mu utkvělo jenom to, že Ježíš Nazaretský, nazvaný později Kristus, se vynořil až ve věku zralosti, a tato věta, i když neuvědoměle a vlastně protismyslně vzhledem k Ježíšovu strašnému konci, se stala součástí jeho víry, víry v dobrý konec všech věcí, a tedy i vlastního osudu. Znamená to, že chvíle, kdy on poslední bude učiněn prvním, nastala právě zde, na tak nečekaném místě, vzdáleném od jeho vlasti, od jeho haly. Ale co se stane, až loď dosáhne svého cíle, až přistanou v jakémsi přístavu (neboť jistě i na své poslední plavbě loď směřuje do přístavu) a oni – snad po zaplacení nějakého výkupného – opustí loď?

Jeho postavení se rozplyne ve chvíli, kdy se rozejdou všichni cestující. Vše záleží na tom, jak obstojí v situacích, které bezpochyby ještě nadejdou. Ale jaká byla jejich situace?

Byli skutečně unášeni, anebo jen vstoupili na falešnou loď? Jestliže je unesli, jaké byly příčiny únosu? V jejich středu se přece mohli skrývat nejen společníci únosců, ale i opravdový zločinec, jehož se nebylo možno zmocnit jinak než právě únosem. Snažil se představit si kohokoliv z těch lidí jako zločince. Vytanula mu postava tlustého obchodníka, i ten podivný chlapík v kožichu, tvář mladíka, který se jen pohrdavě usmíval po Jakobově volbě, černý mladík, dudák s dýkou okázale vystavenou na odiv ostatním, všichni z nich mohli být nejen zrádci, ale i zločinci; měl by vlastně chápat důstojníkovy obavy. Neváhal-li se zločinec ozbrojit, jistě by ani neváhal své zbraně použít. Ale kdo z nich a jak ho já odhalím? Podle jakých znaků? Napadlo ho, že pokud skutečnou příčinou jejich plavby je polapit zločince, pak důstojník musí znát jeho jméno. Proč mu je tedy nesdělil? Je také možné, že důstojník prohlédl jeho převlek, a musí jej tedy považovat za dosud neodhaleného společníka zločince, jehož se chystá usvědčit, a pak úkol, který mu uložil, má být jen záminkou k jeho polapení. Zločincem mohl být ovšem i sám důstojník nebo kapitán, který používal své krásné lodi jako pasti.

Vědět, porozumět tomu, co se vlastně s námi děje, pomyslel si unaveně.

Otevřel oči, na barevném lehátku vedle něho ležela žena s jizvou na tváři, paní Simon; v klíně držela své jediné zavazadlo, kabelku z bílé kůže.

Snad přišla za mnou, napadlo ho; a i kdyby za mnou přišla spíš kvůli mému postavení zde než kvůli mně samotnému, stejně mi nabízí příležitost. „Vyhlížíte zemi?“ zeptal se.

„Ne, jenom se dívám na moře.“ Čekal, kdy se zeptá na kapitána, na jeho rozhovor s důstojníkem, na jméno přístavu, do něhož směřují, ale ona místo toho řekla: „Připadá mi jako louka. To jsem ještě žila tam u nás dole, vyšla jsem si v neděli – sama po polní cestě mezi dvěma loukami a uprostřed jedné z nich na vysokých kůlech napjali ostnatý drát. Zvláštní – ten drát totiž nic neuzavíral, louka

byla ze všech ostatních stran otevřená; prošla jsem kolem krajního sloupu, tráva byla uschlá, dokonce jako ohořelá, a v ní se válely střepy a láhve od whisky, taky láhve pro kojence a staré hrnce, železné pruty a páchnoucí kožky z králíků; louka se trochu zvedala vzhůru a na obzoru přímo proti sobě jsem uviděla vysoký strom. Chtěla jsem k němu, jenže jsem se musela vyhýbat, nesnáším, když mi pod nohama praskají střepy, myslela jsem si, že to musí skončit, ale zatím toho svinstva neubývalo. Ale přitom se nikde nevršila halda, jako bývá na smetištích, spíš jako by někdo rozmísťoval ty věci, jako by je rozesel do země, aby ještě jednou vzešly. Nakonec jsem se dostala přece až k tomu stromu, byl to kaštan a pod ním se válelo plno zralých plodů a z druhé strany kmene přilepili malý přístřešek ze slaměných zástěn, jakými v zimě obkládají stěny chlívků. Byl úplně prázdný. A za rezavým drátem, kterým sepjali slámu, rozstrkali vraní pera. Ale tady,“ řekla po chvíli, „není ani pták, země musí být daleko.“ S přivřenýma očima hleděla k třpytícímu se obzoru, její tvář byla bledá a klidná a její prsty si mimoděčně pohrávaly se zámkem zavřené kabelky.

A vtom spatřil na dně té zavřené kabelky malý kovový předmět zabalený v kapesníku.

„Mám ráda, když se vzbudím brzy ráno,“ řekla, „a slyším, jak zpívají. Můj muž je nenáviděl, tvrdil, že nemůže spát, a chodil je střílet.“

Díval se na tu kabelku, zpola teď zakrytou její dlaní, ale nespapřil už nic.

„Jednou zastřelil i párek slavíků, které jsme předtím noc co noc slýchali zpívat.“

„Vy už vůbec nemyslíte na to, kam nás vezou?“

„Jaký by to mělo smysl, pořád na to myslet.“

„Všichni na to myslí.“

„Když se člověk něčeho bojí, pořád na to myslí, než se smíří,“ řekla.

„A vy se nebojíte?“ zeptal se. „Už jste se smířila, nebo se cítíte méně bezbranná než ostatní?“

Nepohnula se ani. Teprve po chvíli řekla: „Nevím. Brala jsem vždycky věci, jak přišly.“

Otevřela kabelku. „Myslela jsem na to už,“ řekla, „chtěla jsem to schovat, ale kam? A u mě by to stejně našli, kdyby chtěli. Nevěděla jsem jenom, jestli vy, když jste kněz... Ale byli přece kněží, dokonce vedli vojska. A vy... všichni k vám mají důvěru. Buďte opatrný, je nabitá!“

Rozhlédl se ulekaně, ale nespatriil nikoho, kdo by je pozoroval. Vzal tu věc, nebyla zabalena v kapesníčku, ale uložena v malém ručně pleteném pouzdře, a schoval ji v široké kapse svého pláště.

„Děkuji vám,“ řekl. „Za důvěru.“

13

Kráčel k důstojníkově kabině a směřoval k ní vlastně prvně ne jako zcela bezbranný, ale tohle vědomí ho spíše znepokojovalo. Jak měl naložit se zbraní, která se nečekaně ocitla v jeho ruce?

Mohl ji ovšem odevzdat tak, jak k tomu byl vyzván, nepochybně by si tím získal důstojníkovu přízeň a vděčnost, ale co kdyby zbraň použil právě naopak proti důstojníkovi a pokusil se ho přimět, aby změnil kurz a dovedl loď tam, kam původně všichni směřovali?

Při té představě se ho zmocnilo takové vzrušení, že znehybněl uprostřed točitých schodů s rukou jakoby přimraženou v kapsě. Důstojník se právě skláněl nad svými přístroji a on jediným střelhlbitým pohybem ovládl situaci. Nejprve, uvědomil si, protože je stále možné, že se jedná jenom o omyl, položím otázku: Jaké jsou vlastně vaše záměry? Proč nás odmítáte odvézt tam, kam jsme všichni chtěli? Ano, řekl si, a opatrně vyňal tu věc z kapsy pláště, kde by mohla být patrná na první pohled. Prvně v životě bude moci takto důrazně položit otázku o svém osudu, jeho otázky až dosud nebyly vlastně připuštěny. Ještě jednou zabalenou zbraň přejel konečky prstů a vložil si ji do kapsy u kalhot, kde zůstávala skryta očím každého pozorovatele. Byl si jist, že to, co hodlá učinit, je jeho právo – i kdyby snad skutečně jenom vstoupili na falešnou loď a důstojníkovy úmysly byly ryzí –, a zaklepal na dveře důstojníkovy kabiny.

„Jsem rád, že jste se dostavil, velebnosti,“ přivítal ho důstojník. „Chtěl jsem právě pro vás poslat.“

Držel ruce za zády. Napadlo ho, že to může vzbuzovat dojem, jako by se bál, aby důstojník z jeho dlaní nevyčetl, čeho se před okamžikem dotýkaly, nechal tedy ruce před sebou jakoby zkřížené a snažil se, aby jeho tvář, tak jako tvář důstojníkovy, neprozrazovala

nic z toho, co se odehrávalo v jeho mysli. Důstojník ovšem, uvědomil si, přece věděl anebo něco tušil o té zbrani, pokud ta žena s ním dokonce nebyla smluvena. Vše mohlo být sehráno a nastraženo, aby byl on usvědčen z přetvářky a zrady – ale ze zrady na kom?

Byl snad povinen věrností důstojníkovi, který ho zřejmě spolu s ostatními unášel proti jeho vůli?

Tam, kde je člověk unášen proti své vůli, přestávají platit jakékoli zákony, není ani věrnosti, ani zrady.

Důstojník pravil: „Blíží se poslední hodina Naděje. Rád bych využil vaší přítomnosti na palubě a požádal vás o službu, která pro vás bude jistě maličností, ale pro nás bude znamenat mnoho!“

Jenže nebyl vlastně po celý život unášen proti své vůli? Přesto uznával všechny zákony: věrnosti i zrady. Protože, napadlo ho, zákony vyhlašují vždy ti, kdo unášejí, kdo vládnou nad osudy, a soudí pak věrnost i zradu podle těchto zákonů. Kdyby důstojník odhalil, že má pod splývavou ochranou svého pláště ukrytou zbraň, také by jej soudil bez milosti podle zákonů, které platí na této lodi.

Důstojník pokračoval: „Nejsou pro mě lehké ty poslední chvíle. Na palubě Naděje jsem vlastně strávil svůj život. Vy si to asi dovedete jen stěží představit, velebnosti! Vaše fara trůní uprostřed zeleně keřů a trávníků. Vaše cesty jsou každodenní a protínají se stále znovu. Také já vlastním dům a zahradu, několik pomerančovníků, cypřiše a záhony květin. V domě ženu a syna. Ale můj skutečný domov je tato loď. Neboť ona,“ a důstojník se náhle odvrátil, jako by skrýval dojetí, je pro mě má pouť! Jako mladý jsem sníval o přístavech. O bílých městech, o neznámých stavbách, kasinech plných nádhery. O divoškách v palmových hájích. O lovné zvěři, o šelmách i ptácích. O stále nových přístavech. Ale později jsem poznal, že každý přístav je pouze shluk hluků a pachů: rachot jeřábů, sirény trajlerů a pilotů, pokřik nosičů, smrduté čpění ryb, nafty a parfému pouličních holek; jediné, co skutečně trvá, je plavba, má pouť mezi jednotlivými břehy.“

Důstojník na okamžik umlkl a Jakobovi se zdálo, že celá jeho bytost se prochvívá důstojníkovými slovy a naplňuje se jimi až k pláči.

„Až skončí moje putování, skončí se pro mne i všechna naděje. Až skončí Naděje, skončí ovšem i moje putování. Jménem pana kapitána,“ řekl důstojník svým bezbarvým a nevzrušeným hlasem, „vás žádám, abyste na této lodi sloužil poslední bohoslužbu.“

Jakub ustrnul.

„Jste ovšem zvyklý na jiné prostory,“ pravil důstojník, „ale snad není místa, kde by kněz nemohl vzývat Boha!“ Jeho pohled spočíval nehybně na Jakobově tváři; důstojník čekal, snad skutečně věřil v jeho stav, v jeho svěcení, či právě naopak to byla jen hra, krutá hra, poslední varování.

„Anebo váháte?“ zeptal se důstojník. „Chcete snad odmítnout?“

Nemohl přece vystoupit na kazatelnu, blekotat cizí slova, zpívat dokonce nikdy neslyšené písně, žehnat – kdo by ho k tomu donutil? Řekl: „Někteří z cestujících byli odvedeni od ostatních a dosud se nevrátili. A my všichni – copak nejsme vlečeni a nikdo z nás neví kam?“ Ale neznělo to jako protest, spíše jen jako otázka, nanejvýš jako plachá výčitka. Jeho slova nebyla zatím ničím podepřena. Ta věc, která mohla jeho otázce vynutit odpověď, dosud spočívala skryta v kapse.

Důstojník pohlédl na hodinky: „Z rozkazu kapitánova plavba skončí hodinu před půlnocí.“ Jeho pohled teď utkvěl na spodní části Jakobova splývavého pláště.

Snad plášť přece jen nestačil zcela zakrýt tvar toho předmětu, poděsil se, ale nemohl se přesvědčit ani dotekem, ani pohledem, zíral tedy do důstojníkovy nehybné tváře, a zatímco důstojník čekal, strnule čekal, Jakub se pokoušel uhodnout, zda důstojník ví vše: o něm, o jeho převleku i o jeho zbrani. Je možné, že tato loď je prostoupena skrytými kamerami i mikrofony, plna neviditelných a nepostřehnutelných očí, jeho a další cestující pojala do náruče na své cestě za zkázou a vleče je s sebou, i když zatím nechápal proč.

Chtěl-li zachránit sebe i ty ostatní, co mu zbývalo jiného než rychle sáhnout do kapsy, vytáhnout zbraň, pokud to ovšem dokáže udělat rychle a nepozorovaně, a přinutit důstojníka, aby okamžitě změnil směr plavby?

Na pultu za důstojníkovými zády zahučel přístroj, důstojník se obrátil a sklonil se nad deskou.

Teď, nemohl o tom pochybovat, přicházela jako příležitost, jen zlomek vteřiny a situace se promění. Jeho ruka zvolna sjížděla po boku, byl to ještě nenápadný, kdykoli odvolatelný pohyb, snad začne omluvou: je mi líto, pane důstojníku, osobně jste mi nikdy neublížil. Ale teď naříd'te ihned...

Jen bude-li se zbraň aspoň trochu podobat těm, které kdysi, jak je to dávno, v oněch letech, kdy pobýval v budově podobné ústavu pro slabomyslné děti, rozebíral a skládal. Nahmatal ji v kapse a zvolna se pokoušel sesunout pletené pouzdro z jejího kovového těla, jen aby se důstojník předčasně neohlédl, vnímal to ochromující napětí, za nímž se vynořovala úleva: otáčející se loď, vracející se loď, poslušná teď jeho příkazů, přece jen nezklamal a ukázal se hoden důvěry, které se mu dostalo (který kněz na jeho místě by se dokázal zachovat tak chladnokrevně jako on?), a nahmatal i spoušť; ale co se stane, ustrnul, jestli zbraň selže anebo důstojník se vrhne proti němu a on bude muset vystřelit? Nemohl přece zabít člověka, jenž se k němu choval laskavě!

Potom ovšem, přilákání výstřelem, vtrhnou sem ti dva nemluvní obři, ale neměl teď čas uvažovat o možných důsledcích, jenže pak, zhrozil se, by mu nejspíš nezbývala ta nejmenší naděje, zatímco kdyby položil pistoli před důstojníka, směl by doufat v jeho vděčnost. Zbýval mu už pouze ten poslední, nejobtížnější pohyb, nezvučně pohnout pojistkou a pak napřáhnout ruku se zbraní, jeho prst nehybně spočíval na malém kovovém výčnělku; připraven, čekal ještě. Přece pokud nemají zlé úmysly, řekl si, nepřinutí mě k výstřelu, jenom se mi dostane vysvětlení, a pokud jejich úmysly

byly jiné, stejně nemám co ztratit. Ale co když, zapochyboval, jejich úmysly sice nejsou čisté, ale nijak nesměřují proti mně? To bylo dokonce nejpravděpodobnější, kdosi byl unášen a oni s ním, a už zítra ráno by byli propuštěni, takže on by v této chvíli nasazoval život za někoho, koho ani neznal. Ale co jestli se mýlil? A co se stane, až bude za několik okamžiků odhalen jeho převlek? Nesvívá v dlani jedinou nadějí pro sebe i pro všechny ostatní? Vnímá, jak se mu ruka začíná chvět, musím se uklidnit, přikázal si, a jednat, ihned jednat, a vtom se ozvalo tiché klapnutí, důstojníková záda se narovnála, už se opět dívali jeden druhému do očí, ale kromě nich tu teď stáli ještě oba obrovití námořníci, jeho ruka se už nestačila vymrštit z kapsy ani předstírat jakýkoliv jiný pohyb, opět jednou ho osud zaskočil a nedopřál mu rozhodnout se. Možnost, jak změnit směr plavby, jak zabránit vlastnímu odhalení, jak předejít všemu, co se zdálo hrozně přibližovat, ta poslední možnost se vzdalovala, dohasínala rychle a neodvratně, a on teď musel něco udělat dřív, než se na něho vrhnou a vyrvou mu předmět, který dosud svíral v kapse. S úsilím vyloudil na tváři úsměv a řekl: „Přinesl jsem vám také toto,“ a vyňal předmět z kapsy – ještě stále mohl stisknout spoušť a oni to věděli. Byl si jist, že obrovité dlaně obou námořníků jsou připraveny střelhibitě strhnout jeho paži anebo dokonce stisknout jeho hrdlo – a podal zbraň důstojníkovi.

„Děkuji vám, velebnosti,“ řekl důstojník, „věděl jsem, že se na vás mohu spolehnout! A teď,“ pokynul oběma námořníkům i Jakubovi, „bychom se měli neprodleně odebrat do kape!“

Chtěl ještě něco namítnout, ale uvědomil si dlaně obou námořníků, byly tak blízko jeho ramen, téměř se jich dotýkaly. Vykročil tedy naznačeným směrem, na rtech stále týž křečovitý úsměv.

14

Sestoupili po točitých schodech, kterými přicházel do důstojníkovy kabiny, ale neodbočili do chodby k jídelně. Důstojník, který kráčet několik kroků před ním, odemkl železné dveře, a jeho napadlo, že je odváděn k oběma zmizelým mužům, pokud jsou ještě vůbec živi. Ale i když ho vedou opravdu do kaple, i když si nepřejí nic víc než být přítomni bohoslužbě, zklame je svou nezpůsobností vykonat, co od něho očekávají.

Několik hodin před koncem této podivné plavby ho odhalí jako podvodníka. Jak s ním naloží? A co se vlastně stane hodinu před půlnocí: kde přistane tato loď, kde skončí plavba, kterou nazývají poslední? Zmocňovala se ho vtíravá předtucha, že tato loď se žene do zkázy a je vleče s sebou – a sinavě se zableskne, žár sestoupí na zem, vzpomněl si, v tu chvíli pomine čas lidí, pomine i můj čas!

Musí něco neprodleně podniknout, uniknout z moci toho muže, který kráčí několik kroků před ním, uniknout z ní, anebo naopak uniknout s jeho pomocí, ale hlavně uniknout z této lodi, ze společnosti těch, kteří unášejí, a těch, kteří jsou unášeni; místo toho kráčet vstříc svému odhalení, pádu, který může skončit až v hlubině moře. Vtom ho předešli oba námořníci a jako stráž ztuhli v pozoru po obou stranách širokých dveří. „Prosím!“ vybídl ho důstojník.

„Zde, velebnosti,“ řekl, když vstoupili, „se odbývala svatba Lucie Vandenbergové s Petrem Vandenbergem, který byl jejím vzdáleným bratrancem, i zádušní obřad za oba, také za Alici Havemayerovou s chotěm, také za čtyřicet dětí, které byly odváženy na této lodi, aby unikly žalářování a smrti!“

Kaple – místo vyhrazené jeho potupě – mu připadla strohá, aspoň ve srovnání s tím, co až dosud na lodi spatřil, podobala se spíše vězení nežli kapli, s jediným oknem z barevných skel zakrytým železnou

mříží, dřevěné stěny nezdobil ani jediný obraz, jen nad vchodem, jakoby určen spíše knězi než věřícím, byl složen z písmen, která připomínala písmo dávných ručně psaných biblí, nápis:

NADĚJÍ SPASENI JSME,
NADĚJE PAK, KTERÁŽ SE VIDÍ,
NENÍ NADĚJE

pod nápisem po obou stranách dveří se matně leskly desky z černého mramoru. Ve snaze aspoň oddálit tu chvíli, kdy bude nucen vstoupit za dřevěný pultík (spočívaly na něm dvě v kůži vázané knihy), se sklonil k těm deskám a četl: Lucie a Petr Vandenberg, a den, měsíc a rok, v němž vstoupili do života a kdy jej opět opustili. Na druhé, stejně veliké desce, byla zapsána čtyři jména Havemayerů, na třetí desce, jen nepatrně větší než první dvě, drobná zlacená písmena skládala čtyřicet jmen, nikoliv však data, pouze na závěr poznámku: Od šesti do dvanácti let!

„Prosím, velebnosti,“ pobídl ho důstojník, „posádka lodi se dostaví vzápětí.“

Cestou k místu vyhrazenému knězi si všiml, že podlaha je z obyčejných a kupodivu velice ochozených prken a také lavice se podobaly lavicím z chudého vesnického kostela, stranou kazatelny uprostřed volného prostoru bylo umístěno malé harmonium.

Mohl se ještě zastavit a sdělit jim pravdu. Nejsem kněz a nikdy jsem neprošel jediné kázání, propusťte mě v pokoji! Anebo zvolat: Jste zločinci a odmítám pro vás konat boží služby! Ale zdálo se mu, že kněz nemá právo odmítnout službu komukoliv, kdo o ni požádá, takové odmítnutí by prozradilo jeho skutečný stav stejně jako otevřené přiznání a navíc by jistě proti němu popudilo důstojníka. Mohl také znovu vznést žádost, aby byli propuštěni aspoň dva z jeho spolucestujících, a požádat o vysvětlení jejich budoucího osudu, ale jaký smysl by měly v této chvíli jeho žádosti?

Vystoupil po třech nízkých stupních a přitiskl se k pultíku. Otevřel jednu z knih a zjistil, že je psána cizím, nesrozumitelným písmem, zavřel ji opět, ochable složil obě ruce na pultík a strnule hleděl před sebe:

NADĚJÍ SPASENI JSME,
NADĚJE PAK, KTERÁŽ SE VIDÍ,
NENÍ NADĚJE

Znovu se pohnuly dveře a k jeho úžasu – ačkoliv přece nemohl očekávat, že tato loď pluje s posádkou, kterou tvoří jen kapitán, je-li na této lodi vůbec přítomen, a tři muži – do kaple vstoupily dvě cizí postavy. První vstoupil muž se žlutavou tváří, s nosem hluboko vmáčknutým a s odpudivě nízkým opičím čelem, oděný v čisté pracovní kombinéze s rukávy vyhrnutými pod lokty, za ním kulhal šikmooký mužík v bílém plášti, snad lékař, ale mohl to být i radiotelegrafista nebo kuchař.

Důstojník se obrátil k Jakobovi, ustrnul ve vojenském postoji a oznámil: „Velebnosti, posádka lodi je shromážděna. Pan kapitán je však zaneprázdněn svými povinnostmi a prosí, abyste jej omluvil.“ Potom sám zasedl k harmoniu.

Sotva se ozvaly první tóny melodie, zasedli čtyři muži posádky do lavic, dva do lavice vlevo, dva do lavice vpravo, a muž s opičím čelem zaklonil vzad svoji ohyzdnou hlavu tak, jako to dělávají operní zpěváci, a počal sytým tenorem zpívat píseň, jejímž slovům Jakub nerozuměl, tři ostatní muži seděli v lavicích kamenně s pohledem upřeným před sebe a pravděpodobně nevnímali ani hudbu, ani slova té písně. Kdo ještě naslouchá písním, a kdo slovům? Kdo vnímá jejich obsah, a kdo tedy žádá od kazatele, aby byl skutečným kazatelem, anebo dokonce věřil v Boha? Copak nestačí skutečnost, že vystoupil na kazatelnu? Už jednou na lodi pronesl citát, který se nevztahoval k ničemu určitému, a posluchači se zdáli být spokojeni.

Musí mluvit, obléci svá slova tak, jako oblékl sebe. Důstojník dohrál; všichni muži povstali a sklonili hlavy, také důstojník povstal. Jakub pochopil, že čekají na jeho modlitbu, i on tedy sklonil hlavu a řekl: „Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. A nyní, pomodleme se tiše a v duchu za tuto loď.“ A začal pohybovat rty a mumlal polohlasná slova ve své mateřštině. Všiml si, že muži v lavicích jako by ho napodobovali až do chvíle, kdy vztyčil hlavu a pronesl hlasitě: „Mnozí první budou posledními a poslední prvními. Amen!“

Důstojník opět stiskl klávesy nástroje a muž s opičím čelem začal zpívat. Jakuba napadlo, že svět bude plný falešných kazatelů, ale také si uvědomil, že jen jako pravý kněz by mohl kázat, co sám považuje za správné, a obvinít je tedy z jejich činu, nazvat je bandou únosců a vyděračů, kteří už jen svým pobytem zde znesvěcují svaté místo, zatímco on ve svém postavení se musí pokoušet vyslovit jen to, co oni očekávají, že od něj uslyší.

Ale co vlastně očekávali, že uslyší? Měl vykládat o této lodi? Co o ní věděl? A slušelo se vůbec z kazatelný hovořit o lodi? Nebo měl uctít památku lidí, kteří se prý na ní kdysi plavili? Snažil se aspoň vzpomenout si na jejich jména, četl je přece před okamžikem na mramorových deskách, ale vytratila se mu, jediné, co se mu vybavilo, bylo těch několik slov: od šesti do dvanácti let. Jaká hrůzoplňná loď!

Harmonium umlklo a čtyři muži posádky i důstojník teď vzhledli k němu, a on čněl za kazatelským pultem bez jediné myšlenky, bez jediné slova, které by k nim mohl pronést. V zoufalství si vzpomněl: „Jestliže tedy světlo, které je v tobě, jest tma, sama tma jaká bude?“

Muži na něho hleděli bez pohnutí, ještě to nebyla slova, která očekávali. A tu se mu vybavila otcova tvář, kupodivu nikoli skutečná otcova tvář, ale ta tušená, neskutečná tvář v kamenném domě na břehu jezera, také slova, příval slov, řekl tedy rychle: „Lepší je dobré jméno nežli výborná mast a den smrti než den narození člověka.“

A zdálo se mu, že v očích těch, kteří mu naslouchali, se objevil klid vzdalování se, klid ukolébávání, preludu patřičnosti. Spěšně pokračoval: „Osud lodí je jako osud lidí. Není jiného údělu pro nic na tomto světě, i hvězdy pohasnou, ani člověk se nevyhne, ani loď nepřetrvá.“

Pohlédl na důstojníka, jehož vzpřímená postava vyčnívala za deskou harmonia, jeho nehybný pohled tkvěl na Jakobovi: kdo vlastně byl ten člověk, a byl to on, kdo vedl loď, a k jakému cíli ji vedl?

„Jediné, co zůstane, jsou cesty, které vykonala, plavby, které už nikdy nebudou moci být zrušeny.“ Stále pohlížel do nehybné tváře důstojníkovy, připadlo mu, že důstojník sotva patrně přikývl, a pocítil úlevu, tu blaženou směsici pocitů, plynoucí z vděčnosti a z vědomí blízkosti člověka, k němuž teď vlastně jediné promlouval.

„Cesty spojené s představami přístavů, cesty po rozbouřených mořích, cesty spojené s nadějemi. Cesty s léky pro nemocné, svatební cesty a cesty se zachráněnými dětmi. Co záleží na tom, ve kterých přístavech skončily?“ A hovořil překotně: „Přístavy zaniknou, jména lidí budou zapomenuta a nemoci dál budou sužovat lidstvo a člověk nikdy nedosáhne svého touženého přístavu, co jediné přetrvá, je naděje, s níž vyplul a kterou v sobě živil po celou cestu. Cesta je věčná naděje,“ řekl, „a naděje je věčná cesta,“ sám ustrnul nad svými slovy, dojat jejich tesklivou vykroužeností. Rozhodil paže, jako by žehnal těm před sebou, a oni, ať už strženi jeho slovy, anebo strženi do hlubin vlastních představ, mu nehybně naslouchali. Řekl ještě: „Ať už plavba této lodi skončí jakkoliv, naděje, které se zrodily za jejích cest, nezaniknou, budou vždycky burcovat k novým plavbám ty, kdo sestoupili z paluby této lodi, i všechny, kdo přijdou po nich. Neboť v naději je spasení!“ Řekl dokonce i amen na zakončení svého proslovu a sklonil hluboce tvář, takže na okamžik mu všichni jeho posluchači unikli a on nemohl pozorovat účinek svých slov.

Když opět zvedl hlavu, uviděl, že důstojník teď hraje sám, nedoprovázen zpěvem, hrál s přivřenýma očima obtížnou a tesknou

melodii; Jakub – vyčerpán a stále ještě dojat vlastními slovy, svým vlastním poselstvím – usedl na židli za kazatelským pultem; napadlo ho, že je zachráněn, snad aspoň pro tuto chvíli zachráněn, a neměl sil, aby ihned přemýšlel o tom, co bude následovat.

Důstojník dohrál a čtyři muži z posádky povstali v lavicích, okamžik ještě vyčkali s hlavami hluboko skloněnými, potom vyšli.

Důstojník přistoupil k Jakobovi: „Děkuji vám, velebnosti,“ řekl, „jménem kapitánovým i svým za vaše skvělé kázání. Věřím, že budu mít příležitost se vám odvděčit. A nyní,“ řekl, když stanuli ve dveřích kaple, „bych vás poprosil, velebnosti, abyste požádal všechny,“ udělal kratičkou pomlku a potom zdůraznil, „všechny cestující, aby se neprodleně shromáždili na palubě. Tam jim bude oznámeno další.“

Jakub kráčet už sám chodbou, která vedla k jídelně. Ke svému úžasu necítil úlevu, jakou by měl cítit člověk, který se vrací ke svým. Spíše se ho zmocňovala nevole při představě otázek, jimiž ho zahrnou.

Když vstoupil do jídelny, Marie se rychle zvedla od stolu a rozběhla se k němu: „Myslila jsem..., mysleli jsme, že tě taky někam zavřeli..., oni už teď i ženy...,“ pokračovala rychle. „Tu s tou jizvou na tváři, tu, jak se ti líbila,“ řekla tiše, „tu odvedli z paluby, ještě se nevrátila. Není to strašné?“

Ale on pocítil téměř úlevu, že tu ta žena není, že jí nebude nucen vysvětlovat, jak naložil se zbraní, kterou mu svěřila.

15

U vchodu na palubu hrozivě čněly postavy obrovitých námořníků, v rukou svíraly mohutné kotouče lan.

Nechybělo mnoho času do setmění, nebe sice zůstávalo ještě stále bezmračné, ale od přídi lodi vál ostrý a mrazivý vítr.

Jakub zaváhal. Z tohoto místa, které bylo skutečným středem plavidla, se dalo vstoupit na levý i pravý bok lodi. Měl odvést svůj hlouček na zád' či na příd', nebo shromáždit zde? Na schůdcích velitelské paluby, která tvořila zároveň stříšku nad místem, kde se teď většina cestujících snažila ukrýt před větrem, se objevil důstojník.

Vzhlédl k němu, důstojník napřáhl ruku před sebe, a on tedy vyzval ostatní, aby šli tam.

Ocitli se teď všichni na pravém boku lodi, mezi místem, kterým prvně vstoupili na loď, a velkým bílým záchranným člunem, ošlehávání mrazivým větrem, natlačeni k sobě, vzhlíželi vzhůru, kde na nejvyšším ze tří schůdků stál důstojník.

Jakub ohlásil: „Shromáždili jsme se všichni, jak jste si přál!“ A cítil rozechvění, jaké nejspíš cítí obžalovaný, když on i soud povstanou, aby mohl zaznít rozsudek. Marie křečovitě sevřela jeho paži, žena tlustého obchodníka se snažila skrýt nejmenší ze svých děvčátek pod pláštěm.

„Přicházím právě od kapitána lodi.“ Důstojníkův hlas překřikoval hučení větru. „Lituje, že ani v této chvíli se nemůže osobně dostavit a sdělit vám své rozhodnutí. Pan kapitán mě však jako nejstaršího důstojníka na lodi požádal, abych tak učinil za něj. Plavba Naděje se končí dnes hodinu před půlnocí. Loď bude potopena na širém moři.“

V tom okamžiku, snad si toho ostatní ani nevšimli, neboť jejich pohledy se upíraly jakoby fascinovány vzhůru, se oba námořníci pohnuli a počali odvíjet svá lana a oddělovat jimi prostor, na němž

se všichni shromáždili, od ostatního prostoru lodi. Bylo to ovšem – aspoň prozatím – jenom symbolické oddělení, protože ohrada z lana se dala snadno přeskočit anebo podlézt.

„Patnáct minut před dvacátou třetí hodinou,“ pokračoval důstojník, „opustí posádka loď na motorovém člunu. Pan kapitán ovšem na lodi setrvává!“

Důstojníkův vysoký hlas zněl stále stejně nevzrušeně. „Nikommu z nás není lehké. Na lodi jsme strávili nejcennější okamžiky svého života. Byla to vznešená loď a už její jméno nás naplňovalo blažeností. Nyní,“ pokračoval, „však nadešel čas loučení. My všichni, kdybychom nemuseli být poslušni kapitánovy vůle, bychom raději se svou lodí setrvali až po její poslední vydechnutí.“

„Co tím chcete říct?“ vykřikl tlustý obchodník.

Oba námořníci dokončili svoji práci a zmizeli kdesi v prostorách lodi.

Důstojník mlčel.

„Co tím sleduje?“ otočil se k Jakobovi tlustý obchodník. „Nemyslí si snad, že nás pošle rybám?“

Jakub předstoupil před ostatní. Chvilu, kterou měl vlastně od počátku očekávat, chvíle nevyhnutelného střetnutí teď nadcházela. V ní mohl v jediném okamžiku ztratit všechnu přízeň a přátelství, kterých snad během doby dosáhl. „Pane důstojníku,“ obrátil se vzhůru, „jaký má být osud nás cestujících?“

Důstojník odpověděl: „Kapitán věří, že všichni cestující, kteří dobrovolně zvolili tuto loď pro svou cestu, setrvávají na lodi s ním.“

„Co?“ vykřikl tlustý obchodník. „Opakujte to ještě jednou!“

Jeho žena zvedla svoji nejmladší holčičku do náruče: „Vrazi!“ vykřikla. „Šílenci a vrazi!“

„A jestliže odmítneme setrvat?“ otázal se Jakub.

„Bohužel,“ odpověděl důstojník, „pro takový případ jsem nedostal pokyny.“ Po jeho boku se znovu objevili obrovití námořníci, teď však měli u svých pásů připnutá pouzdra s pistolí.

Důstojník se uklonil po svém způsobu, sestoupil ze dvou zbývajících schůdků a zmizel v prostoru velitelské kabiny.

Zůstali nad nimi stát trochu rozkročeni a s rukama za zády jen dva obrovití námořníci a pozorovali je bez jakékoli stopy nenávisti, soucitu anebo alespoň zájmu, který by se dal vyčíst z jejich voskově nehybných tváří.

16

Prostor na odkryté palubě, který jim byl nyní vykázán, vymezovala ze tří stran napjatá lana, zbývající stranu tvořil krátký pruh zábradlí na pravém boku lodi. Všechny vchody i východy zůstaly vně lana a nebylo tu jediného úkrytu, jediného předmětu, který by je před kýmkoli a čímkoli ochránil – kromě dřevěné lavice a dvou dosud složených lehátek.

Tlustý obchodník se pohnul, došel svým poněkud těžkopádným krokem k lanu, zaváhal, potom se shýbl, aby lano podlehl, upíraje přitom oči vzhůru k oběma námořníkům.

Ruka jednoho z nich střelhitě dohmátla do pouzdra. Tloušťík ustrnul.

Pistole byla namířena. Mužík pod lanem v podivné přiřaplé pozici zvolna zvedal ruce. Jeho žena se k němu rozběhla.

„Tušila jsem to. Nebylo nám souzeno setkat se!“ poznal Jakub hlas stárnoucí slečny.

Shlukli se teď kolem něho všichni, ale on byl v této chvíli ještě bezradnější, než když se ocitl za kazatelským pultem. Tam aspoň tušil, co je jeho jedinou možností, a tuto možnost využil, pronikl, jak věřil, k uzavřené duši důstojníkově a získal si aspoň nepatrný díl jeho vděčnosti. Jediný únik z tohoto obklíčení, napadlo ho, vede tudy, skrze důstojníkovu přízeň – ale bude to cesta pro všechny? A znovu pocítil nechuť k lidem kolem sebe, táhli ho k sobě, chtěli ho zaplétat do svých osudů, strhnout ho do svého ještě beznadějnějšího postavení, než bylo to jeho.

Byl obklopen nesmírnou hlubinou, chladnou a rozvírající se propastí – ještě nikdy nestanul v takové blízkosti nad ní. Co když do ní budou uvrženi, co když ani on nebude vyňat?

Bože můj, pomyslel si, přece nemohou, to neudělají!

Pan Tomas řekl klidným a mírným hlasem: „Nemyslím, že by chtěli ničit tak krásnou loď. To všechno je od počátku jen chytře vymyšlená historka.“

„Historka k čemu?“ zeptal se tlustý obchodník.

„Historka k vydírání,“ odpověděl pan Tomas.

„A co tedy navrhuje?“

„Podle mého názoru nám nezbývá,“ řekl pan Tomas, „než zjistit výši požadovaného výkupného. A potom je složit.“

„Vy... vy, co si myslíte?“ vykřikl tlustý mužík. „To jim mám cpát svoje peníze? Oni si rozmyslí, než by na nás vztáhli ruku!“

„Nemusí toho moc dělat,“ řekl pan Tomas. „Plujeme stále na sever. Už dnešní noci, obávám se, bude mrazivo. Bez jídla a bez dostatečného oděvu..., co chcete podniknout?“

Z hlubin lodi se vynořil důstojník ve své šedivě modré uniformě a lesknoucích se holínkách. Jeho holá tvář zůstávala bezvýrazná. Zastavil se několik kroků před nimi, oddělen napjatým lanem.

„Pane důstojníku,“ vykřikl tloušťík, „rozkažte těm nahoře, ať nás přestanou ohrožovat!“

Zdálo se, že důstojník ho neslyší, neboť řekl: „Vracím se právě od pana kapitána. Můžete být klidni. Kapitán potvrdil svůj rozkaz. Posádka opustí loď patnáct minut před dvacátou třetí hodinou, zatímco cestující směji setrvat na palubě.“

Na okamžik ustrnul, nepatrně spustil bradu, ruku přitom těsně přitisknutou na prsou. Řekl však ještě: „Lituji z celého srdce, že nemohu zůstat na místě někoho z vás.“ Otočil se a odcházel.

Vše je ztraceno, napadlo Jakuba. Prvně v celé své hrůze k němu dolehlo vědomí skutečnosti a pod náhlým náporům úzkosti vykřikl za vzdalujícím se důstojníkem: „Pane důstojníku!“

Muž v šedomodré uniformě se zastavil, otočil se a znehybněl.

„Pane důstojníku,“ hovořil spěšně Jakub, „tolikrát jsme žádali, prosili naléhavě, abychom mohli mluvit s panem kapitánem!“

Důstojník řekl: „Budu tlumočit vaši žádost!“

Odcházel.

Tlustý obchodník udělal krok, jako by se za ním chtěl rozběhnout. „Vrazi!“ vykřikl... „Jsou tu děti.“ Vzhlížel k dvěma obrovitým námořníkům. Potom řekl tiše: „Moje děti,“ a couvl o několik kroků, spustil paže a klesl na lavici. Jeho žena se k němu vrhla: „Už to nesnesu. Myslíš, že nevím, že to je všechno pro tvoji mizernou výhru! Dej jim je,“ křičela. „Nacpi jim všechny ty peníze, stejně jim nepřinesou nic dobrého!“

Opřel se unaveně o opěradlo lavice. „Ty chceš?“ zeptal se. „Tolik let jsme... a ta pakáz, vždyť o nich možná ani nevědí...“ Potom vytáhl naditou náprsní tašku a podal ji ženě.

„Všechny!“ rozkázala mu.

A on hlasitě vzdychl, nebyl to už muž plný energie jako předtím, jako včera večer, kdy si dobíral tu staropanenskou slečnu, kdy řečnil, žertoval a pronášel přípitky. Rozhalil košili a oni spatřili rozměrný váček z jemné, skoro průsvitné kůže. Podal jej ženě.

Vzala od něho bankovky, obrátila se k oběma námořníkům, kteří bez hnutí a bez zájmu sledovali, pokud je vůbec vnímali, její počínání, a vykřikla: „Jděte pro toho svého oficíra! Tady je celá naše výhra, ještě jsme na ni nesáhli.“ Bankovky vlály v jejích rukou a oba námořníci trvali bez pohnutí na svých místech; Jakuba napadlo, že jsou snad skutečně hlší a nevnímají nic z toho, co se děje pod nimi, kromě hnutí, která by směřovala k úniku z ohraničeného prostoru.

„Oni nechtějí,“ vydechla žena, „nechtějí,“ ruce jí sklesly. „Půl milionu,“ řekla tiše, „celého půl milionu.“

„Snad je jim to málo, milá paní,“ přistoupil k ní pan Tomas, „nejste přece sama na téhle lodi.“ Potom se obrátil k Jakubovi: „Důstojnosti,“ řekl, „nečiním to kvůli sobě, ale nechci, aby ostatní snad trpěli za mne..., i když vím, že na to oni právě hrají. Až budete jednat s kapitánem nebo tam s tím lysohlavým satanem, můžete nabídnout ještě dvakrát tolik.“

Uplynula hodina, nad jejich hlavou se modravě třpytila Polárka, hvězdy Malého vozu a úplný měsíc, tak jasné a čisté je Jakub ještě nikdy nespatriil, naplňovaly prostor teskným a naléhavým svitem; a loď klouzala vpřed, řítila se k svému pomyslnému cíli stále stejnou rychlostí, stále stejným směrem. Seděli na dřevěné podlaze paluby a snažili se nevnímat zimu. Obě mladší děti se krčily přitisknuty k sobě a povzlykávaly. Jejich nářek nebyl hlasitý, i když byl, zanikl by nejspíš v šumotu vody, ve vzdáleném hukotu strojů a rozptýlil by se v rozlehlosti prostoru.

„Přece by nemohli...“ zašeptala Marie, „ublížit těm dětem.“

Vzpomněl si na desku v kapli: „Nebyly by to první děti, kterým by se ublížilo!“

„Jak můžeš takhle mluvit?“ Pak dodala: „Ale to bylo přece za války.“

Černovlasá žena položila obě mladší děvčátka na jedno ze dvou lehátek, pan Tomas svlékl svůj kabát podšitý kožešinou a nabídl jí jej, stárnoucí slečna podarovala děti několika cukrátky a jejich matka, když děti přikryla, usedla jim u nohou a začala zpívat jakousi jednoduchou a konejšivou melodii.

„A byl to nejstrašnější hřích,“ zašeptala Marie. „Co vůbec lidi jsou, nejstrašnější,“ umlkla, neboť všichni teď umkli, aby nerušili zpěv, a ještě spíš proto, aby nerušili usínání dětí, usínání na tři hodiny.

Ty tři hodiny, uvažoval rozechvěle Jakub, musí přinést nějaké vyjasnění. Jeho víra, jeho jediná víra v dobrý konec v něm dosud trvala. Čekal, až se tma rozhrne a z ní vystoupí náhle osvícena skutečná příčina tohoto dění.

Ale tma i čas, noc a prokletá loď se dále sunuly vpřed do bezbřehé neohraňené neměnné prostory, a ten pohyb ho prostupoval

a naplňoval děsem. Toužil vstát a prchat, ale kam utéct z tohoto dne? Přehoupnout se jako ve snu, zpět anebo stranou, přeskočit roubení lodi i spousty vod, prchat, ale kam?

A tu se mu vybavila jeho hala, jeho osiřelý stůl, vlídné šumění ventilátoru, z oprýskaného reproduktoru se linula stará, stokráte opakovaná a známá melodie, viděl šestatřicet stolků, šestatřicet klidných a blízkých tváří, čtyři obrovské kartotéky, polepené ze stran fotografiemi hereček a sportovců, s velkým trhacím kalendářem, a známý strop; když někdy přivřel oči a díval se na místo pokryté plísní, změnila se skvrna v kamenné vrásnění hor nebo v louku sežehlou sluncem, očekávající v podmračném svitu déšť; kráčel svou každodenní cestou Kozí ulicí kolem kina a kolem květinářství, které chtěl změnit na mlékárnu, ačkoliv v jeho výkladní skříni mohl spatřit jediný kousek zeleně toho dne (když nepočítal zelenkavou plíseň na stropě haly), jediné živé barvy v květech orchidejí, azalek, begonií a hyacintů. Uvědomil si stesk: zoufalou touhu vrátit se do toho světa, vstoupit ještě jednou do své haly, sednout si ke svému stolu a probírat se přihláškami nových abonentů.

Marie po jeho boku řekla tiše: „Vlastně ten hřích nebyl nikým a ničím vykoupen.“ Umlkla opět a on teď jasně slyšel chraptivý hlas stárnoucí slečny. „Psal mi každý týden. Ale nemohla jsem se odhodlat. Co když se mýlil?“

Pan Tomas se opíral o zábradlí a zíral do tmy před sebou.

Jakub si všiml, že Petr cosi šeptá Magdě a přitom se dívá na něj, a napadlo ho, že Petr ho nejspíš viní z celé této cesty, z výstupu na horu (k němuž on sám by se nikdy neodhodlal) a ovšem i z návrhu na zpáteční cestu lodí, a nejvíce asi z toho, co se přihodilo zde na lodi.

„Trvalo to tak dlouho,“ hovořila slečna Philipsová, „pak jsem musela šetřit na cestu. Někdy se mi zdálo, že se to ani nemůže stát, abychom se ještě setkali, že přijedu a stejně nenaleznu nikoho, kdo by mě čekal.“

Jakub vstal. Obešel ty dvě ženy a také nejstarší z děvčátek, které sedělo na zemi uprostřed vyhrazeného prostoru s krabičkou pevně přitisknutou k uchu, netušilo nejspíš nic z toho, co se s nimi dalo, vášnivě naslouchalo slábnoucímu hlasu stále se vzdalujícího světa, světa, kterého se samo nemohlo dovolat.

Petr řekl: „Když si pomyslím, že teď...“ zarazil se. Ale Jakub nepochyboval, na co myslel, že mohl už sedět ve vlaku, vracet se do vlasti, znaveně sledovat ubíhající noční krajinu a představovat si budoucnost, snít o vlastním vzestupu. Magda k němu vzhlédla, ale Jakubovi se nepodařilo ve tmě rozeznat její pohled, zaznamenal jen jakýsi posunek, jako by ho chtěla odehnat. Třeba se ho Magda snaží varovat: jestli se nepříhodí něco v nejbližších okamžicích, Petr všechnu zlost, kterou cítí, úzkost z úskočnosti osudu promění v nenávist proti jeho neprávem drženému důstojenství, přede všemi ho obviní a oni jej ve svém bezmocném zoufalství snad ubijí nebo shodí do vln.

„Přátelé,“ zavolal pan Tomas. Stál opřen o zábradlí, ruku napřaženou do temna před sebou. Nad hladinou se i ve tmě dala zahlédnout masa hmoty.

„Jaká podivná země,“ poznal Magdin hlas.

„Obávám se, že to není země,“ řekl pan Tomas. „Spíš putující pozdrav z krajiny věčných ledů.“ Pozorovali přibližující se horu: horu znehybnění, mrazivou horu.

Mělo by se říkat ledy pekelné, vzpomněl si Jakub, neboť co je peklo jiného než věčná smrt? A co jiného je smrt než naprostá nepřítomnost tepla?

„Přátelé,“ řekl pan Tomas, „nechci ještě zvětšovat naši společnou úzkost. Ale stále víc jsem přesvědčen, že je cosi nesmyslného v naší plavbě, v kurzu, podle něhož vedou loď do stále mrazivějších a opuštěnějších končin. Jako by kdosi byl skutečně odhodlán ji zničit i s lidmi na palubě, jako by loď,“ a pan Tomas se krátce odmlčel, „byla řízena šilencem.“

„Velebnosti,“ ozval se za nimi vysoký, téměř ženský hlas.

Jakub se prudce otočil. Důstojník stál několik kroků od lana, které oddělovalo vnitřní část paluby od jejich prostory.

„Velebnosti,“ opakoval důstojník, „pan kapitán vás očekává ve své kabině.“

18

Byl tak rozrušen, že si ani neuvědomil, jakým způsobem opustil prostor vymezený lany, nevnímal dokonce ani chodby, jimiž kráčeli. Kapitán tedy přece jen dlí na lodi a on se s ním setká. Co změní setkání s ním na jejich osudu? Smí předstoupit proto, aby přednesl stížnosti, které ještě ráno chtěl přednášet, anebo tato chvíle byla zvolena proto, že únosci vědí o úzkosti unášených, vědí, že nyní už mohou vyslovit jakékoliv požadavky a ty budou přijaty, a on je pouze tím, kdo vyslechne podmínky a jménem ostatních je přijme; a co když tou podmínkou nebudou peníze, ale život někoho z nich, nebo dokonce můj vlastní život, zděsil se. Jenže proč právě můj život, uklidňoval se, můj život nemá pro nikoho cenu.

Stoupali po známých schodech k důstojníkově kabině, za celou tu dobu se důstojník ani jednou neohlédl, ani jediným gestem nenaznačil, že snad trvá ještě něco z bývalé přízně, kterou Jakuba zahrnoval. V úzké předsínce s trojími dveřmi důstojník nezamířil ke své kabině, ale ke dveřím nejvíce vpravo, zaklepal na ně, na okamžik ustrnul ve vojenském postoji, potom je otevřel: „Prosím, velebnosti!“ Ocitli se v nepříliš veliké místnosti, dvě její stěny zabíraly police s tlustými svazky knih a atlasů v starobylých kožených vazbách, mezi nimi postávala barevná těla vycpaných ptáků. Dvě zbylé stěny, oddělené od sebe bílými dveřmi, zdobily kůže aligátorů a mořských hadů a bizarní tvary hvězdic, lastur a mořských koníků; úzké lůžko bylo pečlivě ustláno a v jediném křesle, trochu odsunutém od desky stolku, nikdo neseděl.

„Pane,“ řekl důstojník do prázdné místnosti, „podle vašeho pokynu přivedl jsem mluvčího cestujících.“

A Jakub užasle hleděl na prázdné křeslo, vyceněné zuby aligátorů, neskutečné barvy vycpaných rajek, několik fasciklů lejster

na stole, útržek starého pergamenu a přístroj s polokruhovitým číselníkem.

Kapitán tedy přece jen nežil, kapitán byl prelud, zástěna zločinů anebo vidina šíleného mozku důstojníkovy, smluvená hra, a on byl nyní do této hry vtažen. Co má teď udělat? Poklonit se? Anebo zůstat stát v tom vzpřímeně nehybném postoji jako důstojník? Má přednést do prázdna své stíznosti i nabídky?

Vtom se vrzavě rozevřely dveře v rohu místnosti a jimi vešel opíraje se levou rukou o bambusovou hůl stařec a Jakub se zachvěl hrůzou, neboť jeho otec byl přece mrtev a nebylo možno, aby se po celá ta léta skrýval na této lodi jako kapitán! Pak už to však nebyla tvář jeho otce (který zemřel ve věku sotva čtyřiceti pěti let), byla to jenom tvář, kterou znal z obrazu v jídelně, hustě obrostlá nažloutlým vousem, takže nemohl určit její stáří, nejspíše snad ještě podle svráštělého krku, sevřeného ve vysokém tuhém límci, do něhož byla zlatě vetkána Naděje.

„Pane,“ řekl důstojník, „dovolíte, abych se vzdálil?“

A kapitán jej propustil sotva patrným gestem pravé ruky.

Z kapitánovy tváře se nedalo spatřit téměř nic kromě velikého žilnatého nosu, zbytku rtu, zohaveného temně modrou bulkou, a očí, hluboko zapadlých, stařecky šedavých očí. S patrným úsilím o to, aby jeho krok byl rovný a nepřetržitý, dorazil kapitán ke křeslu a posadil se.

V kajutě panovalo ticho, taková nepřítomnost jakéhokoliv zvuku, že Jakub dokonce slyšel trochu chrčivý starcův dech, a v tom tichu čekal, až ho kapitán vyzve, aby promluvil, anebo mu aspoň naznačí pokynem, že vzal na vědomí jeho přítomnost, ale vousatý muž, ponořen v křesle, sklonil hlavu a Jakuba napadlo, že usnul.

„Pane kapitáne,“ dodal si odvahy, „od včerejšího večera, kdy jsme zjistili, že loď nepluje do Svatého Jana, kam jsme si všichni přáli doplout,“ jak je to dávno, pomyslel si přitom, „přáli jsme si mluvit přímo s vámi. Nechápeme, proč jsme unášeni a kam. Někteří z nás

byli během cesty odvečeni a odděleni od ostatních. Před chvílí nám oznámili, že loď má být dnes v noci na širém moři zničena.“ Odmlčel se a čekal, ale nezdálo se, že kapitán vnímal jeho slova.

„Tlumočili nám váš rozkaz,“ pokračoval přesto, „abychom všichni až do poslední chvíle setrvali na lodi. Znamená to...“ zaváhal, může-li vyslovit ta slova, „že máme být obětováni spolu s lodí?“

A opět zavládlo ticho, a ačkoliv mohl pozorovat kapitánovu tvář jenom z boku, viděl zcela jasně, jak starci znovu poklesávají víčka, jak se svrašťelá kůže na jeho krku ještě více uvolnila a hlava se nepatrně předklonila. Tak starý muž, napadlo Jakuba, a ještě řídí loď. Kam může plout? Čeho si ještě může přát dosáhnout? A nezdálo se mu pravděpodobné, že by tento muž bažil po penězích, a unesl proto třináct lidí.

„Pane kapitáne,“ odhodlal se, „nikdo nechápe skutečné důvody, proč jsme unášeni.“ Zaváhal, ale pak pokračoval: „Ti z nás, kteří mají nějaké majetky, jsou ochotni nabídnout vám je, umožníte-li nám opustit loď.“ A byl si jist, že v těchto místech slova o milionech zapadnou ihned mezi svazky knih a péra vycpaných ptáků a nedojdou sluchu. Kapitán nechce slyšet o výkupném, zatímco čas i v naprostém tichu plyne a loď se řítí vstříc ledovým horám, vstříc vlastní záhubě a oni s ní, a znovu ho sevřela hrůza. Ačkoliv ještě před několika okamžiky by si nedovolil použít tak strašného a obžalovávajícího slova, nyní pravil: „Pane kapitáne, nedopustíte ten zločin!“

Tu teprve kapitán nepatrně pootočil své křeslo směrem k němu a upřel na něho pohled zapadlých, téměř nevidomých očí. „Kolik je vám let?“ zeptal se.

„Ano,“ řekl, „když jsem byl ve vašich letech...“ zdálo se, že těžce vzpomíná. „Ano, druhá plavba Naděje všemi oceány. Andamany – žlutá zimnice. Harper – stevard, pohřben za noci devět mil od Tokelau. Lucie Vandenbergová pláče, opřena o rameno svého muže, děsí se, že připluje žralok a pohltí tělo mrtvého. Těšíme ji: je to jenom tělo. Bude-li pohlceno, jako by je pohltila země nebo oheň. Dá-li

Bůh, jeho duše se již vznáší nad vodami. Kdyby tušila svůj osud, Lucie Vandenbergová, vrhla by se na tom místě do vln, žadonila by u svého Boha, aby poslal co nejvíce mořských oblud, toužila by po stisku chobotnic, aby jednou nebyla vyhubena jako obtížný moskyt, otrávena jako krysa v podpalubí. Přesto jsme křižovali rok poté, co utichly zbraně, s Nadějí podél všech přístavů, které připadaly v úvahu, abychom nalodili Lucii anebo aspoň jediného živého z její rodiny.

Tato loď nebyla obyčejná loď, mladý muži. A jejího kapitána si nemohl kdokoli najmout. Plul ve jménu naděje a nikdy se neodchýlil od cíle, který si jednou zvolil.“

A čekal tedy v Samsunu tak, jak slíbil, šedesát smluvených dní na oba Havemayerovy, kteří se rozhodli rok předtím nabídnout své služby vězňům v táborech uvnitř pevniny, ačkoli věděl, že byli brzy po příjezdu zadrženi a odsouzeni jako nepřátelé a vyzvědači. A doplul do Portlandu, kde zástup příbuzných a cizích dobrodinců očekával příjezd čtyřiceti dětí, ačkoliv cestou byla Naděje zastavena torpédovým člunem a děti musely nastoupit pod bajonety do člunu, který je odvezl zpět do země, kde mohly být bez odporu kohokoliv vyhubeny. A ještě později plul s nákladem konzerv pro hladovějící, ačkoliv byl varován, že náboženští fanatici zničí náklad i loď. A mnozí mu to vyčítali jako zarputilost, ale co mohl dělat jiného? I když naděje byla vždy znovu uváděna ve zmar, i když zbývala jenom věrnost vlastním slibům a povelům?

„Snad to byla špatná zásada,“ řekl. „Která zásada pojatá v raném věku se neukáže planá ve dnech, kdy se horizont už rozplývá? Ale můžeme se zříci zásad a zvyků svého života a zůstat ještě žít? Naším posláním bylo pomáhat.“

„Pane kapitáne,“ pravil Jakub, „proč jsme byli přijati na této lodi a pozváni dokonce k hostině?“

Kapitánovy nevidomé šedivé oči se teď široce rozevřely, jako by se chtěl dobrat podstaty Jakubovy bytosti, jeho přítomnosti zde, jeho podivných dotazů.

„Bylo mi hlášeno,“ odpověděl pak, „že jste nastoupili dobrovolně, abyste doprovodili Naději na její poslední plavbě. Je to vzácná možnost, vstoupit na loď a sám si zvolit za cíl nikým nesledovanou cestu! Vyplujete s námi a my plujeme kvůli vám, abychom aspoň naposledy splnili své poslání. Naděje zakotvila v přístavu, aby nabídla naposledy záchranu těm, kdo o ni ve své beznaději volali.“ Zíral teď na pestré ocasy rajek, na tlusté svazky knih, mezi nimiž, Jakub si náhle vzpomněl na slova tetovaného námořníka, sídlil po mnoho let, aniž je opustil, a hovořil už spíše k sobě, propadlý ve svém křesle a ztracený ve svém čase a světě: „Ano, vytýkali mi zarputilost a tázali se mě: proč? Jaký mám důvod, že беру čtyřicet dětí na palubu? Jaký důvod, že se ženu pro léky lidem, kteří jednou budou nejspíš vyhubeni, anebo naopak budou usilovat, aby jiné vyhubili, jaký důvod, že kupuji a vezu konzervy, jaký důvod, že po tom všem ještě vyplouvám, že pečuji o tuto loď, že stále znovu vyplouvám, stanovuji rozkazy, které musí být vyplněny? Žádný,“ řekl kapitán, „kromě touhy pomáhat těm, kteří potřebovali pomoc. Tak jako jste ji potřebovali i vy. Není ovšem snadné pomáhat. Poslední dobou jsem trávil všechny jasné noci na palubě. Počínám Polárkou, přes Vozku a Býka sunu se k jihu k Hyadám a přemítám přitom. Poznávám, že mé oči sice stačí postřehnout a rozeznat, ale má duše nestačí pojmut, ani kdyby se rozepjala až k nejzazším obzorům, v tom jsem se snad mýlil v těch časných letech, nestačím přinést záchranu všude, kde je jí třeba; mé síly nestačí. Co mi zbude než vydat rozkaz o poslední plavbě? Cestou ještě zaslechnu volání o pomoc. Vyslyšel jsem je, ačkoliv jsem váhal. Přijal jsem na palubu cestující, abych je zachránil, aby i oni dorazili na místo, k němuž směřujeme.“

Dvacet minut před jedenáctou je spatříte. Místo neposkvrněné bolesti, nedotčené nespravedlností nebo zločinem. Místo jako předurčené pro moji Naději. Skála ční jen devatenáct stop nad hladinou. Dokonce ani jediný pták, ani trs mechu se tam neuchytlí, každý pokus života spláchnut vlnami.

Kdysi jsem zde uviděl hejno velryb. Na jednu z matek přikvačila její hodinka a ona – aniž měla tušení o všech přístavech, umělých sluncích, aniž znala jedinou modlitbu a jediný z chrámů anebo vládních budov, které zaplnily pevniny – rodila. Hleděl jsem na mládě, když se prvně vynořilo z vln a nesměle vyrazilo první trysk vody.“

„Ve stanovenou dobu,“ pravil potom, „odrazí od lodi motorový člun s těmi, kteří mě následovali až sem, ale kteří nejsou hodni sdílet náš osud. Za dva dny a dvě noci dorazí ke břehům, zatímco my budeme ještě stále klesat v místa usmíření.“

„Pane kapitáne,“ vydechl Jakub, „nikdo z nás si ani na okamžik nepřál plout s vámi na této cestě. Nikdo nevolal o pomoc. Chtěli jsme jen dorazit do sousední osady!“

„Nenalezli byste jinou loď, která by vás dovezla k vašemu cíli,“ řekl kapitán. „Kdysi jsem ještě potkával i lodi zahnané bouří, i lodi plující podle vůle svých kapitánů. Dnes je Naděje poslední lodí, která odbočila ze stanovených drah, která ještě může vyslyšet volání o pomoc. Vyslyšel jsem vás a není třeba, abyste mi děkoval. Nečekal jsem nikdy díky od těch, k nimž jsem přispěchal.“ Vstal. Čněl teď obrovský proti Jakubovi, s holí napřaženou do prázdna. „V člunu zůstanou dvě prázdná místa,“ otočil se a těžce kráčel k úzkým dveřím. „Je možné, že i vy najdete mezi sebou takové, kteří nejsou hodni sdílet náš osud. Místa mohou být obsazena kýmkoliv, koho snad určíte!“

„A ostatní?“ vydechl Jakub. „Jsou mezi námi i děti!“

Ale kapitán pokračoval ve své cestě ke dveřím.

„Pane kapitáne,“ vykřikl Jakub v poslední zoufalé snaze prorazit k jeho sluchu, „byl jsem zmocněn cestujícími nabídnout vám vše, co je v našem majetku!“

Čekal.

„Pane kapitáne,“ křičel, „nikdo z nás si přece nepřál vstoupit na tuto loď. Nikdo netoužil plout s vámi k vašemu cíli, chceme žít. Nechceme, nechceme...“ Umlkl, neboť pochopil, že volá marně. Nebyli

vlastně uneseni, a pokud byli uneseni, tedy ne aby byli mučeni nebo aby byli vydírání, ne aby na nich byla vykonána pomsta, ponechali je na lodi, neboť kapitán této lodi byl šílený, anebo naopak naprosto logický, plul ke svému cíli, který určil i pro ně, aniž k němu ještě mohli dolehnout hlasy těch, kdo se chtěli vzpírat a kdo měli jiné cíle.

Ještě setrval na místě, z něhož mohl pozorovat vousatou kapitánovu tvář, jeho zvolna se sunoucí postavu a dlouhé ocasy rajek a moře plynoucí za oknem. Uvědomil si, že se pro jejich osud nemohlo přihodit nic zlověstnějšího, než byla tato vyprázdňená a nezrušitelná vyrovnanost, které se už nedotýkaly vášně, hrozby ani sliby, než byla ta hluchota, ta neschopnost uslyšet jiná slova než vlastní, ta umíněnost, která se pohybovala nezadržitelně jediným směrem k poslednímu cíli, jež si ještě byla s to stanovit, vyrovnanost, které naděje splynula se záhubou a záhuba s nadějí.

Vystoupil z kabiny jakoby omámen kapitánovými slovy. Vždycky v něm zůstávala tkvěť slova lidí, k nimž nějak vzhlížel, a mísila se rychle s jeho vlastními slovy, ale tentokráte jako by zcela nasákl podivnou odevzdaností, tou bolestí zklamané naděje a nenaplněných skutků.

Ze své kabiny vyšel důstojník. „Vrátíte se na palubu, velebnosti?“ otázal se.

To oslovení ho probralo, musí se vrátit mezi ostatní, mezi ty, kdo čekají na jeho spásné poselství. Ale jediné, čeho dosáhl, jediná spása byla vtěsnána do dvou míst na motorovém člunu, míst pro dva dospělé anebo snad pro tři děti, a zachvěl se, protože volba těch, kdo je obsadí, spočívala na něm – jaká volba, uvědomil si vzápětí. Jakmile oznámí výsledky svého jednání, nemůže se obrátit ani k Marii, ani k Magdě, nikdo nebude uvažovat o životě paní Simon či pana Tomase, byly tu ty děti. Viděl již, jak je rychle oblékají, naděje budoucnosti, děti, vzlykající paní Lantanová – nedozví se už ani, zda dopluly; a ani o mně, o mém životě nebude nikdo uvažovat, o mém nejméně, protože já z nich mám nejbližší ke spáse, věčné spáse, pomyslel si hořce, když sestupoval po schodech za důstojníkem, pak mu tedy zbývala už jen hodina a několik minut; teď už nepochyboval, že loď zanikne v přesně stanovený okamžik, vše se přihodí, jak bylo stanoveno, a on tedy zanikne s sebou, nějakým výbuchem vržen do temnot, anebo ještě strašlivěji, vržen do hlubiny, ponořen pod ledovou hladinu, snášel se k neviditelnému dnu, bez vzduchu, zalykal se, ochromen hrůzou, pokusil se plavat, ještě se vynořil a zachytil se trám, vyvrženého trám, tělo drásané nesnesitelným chladem, tuhnoucí ruce a nohy, svíral svůj trám – proč? V co ještě doufal?

A náhle se mu z hrdla vydralo zavytí, vyl jako šílené psisko o pomoc do pustoty kolem sebe, ani loď sem nezabloudí, dokonce ani ptáci nezaletí, leviatanové byli vyhubeni, jeho jediná a marná naděje byl ten trám, který svíral v poslední křeči. A ochraptělý marnými výkřiky, pološílený úzkostí, toužil po mdlobách, ale přikradla se jenom slabost, klesal k jícnu, který se rozevíral, teď a naposledy ještě vnímal: to klesání, rozevřel ústa a polykal, hltal odpornou vodu, už mu vtékala do uší, do nosu a nedostávalo se mu vzduchu, ani světla, ani naděje, klesal do úplné tmy a naprostého nevědomí – a nebyl to sen, ani představa, byla to skutečnost, od níž ho dělila jediná hodina a několik minut, tolik času, kolik potřeboval na to, aby srovnal došlé objednávky, prohlédl ranní poštu a vypil kávu, hrůza ho tak prostoupila, že se zastavil na posledním schodu a sevřel křečovitě zábradlí.

Zůstávala ovšem dvě místa na člunu, místa, která byla nabídnuta nejspíš jediné díky jemu, snad i odměnou za jeho kázání, o němž byl kapitán jistě informován, také jako odpověď na jeho žádost. A kapitán řekl: Obsazena kýmkoliv, koho snad určíte. Ovšem, kapitánovi bylo *jedno*, kdo nastoupí na člun, který už nebude řídit.

Viděl sám sebe v tom člunu vzdalovat se od boku lodi, ihned však tu představu zapudil.

Ale důstojník přece, napadlo ho vzápětí, nemůže být stejně lhostejný k osudu všech jako kapitán, důstojník pouze plnil rozkazy, plnil je až do této chvíle, ale jaký by měl zájem zachovat věrnost strašným a šíleným rozkazům už téměř mrtvého kapitána? A Jakub ho v náhlém odhodlání oslovil: „Pane důstojníku, pan kapitán dovolil, abychom obsadili dvě volná místa v motorovém člunu. Snad by se dalo na člun umístit víc lidí. Každý z nás se rád uskrovní, zřekne se jídla i pití... Jistě i posádka by se uskrovnila, zvláště kdyby věděla, že jí to cestující tisícínásobně vynahradí.“

Důstojník se zastavil. „Člun odrazí od boku lodi patnáct minut před jedenáctou hodinou,“ upozornil ho. „Oba cestující musí ještě předtím zaujmout své místo ve člunu!“

Bylo ovšem možné, že důstojník nepovažuje tyto rozkazy za strašné ani šílené, považuje je prostě za rozkazy, za jejichž obsah neodpovídá. „Pane důstojníku,“ řekl mu, „jedná se jen o dva dny cesty a nikdo z nás se přece proti vám neprovinil, právě naopak... Já sám jsem chudý, ale někteří z nás jsou ochotni všechny své prostředky...,“ žadonil jako kdysi dávno před svým otcem, když byl odsouzen k výprasku, když byl veden do skličující osamělosti temné komory, v níž pobíhaly myši, ale otec se tvářil zuřivě, zlostně anebo neústupně, zatímco důstojníková tvář byla bez výrazu. Ano, důstojník splnil rozkaz tak, jako on denně vyplňoval kartičky se jmény abonentů, aniž se staral o obsah časopisů, bylo mu *jedno*, co si objednali, stejně jako důstojníkovi bylo *jedno*, jaký rozkaz vydá kapitán, ten na této lodi přece rozhodoval. Co je třináct životů, uvědomil si, kolik důstojníků rozhodovalo o nesrovnatelně větším počtu životů a nedali se podplatit, necouvli od vyplnění rozkazu.

Ano, uvažoval překotně, ale ti měli pro své činy nějaký důvod. Vedli válku, trestali zločince – a my jsme přece obyčejní cestující!

Ale kupodivu v této chvíli mu rozdíl nepřipadl tak významný, i za války hyne mnoho obyčejných cestujících a kromě toho důstojníci jistě nemívají čas, aby uvažovali o vině či nevině těch, proti nimž je vedou rozkazy nadřizených.

Pro jejich život se právě toto spojení může stát osudným: součinnost kapitána, který dosud vydává rozkazy, je mu však *jedno*, jaké budou mít důsledky pro lidi na lodi, s důstojníkem, který plní rozkazy, aniž by si připouštěl pochybu, jakoukoli úvahu o nich, to spojení vytvořilo neprostupný, nerozrazitelný kruh. Jednou, pomyslel si, se najdou kapitán s důstojníkem a sevrou takto celou planetu, a lidstvo bude žadonit o sluch důstojníka i kapitána, slibovat výkupné, které nebude přijato, ale to už mně bude *jedno*, uvědomil si, protože mně ještě předtím vezme život kruh, uzavřený pro třináct cestujících na téhle lodi.

Důstojník pravil: „Prosím, abyste cestující, kteří budou vybráni, vyvedl včas z místa vyhrazeného ostatním. Muže, jejichž péči jste svěřeni, o tom včas uvědomím. Prosím, abyste jim dal v onu chvíli znamení zvednutím pravé ruky.“

Uvědomil si, že důstojník volbu vkládá do jeho rukou, a kdyby tedy, znovu se mu vkrádala ta představa, vybral Marii a směřoval s ní mimo ohrazený prostor, kdo by jim zabránil v cestě, obdrželi oba námořníci příkaz chránit jejich odchod, a nasedli by do člunu, který hned odrazí, a čtvrt hodinu nato se propadne tato prokletá loď do hlubin, zatímco on... Nedokázal se odtrhnout od té představy, dva dny cesty k pobřeží a potom: to už si neuměl představit, co se zběhne potom, ale kdesi na konci čněl dům v ulici Pod Hradbami a hala a každodenní cesta po známém dláždění, jeho byt, a vzházela rána, kdy slunce vpadne do místnosti, pak krátké setrvání mezi snem a bděním, život, řekl si, můj život.

„Kromě toho,“ ozval se ještě důstojník, „na člunu se nevezou žádné zásoby kromě pohonných hmot, dvou kartonů ovocných šťáv a sucharů. Na celé lodi již jiné zásoby nejsou. Vše bylo vrženo do moře na kapitánův příkaz.“

Ale za ním by zůstali všichni, k nimž se teď už opět blížil, ty tři děti, Petr a Magda, mladičká žena černého právníka, stejně mladý architekt, který se chystal stavět kdesi v tropech laciné příbytky pro ty, co dosud žili jako zvěř, žena s jizvou na tváři a stárnoucí slečna, očekával ji snad kdosi, jemuž se mohla stát vykoupením ve zmrzačeném a osamělém životě; a všichni tak jako on by toužili ještě jednou překročit známé prahy, ale nepřekročí je. Podle jakého klíče měl tedy určit: kdo z nich, čí život je hodnotnější? Ano, ustoupili by dětem, nejspíš by ustoupili dětem, spasit děti, pomyslel si trpce, prastarý zákon přírody, ze všeho nejdřív vynést larvy z ohroženého mraveniště; ale jaká spravedlnost je v zákonu přírody?

Pane důstojníku, žadonil v duchu, slitujte se. Snad kdyby lépe přednesl svoji žádost kapitánovi..., ale dělal, co se dalo. I ta dvě

místa získají jen jeho zásluhou. Kdyby i zasedl jedno z nich sám, vydobyl přece ještě jedno navíc. Já nevymyslel tu loď, tu cestu, tu zoufalou situaci, a nechci nic víc než zachránit vlastní život, proč se ho mám vzdávat pro cizí bytosti, jejichž jedinou zásluhou před lidmi je doba jejich početí. Já nemohu za nic, řekl si s náhlou urputností. Ne, opravil se, chtěl bych je zachránit. Kdyby tonuly anebo osaměly v hořícím domě, kdyby ležely zraněné na místě ostřelovaném nepřítelem, věděl, že by se pro ně vrhl, při tom všem by i jemu zůstal dílek naděje; ale tady, jaká naděje mu zbývá tady? Jsem obyčejný člověk, pomyslel si unaveně, nejsem spasitel.

Důstojník se zastavil před prostorou oddělenou lanem. „Bylo mezitím vyhověno vaší žádosti,“ sdělil mu. „Vaši druzi vás očekávají již pohromadě.“ A pokynul mu rukou.

Jakub spatřil mladíka v laciném svetru, černocho i paní Simon. Sklonil se a podlehl lano, které ho oddělovalo od ostatních.

A vynaložil všechno své úsilí a všechnu svou, teprve zde objevenou výmluvnost, aby jim pověděl o kapitánovi a přesvědčil je, že ten stařec se nedá oblomit ani penězi, ani prosbami, a aby zároveň zakryl jedinou mezeru ve svých sděleních. Když domluvil, sklonil hlavu a zaujal postoj, jaký viděl u tak mnoha filmových kněží nad otevřeným hrobem, jakoby v nejvyšší pokoře, jakoby u vědomí nenapravitelnosti lidského osudu, ale především takto chtěl aspoň na okamžik ukrýt tvář a také sebrat síly, všechny své síly pro tu rozhodující zkoušku.

Kdyby aspoň v těch posledních chvílích, přál si, nemusel zůstat mezi nimi, nemusel pozorovat jejich hrůzu, jejich marná rozhodnutí, děsit se sám sebe, střežit se, aby nepodlehл vlastním citům, úzkosti ze svého zamýšleného rozhodnutí, aby se nepodřekl slovem anebo pohybem; a tak stál se sklopenou hlavou a s přivřenýma očima; jenom nemyslet na nic kolem sebe, umiňoval si, vzdálit se; a v duchu bloudil lodí a hledal nejkratší cestu ke člunu, zatímco kolem něho zněly hlasy. Doléhaly k němu srdcelomné výkřiky tmavovlasé matky, spílání černého chlapce, pláč slečny Philipsové. V příšeří čněla postava páně Tomasova, opřena o lodní zábradlí, a žena s jizvou na tváři, tichá a spanilá, jen několik kroků od něho, si zbytečně a nesmyslně upravovala vlasy, a u lehátka s tou cizí holčičkou, tak jako po celá léta sedávala u lehátek s cizími a navíc nerozumnými dětmi, seděla Marie. Všiml si, že Marie, ačkoliv nemůže tušit, že ona jediná unikne z této příšerné paluby, jako by nezachytila obsah jeho zvěsti, Marie se neděsila smrti anebo snad skutečně neporozuměla a do omrzení houpala látkou, na níž dítě spalo. Měla by být teď při mně, v takové chvíli lidé, kteří se mají rádi, musí být při sobě; anebo mě snad Marie nemiluje tak jako já ji? A tu si všiml, že se na něj dívá Petr, seděl na prknech paluby, Magda se hlavou opírala o jeho

rameno, snad spala. Petr se na něho díval tak, jako by už vytušil, vždyť i on by nejspíš jednal stejně, že já znám cestu k záchraně aspoň pro sebe. Ano, uvědomil si, mluvil jsem příliš klidně a věčně, ostatní to přičítají mému kněžskému povolání, ale Petr ví, kdo jsem, a proto začíná tušit. A Marie taky, proto ani nepovstala od toho cizího dítěte a nepřišla mě povzbudit. Začal se ho zmocňovat strach před těmi třemi; mohli kdykoliv povstat a odhalit ho, znemožnit mu odchod, zbavit ho naděje na život, vydírat ho, a jestliže to neučinili až dosud, pak zřejmě ještě věří, že našel záchranu i pro ně. Ale až zjistí, že ani pro ně není naděje k úniku..., a uvědomil si, jak nenávidí jejich obtížnost, jejich existenci zde. Nikoliv, přesvědčoval sám sebe, aspoň Marie nic netuší, Marie ho zná a ví, že nikdy neudělal nic nečestného, především proto ho miluje. A když si to uvědomil, byl si téměř jist, že Marie jeho rozhodnutí neschválí, Marie se vždy dovedla obětovat a dala by v takové chvíli přednost i těm debilním dětem před svou záchranou, Marie nejen neschválí to, jak rozhodl, ale nazve to zradou anebo dokonce zločinem a místo vděčnosti odmítne s ním žít. A napadlo ho, i když se vzápětí vylekal té myšlenky, že vlastně může sám rozhodnout i o druhém místě, nebude snad tak obtížné vylákat kohokoli z prostoru ohrazeného lany a dovést ho potom až k člunu, a nebude přece o nic spravedlivější, poskytne-li toto místo Marii anebo Magdě anebo třeba paní Simon anebo jednomu dítěti, možná dokonce oběma dcerkám tlustého obchodníka, tím by se přece ospravedlnil v očích možných soudců. Kupodivu teprve nyní si uvědomil, že život bude pro něho pokračovat a vynoří se tedy nejen možní, ale skuteční soudci, a ti budou soudit jeho činy, jeho přestrojení a jeho rozhodnutí svévolně si přisvojit právo rozhodnout o druhém místě ve člunu. Byl jsem přece zvolen, bránil se, já nic nespáchal, proč chcete soudit mě? To oni: kapitán a důstojník, a zvedl konečně hlavu a pohlédl vzhůru na dva nehybně stojící muže; k žalobě musí být žalobci a také svědci; uvědomil si, že na něho křičí tlustý obchodník.

„Pane farář,“ naléhal, „nemůžeme tu přece takhle čumět.“ Otočil se ke své ženě: „Klekní a pros,“ přikázal jí. „Vzbuď děti, ať prosí! A vy, otče,“ žádal, „vás snad neoslyší. Zapřísahaňte je ve jménu živého Boha! Vy,“ žádal paní Simon, „jste taková pěkná, přece by nemohli utratit takovou paničku!“

Do jedenácté hodiny chybělo sotva čtyřicet minut a jemu zbývala jenom polovina. Doba, kterou potřeboval na to, aby pohovořil se sousedkou od čtrnáctého stolu o jejich dětech. Černovlasá žena vlekla svoje polospící děti, Marie teprve nyní vstala, přistoupila k němu a stiskla mu dlaň svou chladnou dlaní. „Je mi zima,“ řekla stejným hlasem, jakým mu to samé sdělovala téměř vždy, když se vraceli domů v nočních hodinách. A jeho napadlo, že Marie snad ještě musí v něco věřit; ale v co ještě mohla věřit? Pohlédl na ni a ona se pokusila o úsměv, o dávný, téměř zapomenutý úsměv, po kterém měla říct: „Jsem ráda, že tu jsme spolu.“ Ale neřekla nic, snad jenom byla smířena s osudem, s lidským osudem, s jehož nejtrpčím pokořením se tolik let denně setkávala.

Po jeho boku se objevil Petr. „Tak co,“ zašeptal, „co ti vlastně sdělil ten kapitán?“

Jakub neodpověděl.

„Lezl jsi za nimi od rána do večera. Na čem jste se smluvili? Na čem?“ opakoval. „Prodal jsi nás?“

Matka pozvedla vysoko nejmladší ze svých dcerek: „Páni námořníci, vážení páni námořníci! Pohleďte na nás!“

Poklekla. Rozpuštěné vlasy jí přepadly přes čelo. Její muž se otočil k ostatním a žádal: „Poklekněte, přátelé.“

A skutečně paní Simon poklekla, poklekl i dudák a také Marie se svezla na kolena, Jakub tedy poklekl vedle ní.

„Pro naše holčičky,“ žádal rozechvěle tlustý mužík, a tu poklekli všichni ostatní, jen mladý architekt v laciném svetru usedl na lavičku bez zájmu o všechno dění, snad skutečně pohrdal vším, co se tu dalo, toulal se v duchu mezi těmi, kteří ustavičně zápasili

o život, takže už přestali vnímat ten zápas, a možná že se s nimi už natolik ztotožnil, že i teď myslel na ně, na to, že k nim nedorazí, a ta myšlenka, ty obavy ho teď plně zaměstnávaly.

„Vážení páni námořníci,“ matka srazila svoje dcerky do houfu a objala je, „slitujte se aspoň nad dětmi!“

Petr klečel vedle Jakuba: „Nemysli si,“ šeptl, „že se na náš účet došplháš k nějaké záchraně!“

„Snad jsme všichni nějak zhřešili,“ volala ta žena, „snad si zasluhujeme trest boží... Dovolte aspoň jim odejít. Budu vám blahorečit!“

Přece jen vezmu ty děti, rozhodl se Jakub, provedu je se zvednutou paží mezi lany a odevzdám důstojníkovi. Důstojník rozhodne i o mém osudu, o tom, jestli vpustí do člunu i mne.

Obrátil se k Petrovi a šeptl: „Copak nechápeš, že je s námi konec?“

„Chceš říct, znamená to, že ani ty,“ řekl Petr, „že nikdo z nás?“

Oba námořníci čněli nehybně na svých místech po obou stranách velitelské kabiny a hleděli přes jejich hlavy do dále, až tam, kde se temné moře stýkalo s temnou oblohou, nezúčastnění a lhostejní ke všemu, co se dalo pod nimi.

„Břídile,“ sykl Petr. „Nešťastný den, kdy jsem tě potkal!“

Marie vedle něho zašeptala: „Mám pocit, jako bych ani nebyla na lodi. Jako bych klečela na zemi a vedle mě všechny moje děti.“

Proč mám pykat za čísi ztracenou naději? napadlo ho.

„Ale jestli oslyšíte naše prosby,“ ta žena ještě stále objímala houfek svých dětí, „ať jste prokleti a s vámi tato loď a vaše domovy, a vaše ženy ať vám porodí vzteklé psy místo dětí!“

Já nemám vinu na ničem, uvažoval překotně, nikoho neodsuzuji, snažil jsem se udělat, co bylo v mých silách, žádal jsem a prosil jsem. Já nevydal ani jediný rozkaz. Jsem oběť, a ne pachatel. A oběť má právo myslet na svou záchranu.

Matka před ním uchopila nejmladší dcerku. Vstala a kráčela k lanům, následována oběma svými dětmi. Námořníci se pohnuli.

Někdo zacloumal jeho ramenem. „Velebnosti, dělají, že nás ne-slyší,“ křičel za ním tlustý mužík. „Ale snad vás neoslyší! Řekněte něco! Zapřísahajte je!“

Matka ustrnula i s dětmi pod napřaženými pistolemi.

Jakub povstal. Co když si vysvětlí jeho slova jako volbu těch, kteří mají být zachráněni, zděsil se. Co když propustí matku s dětmi?

„Nemá to smysl,“ obrátil se k tomu člověku. „Nechápete to?“

„Pane farář,“ tlustý mužík jím stále cloumal, „my chceme žít, a vy..., zvolili jsme vás..., musíte něco udělat! Jsou to přece taky lidi, nemůžou nás oslyšet!“

Ano, pomyslel si Jakub, ale i oni plní rozkaz, snad jim ani neřekli, kdo jsme, zcela jistě jim to neřekli, protože jejich úkol byl jiný a zcela přesně vymezený, tak jako jeho úkolem bylo zajistit dodání časopisů a nestarat se, vyzývají-li k vraždám anebo proti nim anebo jsou-li lhostejné ke všemu, a zvedl hlavu k těm dvěma mužům: „Zapřísahám vás,“ volal, „slitujte se. Jsme lidi jako vy! Neprovinili jsme se ničím... Chceme se jen vrátit... domů!“ A čekal několik okamžiků a potom přistoupil k ženě s dětmi, a teď, napadlo ho, a zbývalo na to už jen několik chvil, bych tedy měl pozvednout ruku a vzít do náručí to nejmladší dítě a dvě zbylé by za námi běžely jako ovečky, jako dvě kuřátka, odvedl by je k člunu, ale co když důstojník přijme děti a jeho pošle zpět? „Paní,“ oslovil jejich matku, ale teď musel myslet na to, jak opustí, jak skutečně opustí ten prostor a s kým, musel uvažovat o nějaké zámince, neboť jeho čas se chýlil ke konci. „Paní,“ opakoval, „vraťte se s dětmi, zkusím ještě jednou vyhledat a požádat důstojníka anebo kapitána, aby aspoň vaše děti...“

Zdálo se, že ho nevnímá.

„Vrazi!“ křičela. „Bud'te prokleti!“

I ostatní povstávali, a viděl, jak Petr přistoupil k Magdě a pomáhá jí na nohy, a všiml si, že Magda se upřeně dívá na něho a něco přitom šeptá Petrovi, a ačkoliv noc zastírala rysy všech lidí, zdálo se mu, že Magdin pohled je dosud plný naděje, a napadlo ho, že ona ještě

věří, pevně věří nejen v pouhý osud, který nemůže dopustit její zmar, ale že věří v něho.

A náhle jako by vystoupil z temnot do světla, věděl už, co udělá. Má milá, oslovil ji v duchu, ty nezahyneš, a odjížděli spolu v motorovém člunu do noci a kráčeli potom ulicí Pod Hradbami, jaká hrůza za námi, řekl jí, přikývla, vystupovali spolu po schodech. Ubohá Marie, ubohý Petr, zašeptal, nešťastní všichni, a odemkl dveře bytu, to všechno jsem udělal jenom kvůli tobě, a ona přikývla.

„Důstojnosti,“ uslyšel za sebou naléhavý šepot, „chtěla jsem..., já vím, že i pro vás je tahle chvíle, že ji snad potřebujete sám pro sebe. Já... svěřila jsem se vám se svou nevírou..., ale teď..., když už není naděje, chtěla bych se vyzpovídat.“

Paní Simon stála před ním, její vždy pečlivě sčesané vlasy rozcu-
chal vítr a on spatřil její jizvu, která se táhla po tváři až dozadu k šíji.

„Jenže já...,“ namítl.

„Vím, že ve vaší církvi neuznáváte svátost zpovědi. Ale i vy,“ hovořila překotně, „přece uznáváte svátost přijímání a požehnání a odpuštění hříchu... Já sama jsem nikdy nebyla u zpovědi. Ale teď... musím aspoň někomu vypovědět tu věc...“

Co když se mýlil a Magda nebude chtít opustit Petra? Ne, řekl si, nemiluje ho, už dávno ho nemiluje a odejde se mnou.

„Důstojnosti...,“ naléhala žena po jeho boku.

„Dobře,“ řekl.

„Mám pokleknout?“ zeptala se.

„Ne,“ odpověděl rychle. Snad by ho milovala, snad život s ní, napadlo ho, by konečně mohl být podobný tomu, po jakém toužil.
„Nemusíte klekat.“

„Důstojnosti,“ poznal hlas tloušťtíka, „modlete se aspoň! Začněte modlitbu! A dejte nám rozhřešení!“

„Zhřešila jsem,“ slyšel jakoby z dálky hlas paní Simon. „Já neznám tu správnou formuli,“ hovořila úzkostlivě, „proti šestému přikázání... Je to myslím šesté,“ opakovala.

„Přátelé,“ dudákův hlas přehlušoval šepot paní Simon. „Znám píseň, kterou hráli ještě za starých dob válečným zajatcům vedeným na popravu.“ Mečivý zvuk dud se vznesl nad prochladlou prostorou paluby a dudákův hlas recitoval jakási nesrozumitelná a nejspíš jímavá slova.

Jakubův čas se naplňoval, měl bych se podívat na hodinky, uvědomil si pln úzkosti, abych nezmeškal dobu stanovenou k odjezdu jen kvůli tomu, že mě ta vedle otravuje se svými hříchů.

„Nebyla to vražda, on by stejně...“, hovořila paní Simon naléhavě. „Jenom jsem mu nepodala lék. Odešla jsem, ačkoliv té noci... Ale nemohla jsem to už snést...“

Dudák dohrál.

„Důstojnosti,“ přistoupila k němu ta stárnoucí panna, „odmítla jsem člověka, který mě miloval, jen protože byl mrzák...“

Ale jak se rozloučí s Marií, měl by jí aspoň stisknout ruku a říct jí něco jako: Odpusť, není to moje vina! Teď však už musel bez odkladu jednat, už nesměl čekat.

„Potřeboval mě,“ mluvila paní Simon, „potřeboval ten lék. Ale schovala jsem ho do skříňky a klíč vzala s sebou. Bydleli jsme na samotě. Jistě mě volal a potom se pokoušel vstát, a tak ho našli. Byl o třicet let starší než já.“

„Důstojnosti,“ křičel tlustý obchodník, „modlete se za naše duše!“

Černý mladík usedl na zem, opřel se o zábradlí a dlouhé nohy natáhl před sebe a jeho mladá žena, drobná a nepatrná vedle něho, mu položila hlavu na rameno, v noční tmě, šeře prosvětlované měsíčním světlem, se z černochovy tváře blyštěly jen velké oči, potom se otevřela i ústa a on cosi šeptem hovořil k ženě po svém boku. Nespílal už zřejmě, jen ji těšil v její úzkosti, říkal nejspíš: aspoň že jsme tu spolu, budeme do poslední chvíle spolu. A Jakub si také všiml, že Marie na něj pohlíží plna trpělivého očekávání, i Petr byl po boku Magdině a tlustý obchodník usedl vedle své ženy, a dokonce dudák teď odváděl osamělou slečnu Philipsovou; jak měl

on opustit nyní Marii? Jakoby prudce osvíceny mu náhle vytanuly dávné chvíle, v městečku uprostřed žírné roviny, opření o sebe, spoutání vlastníma rukama hledí ke krvavému slunci, jež se propadá, a potom už v naprosté tmě, když unaven milováním vzhlédl, spatřil nad sebou jediné zámecké okno, zářící do tmy jako blízký měsíc, jako oko bdělého boha.

A břeh náhonu, vlhká vůně vody valící se strmým korytem, tehdy ho více než vlastní slabost zaskočila obava, že Marie jím bude pohrdat, že ztratí její lásku, pak, když se odvážil otevřít oči, spatřil její nehezkou tvář a v ní místo výsměchu jen úzkost, bála se o něho; vždycky se o něho bála a on ji potřeboval (právě pro tuto zkonejšující úzkost); teď prvně potřebovala Marie jeho, cítil, jak ho zmáhá dojetí.

Zbývalo ještě šest minut do odplutí člunu. A nějakou dobu potřeboval na cestu. Už neměl čas váhat ani poddávat se citům.

„Pohleďte,“ ozval se náhle hlas pana Tomase, „země či co!“

A v tom okamžiku ustalo jemné chvění pod jejich nohama, to chvění, které už ani nevnímali a které si Jakub uvědomil až nyní, když zaniklo, vzhlédl, a tu jej spatřil nedaleko před sebou, poznal jej okamžitě, i když jej viděl prvně, ten holý tmavý útes, který se zvedal devatenáct stop nad hladinou, vysoký jenom jako dům, jako onen kamenný dům, čněl ze širé hladiny, skalisko se dvěma jehlovitými hroty, ještě se k němu blížili setrvačností pohybu, jehož zdroj už ustal.

„Důstojnosti,“ dožadovala se jeho pozornosti paní Simon, „ráno, když jsem se vrátila, byl mrtev, a teď, když sama stojím před branami..., stejně jsem neunikla, nikam jsem neunikla..., může mi být oduštěno?“

„Ano! Odpouštím vám!“ vykřikl téměř. Musel už vyrazit, se zvednutou paží se hnát k lanům, chtěl-li zachránit aspoň svůj život, ale to druhé místo, nedopustí přece, aby člun odrazil a místo po jeho boku zůstalo prázdné, jako ve snách udělal několik kroků k Magdě a Petrovi – ale zarazil se. Nemohl ji přece vyzvat: Pojd' se mnou,

když Petr seděl vedle ní. Nedali mu čas, aby si všechno promyslel, aby si našel vhodnou záminku.

„Nech nás,“ řekl Petr. „Jdi si k Marii a nás už proboha nech!“

„Ne, ať tu zůstane,“ ozvala se Magda. „Aspoň teď mu to povím!“

„Nech ho,“ žádal ji unaveně Petr. „Už to stejně nemá smysl.“

„Ty!“ vztyčila se proti Jakobovi. „Kdykoliv jsem tě uviděla...“

„Nech toho,“ okřikl ji Petr, „k čemu to teď začínat?“

Obrátila se k Petrovi: „Nutils mě pořád, buď na něj milá! Je to můj přítel. Bože!“ vykřikla. „Já ti to vždycky říkala. Dělal se mi zle, když jsem mu měla podat ruku. Teď tu chcípne kvůli němu. Aby si on jednou zkusil, jestli náhodou v něm něco nedřímá, aby si dokázal, že není nic.“

Už ji neposlouchal. Odcházel, podivně, spíše bokem se sunul k lanu, ale paní Lantanová mu zastoupila cestu. „Aspoň těm dětem, udělte jim rozhršení,“ žádala. Spatřil před sebou malou tvářičku, nic nechápající oči, prvně tak zblízka tu tvář, oči široce rozevřené a ústa připravená k pláči, ale on už neměl čas, nezbyval mu čas, ani aby vnímal urážky, ani aby žehnal. Měl už dávno kráčet s pozvednutou paží, teď hned překročit hranici, která ho oddělovala od jediné možnosti života. Třeba sám. Teď už jenom sám! Paní Lantanová svírala jeho rameno: „Důstojnosti!“ opakovala. „Aspoň těm dětem!“ Držela ho stále, nemohl se jí vymknout.

„Půjdu ještě za kapitánem,“ navrhl jí spěšně. „Dejte mi to děcko!“ Natáhl po něm dlaně.

Žena zavrtěla nechápavě hlavou: „Kam?“

„Musím ještě jednou za kapitánem!“ vykřikl. Rval se s ní o to děcko. „Prosit. Ještě zkusím prosit. Půjčte mi je. Snad se kapitán spíš obměkčí!“

Dítě se rozplakalo.

„Nevěřte mu,“ ozvala se za nimi Magda. „Je to falešný kněz.“

A ta žena k němu vzhledla v náhlé hrůze a vykřikla: „Vy nás klamete! Vy s ní chcete uprchnout!“ A tu ji se silou, kterou by v sobě

nikdy neočekával, odstrčil, až padla i s dítětem na dřevěnou podlahu paluby, a s vysoko zdviženou paží se bral k lanu, které oddělovalo jejich prostor od prostoru, za nímž dosud dlela naděje, a slyšel za sebou ječivý Magdin hlas: „Falešný kněz! Falešný kněz!“ Ale kupodivu jako by ji nikdo nevnímal, nikdo mu nevěnoval pozornost, a on si teprve teď všiml, že oba námořníci se otočili zády a právě mizí v prostoru velitelské kabiny, a slyšel, jak ten mladý architekt křičí: „Odešli, odešli!“

Bylo divné, že na to nepomyslel dříve: oba námořníci musí přece také nastoupit do člunu, od téhle chvíle jsou tedy už všichni svobodni a mohou ho následovat. Mladík v laciném svetru se teď ujal velení: „Ke člunu! Musíme spustit člun!“ křičel a sám, tolik Jakub ještě zahlédl, se rozběhl ke člunu, který spočíval zavěšen na kladkách nízko nad jejich palubou, a všichni teď běželi k tomu člunu, k té náhlé naději, která visela na dosah jejich rukou.

„Marie,“ zavolal Jakub tiše, „Marie, pojď se mnou!“

Stála teď jediná po jeho boku: „Kam?“

„Neptej se,“ přikázal jí.

„Tahejte,“ slyšel mladíkův hlas a napadlo ho, že námořníci už dobíhají ke člunu, zatímco on byl ještě tady a možná už promeškal svůj čas, a sehnul se a podlehl dosud – a nyní už zbytečně – napjaté lano a pádil po palubě. Marie bezradně stála na svém místě: „Kam běžíš, Jakube? Budou tě potřebovat tady!“

Hnal se po palubě, teď už neměl jinou cestu, prchal ke druhému boku lodi, ohlédl se ještě jednou a viděl, že i Marie teď podlézá lano, uháněl dál po úzké boční palubě a tu zahlédl, jak se dole u boku nyní už nehybně stojící lodi houpe titěrný člunek, jak z otvoru nad ním po úzkém provazovém žebříku sestupuje právě důstojník a za ním hned oba obrovití námořníci. „Haló,“ zavolal. „Haló, už jdu!“ Musel tedy dolů, nejprve do chodby, odkud vedly schody ke spodní palubě, otevřel rychle dveře, kterými už několikrát vcházel, přeběhl kolem vlastní kabiny a potom po několika schodech a otevřel velmi úzké

dveře, tentokráte byla chodba osvětlena matným světlem, a hnal se k protější dveřím. Nebyla to snad ani předtucha, spíše vzpomínka na včerejší noc, chtěl se ještě vrátit, aby zavřel dveře, ale ty už tiše zaklaply, doběhl na protější konec chodby, přece jen to snad byla předtucha, neboť včerejší noci tyto dveře byly odemčené. Zacloumal klikou, ale neměl čas, jeho čas už procházel, odstoupil a pln zoufalého odhodlání se rozběhl ramenem proti dveřím, neoplýval však nikdy nadměrnou silou, a oblit potem jako maratónský běžec couval pryč od těch dveří a blížil se k známému tikotu, jestliže i ty dveře budou zamčeny, sáhl pln rozechvění po klice, objala ho temnota a zběsilý tikot nespočetných hodinových strojů, neměl čas uvažovat, řítit se k oknu – jeden z pultíků se mu octl v cestě, třeskot skla a kutálejícího se kovu, udeřil hlavou o mramorovou desku; padl, cítil vlhokou vlhkost stékající krve, vstal ihned, paluba byla nehluboko pod ním, stačilo otevřít okno a skočit, zběsile hmatal po skle, závlačka povolila a vtom jej zaslechl: slabý, blekotavý zvuk motoru, a spatřil vzápětí ten člun s jedním velkým zářivým okem, ten kužel světla na nočním moři se zvolna odsouval od boku lodi a směřoval k temné hmotě útesu, a tak ji osvětlil, že Jakub teď rozeznal puklinu mezi dvěma skalami, která vedla až k hladině moře a pronikala snad – už skryta jeho očím – až kamsi do podsvětí země.

„Odpluli,“ vydechl, „oni už odpluli,“ a teprve nyní si setřel krev, která mu stékala z čela, a sledoval, jak odplouvá jeho naděje, dvě prázdná místa.

Rozechvěl ho třas a zmocnila se ho ochablost blížká mdlobě. Obrátil se nazpět do místnosti, pod nohama mu praskl jakýsi střep, dopotácel se ke křeslu, které stálo v rohu, a svezl se do něho. „Jakube,“ zdálo se mu, že zaslechl z dálky Mariin hlas, ale nepohnul se, oddychoval hlasitě a vnímal teď jenom hlomozný tikot odměřující čas.

Věděl, že by se měl neprodleně vyšplhat na okno a seskočit na palubu, i když jistě ten skok nebyl zcela bezpečný, mohl ho vrátit mezi ostatní, ale ještě několik okamžiků se nepohnul, vnímal

vzdálené výkřiky, anebo spíš povely a skřípění kladek. Snad se jim podaří spustit člun na vodu, snažil se v sobě zažehnout naději, a budou mít čas, aby nastoupili, a potom, ano, kam plout v této končině?

Veslovali bychom směrem k jihu a za nějakou dobu by zmizel z našeho dohledu kamenný útes, pohřební místo lodi jménem Naděje a jejího kapitána, veslovali bychom několik dní, až bychom zeslábli, potom klesneme na dno člunu, pokud by jej ještě předtím nepřevrhla vlna, deptání hladem, máčení deštěm a roztřesení zimou, ale možná se přece dočkáme, snad nás hledají, napadlo ho, loď se přece nemůže ztratit z přístavu, ani třináct lidí. Představil si tu chvíli, na obzoru zahlédnou dým anebo křídla letadla, a povstal v náhlém vzrušení z křesla; ale daleko spíše, uvědomil si, se oddálil jenom o několik hodin ten neodkladný pád.

Zaznamenal ještě motorový člun, který proplul podél útesu a mířil k obzoru, tam jediné bylo jeho místo, celou dobu na lodi přece usiloval o to místo; proto vyhledával důstojníka, proto tlumil své obavy, proto mu odevzdal tu zbraň, proto se snažil pochopit každý z jeho činů i slov, a téměř toho místa dosáhl, místa pro svůj život; jestliže se přesto člun vzdaloval bez něho, bylo to osudové, bylo to znamení neodvratnosti, a tu si připomněl podivnou věštbu, pověst spojenou s vrcholem hory, po němž léta toužil. Ne, konečně se zvedl, ještě pořád mám naději, musím jenom seskočit dolů na palubu a potom k nim, i když už vědí, že nejsem kněz, i když mnou snad pohrdají, i když mě, zachráním-li se, hned na břehu předají soudu.

Ale nebyl přece zločinec, nebyl zločinec bez svědomí, který se vrací chladnokrevně mezi své oběti. Jeho největším proviněním nebyla nejspíš ta dvě zatajená místa, o kterých se nikdy nikdo nedozví, ale to, že se prodral na místo, které mu nenáleželo, že si присvojit cizí důstojenství a odpovědnost; pln sebevědomí nad právě zlezeným vrcholem a oděn do vypůjčeného šatu podlehl klamu, že už je navždy vzdálen své existenci z haly. Mýlil se. Mohl obstát jediné

v hale, v tom mdlém, nafialovělém svitu zářivek, s úkoly, které se samy denně dostavovaly k jeho stolu.

Setřel si krev, která mu dosud stékala po tvářích. Vždyť musí někdo přijít, budou ho přece hledat, napadlo ho, aspoň Marie ho jistě bude hledat, neodjela by bez něho. Ale co když se v jejích citech mýlil, stejně jako v Magdiných, a ona už ho dávno nemilovala a setrvávala s ním po léta jen proto, že jí byla vrozena trpnost, že se neodhodlala k rozchodu s ním?

A ostatní jsou ovšem zcela zaměstnání spouštěním člunu, nikdo se nevydá, aby hledal jeho, on už je zapomenut, ještě zaživa zapomenut. Zděsil se tak té skutečnosti, že si poručil: teď hned musím skočit na palubu a běžet za ostatními, prosit za odpuštění anebo mlčet, ale musím nastoupit do člunu a veslovat s nimi!

V té chvíli zaslechl úder čehosi těžkého o vodní hladinu, podařilo se jim spustit člun na vodu bez jeho nejmenší pomoci. Pohlédl na jeden ze svítících ciferníků, které ho obklopovaly, zbývalo sotva deset minut, právě tolik času, aby nastoupili a stačili se vzdálit od lodi, a v jeho rozrušené mysli se nesmyslně vyhouplo dávné odpoledne v zapadlé myslivně a ten podivný přístroj pod skleněným poklopem, kulička, která deset minut běhala v kovových drážkách, ten muž a jeho napjatý očekávající výraz a jeho víra, že až odstraní malý problém, kulička bude po své dráze běhat věčně, šťastný blázen, jaká dětinská představa věčnosti.

Čekal, zda nezaslechne hlas, který by ho volal. Po zlomek času neslyšel nic kromě zběsilého tikotu hodin. Ale pak ji viděl, spatřil Marii, jak bloudí prostorem lodi a volá jeho jméno, ona, kterou už byl připraven opustit, ho přece jen nezdadila, vtom však zahlédl Magdu, která se rozběhla za ní: Nech toho, křičela na ni, copak nechápeš, že odjel s nimi?

Slyšel teď docela jasně Mariin hlas, který znovu volal jeho jméno, naposled volal jeho jméno. Přece by neodjel beze mne, namítla. Ale ano, řekla jí ta druhá, v tomhle byl chytrý, byl chytřejší než my všichni.

Marie mlčela a jemu se zdálo, že vnímá její zoufalství, všechnu zraněnou víru. Já zůstanu tady, řekla chabě, zůstanu tady na lodi – s nimi. A Magda znovu opakovala: Ale on tu není! Odjel s nimi!

Já jsem tady, chtěl vykřiknout, a stačilo přece otevřít okno, přehoupnout se na lodní palubu, ale což to nebyla pravda: Neodjel snad s nimi? Ujížděl přece na motorovém člunu vstříc pobřeží, překračoval už obzorovou čáru, tomuto salonku, této lodi, této strastiplné a beznadějně cestě unikal na člunu s dvanácti vesly. Zmocnila se ho naprostá ochablost: Magda má pravdu, Marie, řekl jí v duchu, jed', jed' s nimi! Se mnou už by tě stejně nic nečekalo.

Vtom jej spatřil, bachratý a neohrabaný, s dvanácti páry vesel, vynořil se za přídí lodi a směřoval k útesu. Oni odjíždějí, uvědomil si užasle a pohlédl na velké hodiny označené jménem naděje, a zbývalo ještě sto padesát vteřin, vesla zabírala zvolna a těžce, snažil se rozeznat v nepatrném světle, které vrhal měsíc a lampy lodi, aspoň Mariinu tvář, a tu si všiml, že jedna z postav stojí na samé zádi člunu, byla to jistě Marie, zdálo se mu, že rozeznává její rozevláté vlasy, a zdálo se mu, že k němu doléhá jediné, poslední, usilující a naléhavé volání: „Jakube!“

Teď konečně rozevřel okno, vyklonil se z něho a nejsilnějším hlasem, jakého byl schopen, vykřikl: „Marie, jsem tady!“

Zdálo se mu, že vesla na okamžik strnula ve vzduchu, a zbývalo ještě devadesát vteřin, a tu si uvědomil, že vesel je dvanáct párů, v člunu vlastně nebylo pro něho místo, vtom vesla znovu zabrala a stojící postava poklesla mezi ostatní, člun plul dále k temnému skalisku před sebou; opustili ho.

Zbyl na lodi sám, sám na lodi – jen s jejím kapitánem. Proč, napadlo ho, proč jsem vstoupil právě na tuto loď a proč právě já na ní zůstávám jako odsouzený? Byl trestán za nějaké viny? Bylo vinou to, co konal zde, byli by zachráněni a on s nimi, kdyby na jeho místě stanul někdo jiný? Bylo vůbec v jejich silách, bylo vůbec v něčích silách rozrazit kruh, do něhož vstoupili?

Nebyl s to si odpovědět, už neměl čas. Odejdu, uvědomil si, aniž najdu odpověď. Tak to bývá, člověk odchází obklopen tajemstvím, jistě tak odešel i jeho otec a matka, i Marie tak odejde, a největším tajemstvím je zakryto právě to odcházení.

Tu se mu zjevila zarostlá tvář, otcova tvář, tak málo ji užil, tak málo ji viděl, že už si ani nebyl jist, zda kdy byla, kapitánova tvář, v ní zapadlé stařecké oči, otec však neměl znetvořená ústa, a vybavil se mu kapitánův hlas, příval podivně tklivých slov, skládajících těžko srozumitelné poselství o zmaru nadějí. Kapitán byl vlastně ten, kdo ho uvrhl do této místnosti, on stál na počátku toho dění, situace, z níž nebylo úniku, kapitán byl jeho vrahem, ale kupodivu k němu necítil nenávisť, spíš úzkost cítil z toho podivného zjevu, který byl jakoby složený ze vzpomínek na otce a z vlastních představ, napadlo ho dokonce, že kapitán je s ním nějak vzdáleně a nevysvětlitelně spřízněn a že to byl on, kdo ho přilákal sem, až k úpatí hory, až na její vrchol, až do přístaviště, kde kotvila jeho loď, že ho sem přivábil pro tento poslední okamžik, aby jej strávil spolu s ním. A pak tedy vstoupí, Jakub s úzkostí pohlédl ke dveřím, jestliže je tomu tak, pak kapitán přijde sem za ním, a nevěděl, zda se toho děsí nebo zda si to, aby kapitán vstoupil, přeje, možná, pomyslel si v náhlé naději, že kapitán přece jen v poslední chvíli změni své rozhodnutí a vypne pekelný stroj třeba jen proto, aby si mohli ještě pohovořit, a napadlo ho, že kapitán by svedl zodpovědět jeho otázku, neboť je z lidí, kteří už pochopili vše, co lze pochopit, a teď si tedy přál, aby kapitán vstoupil, a hleděl upřeně na dveře, které byly téměř zcela pohlceny tmou, ale nikdo nepřicházel, a tu ho zaskočila úzkostná myšlenka, že kapitán není a nebyl, že ve svém vzrušení, v tom vyjatém očekávání podlehl přeludu, snad se podrobil ďábelské vůli důstojníkově a spatřil neexistujícího a naslouchal neexistujícímu, ale pak by tedy ani neexistovala ta dvě volná místa ve člunu, a tedy ani jeho vina, ani důvod pro to, že zde zůstal. Třeštím, napadlo ho, i důstojník mluvil o těch místech, ale nedokázal se zbavit té

myšlenky a nevěděl, co bylo strašnější, zda to, že zatajil ta dvě místa, anebo to, že zde uvázl pro svůj šílený přelud, a stále upíral oči do tmy kolem dveří, jako by z ní ještě mohlo vzejít vykoupení anebo rozhrěšení; v tom první hodiny počaly bít, v náhlém zmatku zvuků se mísilo nejrůznější bití, zvonkohra, tóny menuetu a hlučné úderý děl vystřelujících na boku brigantiny; odtrhl oči ode dveří, byl si nyní téměř jist, že kapitán není, byl jenom přeludem, ten stárnoucí muž s tváří složenou z útržků vzpomínek, a on tedy zůstal sám na této lodi opuštěn všemi.

A uprostřed zuřivého bití a tlukotu strojů strhal ze sebe nesmyslný a nepatřičný oděv, a stál tu v náhlém a sžíravém tichu jenom v košili, téměř obnažený.

A v úplném tichu už nevnímaného tikotu se mu zdálo, že zaslechl blížící se kroky, rozevřel v očekávání oči do šeré tmy před sebou, ale nevkročil nikdo, ale když zase přivřel oči, uviděl dávnou tvář, tvář v rakvi, tvář rychle obrůstající dlouhým vousem, tvář z kamenného domu: „Tatínku, tatínku,“ zašeptal, „jsem tu tak opuštěn.“

A tu, ale nebylo to v této místnosti, spíše kdesi pod jejím dnem, se zvedl hluboký, těžký a děsivý tlukot hodin, anebo snad skutečného zvonu, jedenáct velmi pomalých a tlumených úderů, a potom zcela jasný tón hudebního stroje nebo velmi starého aristonu hrajícího tu známou melodii, jeden, dva, tři takty, a věděl, že zbývá ještě osm taktů a potom se uvede v činnost jakýsi pekelný stroj, ještě sedm taktů a pak nastane to skutečné ticho, nerušené ani tikotem hodin, zahlédl ještě šerou siluetu jakoby znehybnělého člunu, kdyby aspoň tím, že zůstal, nějak pomohl lidem v člunu, ale snad tomu bylo právě naopak, mohl jim pomoci, kdyby jel s nimi, a to, že si zvolil zůstat zde, byla jenom slabost, jenom strach skočit oknem, hrůza, že by mohl minout tu úzkou palubu pod sebou a zahynout o několik minut dříve, než když setrval zde, a nejspíš ani těm v člunu by nepomohl, ať zůstal, anebo jel s nimi; Bože, pomyslel si, jak je to strašné, ani teď nevědět, co bylo správné, co snad mělo nějaký

smysl. Už však bylo pozdě hledat cokoliv, počínat cokoliv, neboť za okamžik bude temnota roztržena zářivým světlem, lidský čas pomine a počne se čas hor.

V té chvíli nesmyslně zatoužil, aby měl tolik síly a roztrhl jediným máchnutím paží tu kabinu, tuto loď a vznesl se vysoko nad vlastní úděl, nad to, co ještě stále byl jeho život, a trval. Ještě mít několik okamžiků času a trvat, neklesnout do nesmyslného zapomenutí věku kamene, který smaže vše, trvat, prosit za odpuštění a milovat a žít každou vteřinu tohoto trvání a nalézt odpověď a hledat aspoň odpověď, a tak tu stál mezi desátým a jedenáctým taktem, opřen o vínově červenou stěnu ještě kotvící Naděje, a rozepjal široce ruce, jako by skutečně usiloval vzlétnout anebo jako by byl křížován.

1967

OSTROV MRTVÝCH KRÁLŮ

Uličky byly úzké. Zdálo se, že i ve voze je cítit pach splašků a zatuchliny. Jan konečně našel místo, kde mohl zaparkovat svého renaulta, náhodou to bylo kousek od pošty. Napadlo ho, že by měl zavolat domů do závodu, spojit se s někým spolehlivým a vyžádat si od něho zprávu o tom, co se opravdu děje. Situace ve vlasti se překotně měnila a pro něho se zřejmě nevyvíjela dobře. „Nepůjdeme se někam napít?“ obrátil se k ženě vedle sebe. Naštěstí Vanda o tom, co se dělo doma, neměla tušení. Nerozuměla žádné cizí řeči a on nepovažoval za rozumné jí o tom cokoli sdělovat.

„Ani nemám žízeň,“ řekla žena vedle něho, „vzala jsem si před chvílí pomeranč. Ale půjdu s tebou, kam rozhodneš!“ Žena byla ještě mladá, aspoň ve srovnání s ním, a ve srovnání s ním také vypadala křehce.

K vozu přistoupil bosonohý klučina s plechovkou špinavé vody a začal hadříkem ošmudlávat přední sklo.

„Zmiz,“ křikl, ohnal se po něm, ale chlapec jen oběhl vůz a ještě usilovněji roztíral špínu po skle.

„Chudáček,“ řekla, „určitě mu není víc než osm. A jaké má oči!“

„Všichni tu mají stejné oči. Dobře, dobře...“ Nahmatal v kapse několik drobných mincí a podal je okénkem chlapci.

Zpustlému náměstí vévodila omšelá bazilika. Před vchodem tiskla jurodivá žena k prsům cosi zavnutého do plen. Mohlo to být živé dítě, panna anebo jenom omalovaná dýně. Každý tu podváděl, jak dovedl, každý se snažil nějak přijít k penězům. Jako všude na světě. „Chceš se podívat dovnitř?“ otočil se k ní. Nevnímala ho. Pozorovala tu odpornou žebračku a chystala se plakat. „Vando!“

Trhla sebou. „Můžeš se podívat dovnitř, šel bych si zatím zavolat!“
„Jak myslíš!“

Vystoupila z vozu a šla k žebračce. Dá jí nejspíš všechny drobné, co má u sebe. „Sejdeme se tady. Pokusím se tu být do dvaceti minut,“ oznámil jí.

Dovolal se okamžitě. „Soudruhu řediteli, měl byste být teď tady,“ vzdychla jeho sekretářka. A z tónu jejího hlasu poznal, že věci stojí ještě hůř, než si představoval. Spojila ho s jeho ekonomickým náměstkem. Po několika větách poznal, že ten člověk je na útěku. Na útěku před svou minulostí, před zodpovědností, před všemi, které včera uznával a jimž snaživě podlézal. Prchal i před ním. Co uděláš, řediteli?

Dotaz nezodpověděl, vrátí se do tří dnů. Tímto slibem se rozloučil s mluvčím troskotající posádky a zavěsil.

Za tři dny už bude možná pozdě. Nejspíš je pozdě už teď. Když se otráslы základy, nikdo nezachrání stavbu, zvláště pokud ji ani nikdo zachraňovat nechce, každý myslí jen na to, aby zachránil sám sebe.

Hovor trval sotva pět minut. Vydal se nazpět k autu. Přijede domů a mezitím už nebude ředitelem. Co ho čeká? Rád si namlouval, že mu nijak nezáleží na postavení. Ale pokud o ně přijde, co zbude z jeho života? Vyděsil se představy, že by měl zase znovu začínat. Jako nula. Jako když mu bylo osmnáct.

Našel Vandu uvnitř baziliky, stála před velkou ikonou Ukřižovaného.

„Líbí se ti?“ zeptal se.

Přikývla. „A tobě?“

Neměl rád, když se ho na cokoliv dotazovala. Pokrčil rameny. Nebyl s to potlačit rozmrzelost. „Nelíbí se mi ten symbol,“ řekl. „Není to zvrhlé, věšet si na zed' podobiznu umírajícího odsouzence?“

Pohlédla na něj překvapeně. „To mě nikdy nenapadlo.“

„Co tě nenapadlo?“

„Takhle se na to dívat.“

„Mě to napadlo už jako kluka. Řekl jsem si: zvrhlý svět si našel svůj symbol.“

„Rouháš se,“ řekla tiše.

Cítil, jak v něm narůstá zloba. Možná to způsobovala únava, anebo ještě spíš vědomí, že svět, na nějž byl zvyklý, v němž si našel místo, se rozpadá. Odstoupil od ní. Rozhlížel se po chrámu, hledal něco, k čemu by mohl upoutat pozornost. Ale nic takového tu nebylo. Všechno se upínalo vzhůru k tomu člověku, kterého jedni zavrhli a druzí považovali za Boha. Od té doby – kolikrát se to opakovalo?

Měl říci, že přijede okamžitě, ale neudělal to, poněvadž tady té slíbil, že s ní pojedje ještě na den k moři. Anebo to neřekl, protože chtěl získat navíc den či dva k tomu, aby se pokusil lépe posoudit situaci? Co jestli se ukáže bezpečnější nevracet se vůbec?

Všiml si, že Vanda nepatrně pohybuje rty. Modlila se. Věřila v Boha? Nikdy s ní o tom nemluvil. Čím víc ví člověk o druhém, tím víc se k němu přibližuje. Čím víc se mu přibližuje, tím víc se mu vydává, tím bolestněji bývá zraněn, když se dopátrá zrady.

„Na jaře mi umřel synovec,“ řekla tiše.

„Nač umřel?“

„Říkali, že to byla zhoubná anémie, bylo mu devět, ale připadal mi starší. Vykládala jsem mu třeba o své práci, a on se najednou zeptal: Nepřipadáš si jako smrt, když dokážeš tak přesně měřit čas? Šla jsem za švagrovou hned ten den, co umřel, ale nevěděla jsem, co bych jí měla říct, abych ji utěšila. A tak jsem jen řekla, že se za něj budu modlit. Stejně myslím, že mi nerozuměla, byla to pro ni jen fráze.“

„Teď ses za něj modlila?“ zeptal se, aby něco řekl.

„Taky.“

„Ještě za někoho jiného?“

„Ano.“

Ještě víc než za mrtvého chlapce se modlila za něj, který stojí živý vedle ní. Co pro něj chce vymodlit? Nejspíš aby byl schopen lásky, čímž rozumí, aby byl schopen se jí co nejvíc oddat, aby byl úplně její a ona s ním pak mohla podle toho naložit. Jenže on se jí nikdy plně neoddá, už nikdy nezačne budovat s žádnou ženou společný

domov, na to ji upozornil hned, jak ji poznal. Až se vrátí domů do vlasti, kde on už nejspíš nebude tím, čím býval, důvod, proč by se měla ucházet o jeho oddanost, stejně pomine.

Asi by opravdu potřeboval přímluvu u nějaké vyšší síly, nikdo jiný už ho nezachrání. Ale jaký zájem by vyšší síla, pokud vůbec je, mohla mít na jeho záchraně?

Oknem, které bylo nahoře v kupoli, dopadalo dolů světlo úzkým, ostře ohraničeným pruhem. Vstoupila do něho. Stála tu teď ozářena jako socha kajícnice. Tak stávala jeho dcera, když se loučívali před domem, kam ji musel vracet. Trochu dopředu nakloněná, jako by očekávala ránu. Od koho očekávala ránu jeho dcera a od koho tahle žena? Mohly mít jediného společného nepřítele, a tím byl on.

Jak dlouho už neviděl svoji dceru? Dvanáct let a devět měsíců... Nemá smysl, aby teď myslel na ni, na nic, co souvisí s ní, s její matkou, s tou dobou. Obrátil se k ženě vedle sebe. „Pojď už!“

Ve voze mu oloupala velký pomeranč a rozdělila ho na ovečky. Byla k němu opravdu pozorná. Jestlipak by se k němu takhle chovala jeho dcera, kdyby se setkali? Jenže už se nikdy nesetkají! Kdo se o něho postará, jestli nastane chvíle a on už se o sebe nedokáže postarat? Napadlo ho, že ta chvíle se možná blíží rychleji, než si uvědomuje.

„Jak daleko je ještě k moři?“ zeptala se.

„Musíme přejet ty hory,“ ukázal na hřeben před nimi. „Záleží, jaká bude cesta.“

„Připadáš mi nějak smutný anebo duchem nepřítomný,“ řekla, „dozvěděl ses něco zlého?“

„Nedělej si starosti.“

Silnice stoupala vzhůru. Byla hrbolatá, asphalt se místy vydul a popraskal. Udělali špatně podklad a dostatečně nesvedli stranou vodu. Příkop byl příliš mělký a zanesený kamením, které zřejmě padalo ze skal. Mělo je zpevnit a ještě zajistit drátěnými sítěmi.

„Je to tu krásné,“ ozvala se.

Zastavil, naklonil se nad ní a otevřel její dveře. Městečko leželo v hloubce pod nimi, jakoby sestavené z kostek dětské stavebnice. Báň baziliky se ohnivě leskla.

„Už nám zbývají jen poslední tři dny,“ řekla. „Připadá mi, že jsem tě vůbec neužila.“

„Byl jsem přece s tebou víc než dva týdny!“

„Já vím, ale přesto.“

Rozuměl jí. Byl s ní, miloval se s ní, ale přitom s ní nebyl. Nedo-
kázal se oddat. „Budu se snažit, abychom se užili aspoň ty poslední
chvilky.“ Stále si nebyl jist, jestli by neměl tuhle cestu zkrátit. Aspoň
o den.

Druhý den ráno se vypravili do přístavu. V novinách už několik
dní jeho vlast vévodila na prvních stránkách. Po čtyřiceti letech
se ustavila nezávislá vláda. Vznikají nové politické strany. Totalitní
systém se rozpadá. Novináři nevěděli to, co věděl on: ten systém se
rozpadl už dávno, jenom si to nechtěl připustit. Složil noviny, hodil
je do vody a jal se mezi pestrobarevnou směsicí plavidel vyhlížet
člun. Možná bylo ještě příliš časně, anebo naopak jeho loď už odjela
za svítání. Konečně zahlédl malý člun, na jehož palubě klečel vytáh-
lý mladík a cosi hobloval. Drobné úlomky dřeva odlétávaly od jeho
nástroje a padaly přímo do moře. Člun byl malý, ale celý zhotovený
z poctivého dřeva, namísto stěžně se týčil sukovitý klacek. Na boku
kromě čísla nesl člun i jméno: ACHILLEUS.

Zavolal na mladíka a ten neochotně vzhlédl, chvíli mlčel, jako by
zvažoval, zda má přerušit svoji činnost. Pak seskočil na břeh.

„Mluvím anglicky jen trochu,“ oznámil.

„To je v pořádku, nepotřebuju vás ke konverzaci.“ A vyložil mu
svoje přání.

Mladík vyslovil částku, jejíž výše ho snad měla odradit, ale po
čtvrthodině se dohodli na dvou třetinách a on se mohl vrátit pro
Vandu.

„Najals loď?“ užasla. „Nebude to drahé?“

„O to se nestarej!“ Pořád si nedokázala zvyknout, kým on je. Anebo možná už: kým až dodneška byl. Za konto, které si zřídil venku, ho můžou, pokud to objeví, zavřít, teď už se ho nikdo nezastane, spíš naopak. Naštěstí je pravděpodobné, že na to nikdy nepřijdou. Banky chrání jména svých klientů. „Sama’s říkala, že to jsou poslední tři dny. Teď už vlastně jen dva!“

Lodník přijal z jeho ruky tašku s jídlem, pak si prohlédl jeho družku: „Kalos orisate!“

„Co to říká?“ zeptala se.

„Že jsi krásná.“

„To opravdu řekl?“

„Řekl: Máte krásnou ženu!“

„Ale já nejsem tvoje žena.“

„Mám mu to přeložit?“

„Ne, odpusť... Nic jsem tím nemyslela.“

Pevnina za jejich zády se vzdalovala. Mladík pohyboval kormidlem ze strany na stranu se stejnou jednotvárností, s jakou předtím pohyboval hoblíkem. Měl svalnaté paže, na levé se mu táhl od ramene až po loket krvavý šrám. Byl urostlý a mladý. Věkem se k ní hodil spíše nežli on.

Také Vanda byla urostlá a mladá, měla dlouhé ruce i nohy, takové mívala jeho první žena, ale tou podobností u něho mohla leda ztratit.

Vandu poznal na počátku léta v lázních, kam si oba odjeli léčit bolesti hlavy a špatné nervy. Nedělalo mu potíže zaujmout ženu, která se mu líbila. Ona se naopak zdála plachá. Na rozdíl od většiny žen, když jí pozval na večeři, mlčela, řekla jen několik vět o tom, jakou hudbu a knihy má ráda. Odmítala téměř jíst, pít odmítla docela, i když se jí snažil dát najevo, že jakákoliv útrata mu nezpůsobí potíže. Poslouchala pozorně, když jí vyprávěl o cizích zemích, kde pracoval, ale přitom se zdálo, že jeho postavení je jí lhostejné. To ho dráždilo i přitahovalo. Sám jí zavolal, když se vrátili opět domů.

Ale proč zašel tak daleko, že s ní teď dokonce jede na člunu po Egejském moři, místo aby spěchal domů? Stárne a dětinští! Měl by se mít na pozoru, aby nezdětinštl natolik, že by se zase pokoušel udělat nějakou ženu šťastnou. Mladík vytáhl z kapsy u kalhot krabičku cigaret, pak se naklonil k Vandě a nabídl jí.

Usmála se na něho a vzala si cigaretu, ačkoliv kouřila jen výjimečně. Mladík jí zapálil, pak nabídl i jemu.

„Jezdíte dlouho s tím člunem?“ Snažil se usilovně využít času, kterým zdánlivě mrhal. Co na něj můžou doma vytáhnout? V době čistek naštěstí stavěl silnici nedaleko irácké Fallúdzí, ale asi by se stěžl dostal tak úplně nahoru, kdyby nebylo čistek. A musel, když se vrátil, vyměnit několik lidí kolem sebe. Ti jistě nezapomněli. Čím je člověk starší, tím víc kolem něho přibývá lidí, kteří mu cosi nehodlají zapomenout a čekají jen na vhodnou chvíli, aby o sobě dali vědět.

Také vilku, kterou koupil, by obyčejný smrtelník ke koupi nedostal. Vystěhovali kvůli němu jakousi vdovu, babici nad hrobem. Mohl ji tam nechat dožít, ale s ním také neměl nikdo soucit, když ho o dům, který poctivě postavil, připravila jeho první žena.

„Od loňska,“ řekl mladík. Díval se přitom na ni. „Auto je lepší, ale mamička si nepřála.“

„Co říká?“ zeptala se.

„Vykládá o své rodině.“

„Proč se na mě tak dívá?“

„Říkal jsem ti přece, že se mu líbíš!“

Přihladila si vlasy. „Podívej, není tam vpředu nějaká země?“

„Ano, to jsou ostrovy, veze nás k nim.“

„Je to tu nádherné. Jsem tak ráda,“ zarazila se, pak však dořekla, „že tu můžeme být spolu.“

Někdo musí být nahoře. Snažil se dělat svoji práci, jak nejlépe dovedl. Nevěděl o nikom, kdo by ji dovedl dělat lépe. Jenže to si myslí on. Všichni kolem něho si myslí, že by to svedli lépe, že se naopak drze vecpal na jejich místo. Ale snažil se oddělit práci od

politiky, kdo dobře pracoval, mohl si myslet, co chtěl. „Proč si vaše matka nepřála auto?“

„Nelíbilo se jí, že bych jezdil opilý.“

„Býváte často opilý?“

„Já? To tatíček jel opilý, když se zabil.“ Stále se díval na ni. „Nepamatuju se na něj. Mamička se vdala znovu.“

„Nemáš hlad?“ zeptala se.

„Ne, děkuju.“

„Zeptej se taky jeho.“

Mladík vybalil chleba z ubrousku, papír zmačkal a strčil do kapsy. Pak otevřel dvířka kabiny, nadzvedl víko bedny a poslepu vytáhl láhev s vínem. Nejprve nabídl jí.

Všiml si, že na stěně kabiny je přidělaná skleněná nádoba s vodou. Ve vodě se pohybovala jediná velká ryba.

Mladík opět zaklapl dvířka. Vzal od ní láhev a podal ji jemu. „Minulý týden s kamarády v noci tam seshora,“ ukázal k obzoru, kde se daly ještě zahlédnout vrcholky hor, pak naznačil několik přemetů. „S autem dolů. Všichni zůstali v nemocnici, já jsem utek.“ Vykasal si trochu svetr, záda mu pokrývaly krvavé odřeniny.

„Co se mu to stalo?“ chtěla vědět.

„Porval se.“

„Musí ho to bolet!“

„Chceš mu to ošetřit?“

„Ted' už je stejně pozdě. Řekl, proč se porval?“

„Kvůli děvčeti.“

„Ach,“ vzdychla tiše.

Mladík se napil, pak otřel láhev a napřáhl ji opět k ní.

„Myslíš, že se mám ještě napít?“

„Jestli ti chutná.“

„Nechtěla bych se opít. Ale má dobré víno. Řekni mu to.“

„Mám vám povědět, že se jí líbíte,“ řekl a mladík se potěšeně usmál.

„Odkud jste?“ zeptal se.

Mohl mu odpovědět cokoliv, ale připadlo mu jednodušší odpovědět po pravdě.

Mladík se rozzářil. „Výborně,“ zavolal, „výborně. Díval jsem se v televizi. Lidí na demonstraci, a přitom padal sníh. Anebo ten kněz, co všechno řídil! Je to báječné, že už jste taky svobodní!“ Pozvedl volnou ruku a naznačil ukazováčkem a prostředníčkem vítězně V.

„Co říká?“ chtěla vědět.

„Vyhral v té rvačce!“

„To je dobře,“ řekla.

Mladík ho samozřejmě zařadil mezi vítěze. V některých chvílích se zdá, že všichni zvítězili, na poražené si nikdo ani nevzpomene. Anebo se mladík nemylí a i jemu se podaří být mezi těmi, kdo zvítězili?

„Proč jste ho nazval Achilleus?“ zeptal se lodníka a ukázal na palubu. „Ten byl přece nezranitelný.“

„Taky brzy bude,“ poklepal mladík na kolo kormidla, „dávám ho teprve dohromady.“

Byl to sebevědomý mladý muž. Vnímá to nepochybně i ona. Sebevědomá jistota vycházela z tónu jeho hlasu i z každého gesta. Nebylo třeba rozumět slovům. Kromě toho vedl člun pevnou rukou.

On vedl svůj podnik také pevnou rukou, ale to ona sotva tušila. O jeho podnik ani postavení se nezajímala. V životě přicházejí chvíle, kdy nepomůže ani nejpevnější ruka. Pak sejde ke dnu. Neměl najímat ten člun, ale sednout do auta a jet ve dne i v noci. Pozítří ráno mohl být na svém místě, pokud to místo bylo ještě jeho. Měl by přikázat lodníkovi, aby obrátil loď, anebo aspoň využít času k tomu, aby si připravil svůj plán. Nerozptylovat se už prázdným tlacháním. „Myslím, že půjdu na chvíli dolů,“ ukázal na dveře kabiny.

„Bolí tě hlava?“

„Ne, ale stín mi udělá dobře!“

„Půjdu tam s tebou.“

„Nevešli bychom se tam oba.“

Uvnitř kabiny bylo jen lůžko, sklápěcí stolek a bedna. Na skobě visel kus špeku, který zaplňoval prostor uzeným pachem. Přidřep si před akvárium. Ryba připlula k čelnímu sklu, otevřela a zavřela tlamičku, z ní nepatrně vyčnívaly zuby. Dívala se na něho jasně modrýma očima. Rty měla tlusté a smyslné. Hleděl s úžasem na tu povědomou lidskou tvář za sklem a vnímal, jak mu na čele vyráží pot. Pootevřel dveře. „Co to tu máte za rybu?“ zavolal na lodníka.

„Můj dobrý duch – balista,“ odpověděl mladík. „Cení zuby? To se na vás jen usmívá. A vezměte si z bedny víno!“

„Děkuju!“ Přivřel zase dveře a natáhl se na lůžko. Kulatým okénkem sem proudil vlahý vzduch. Ryba připlula k čelnímu sklu a hleděla na něho. Otevřela tlamičku a opět ji zavřela. Odečetl z jejích rtů jediné, opakované slovo: Blázne! Přivřel oči a naslouchal. Ale slyšel jen pravidelný hukot motoru. Jak se měl soustředit, když ho všechno rozptylovalo? Jak měl uvažovat o tom, co podnikne, když mu chyběly informace? Neměl vůbec odjíždět. Ale kdo tušil, co se přihodí? Vystupují prý ze strany. Samozřejmě. Obrovská bublina praskla. Strana už dávno nikoho nezajímala, byli v ní, protože takový byl řád věcí, nebudou v ní, nastane-li jiný řád věcí. Ale silnice se budou stavět vždycky, stejně jako mosty. Možná že se bude stavět dokonce víc než předtím a určitě rychleji. A on stavět dovede, dovede stavět i rychle, strávil dost let venku, aby se to mohl naučit. Cítil, že se uklidňuje. Musí pečlivě sečíst všechno, co dokázal postavit za ta léta.

Motor stále běžel, ale jinak seshora nezaslechl ani hnutí. Co tam ti dva dělají?

Nejspíš se na sebe jenom dívají. Ona je příliš plachá a ten sebevědomý frajer s odřenými zády ví, že se může kdykoli vynořit z téhle kukaně.

Zaslechl nad sebou kroky. Pak se dveře otevřely. „Jsi v pořádku? Před námi je země. Nechceš se podívat?“

Vrátil se s ní na palubu. Pluli teď úžinou mezi dvěma skalnatými ostrůvky. Třetí byl přímo před nimi. Slunce stálo, jak nejvýše svedlo v tomhle prosincovém dni. Musel zřejmě usnout, ani to nepostřehl.

„Vystoupíme,“ oznámil jí. „Vyber si, který se ti líbí.“

Za ostrůvkem, k němuž teď pluli, se vynořil další. Špička ostré, téměř bílé skály se rýsovala proti průzračnému nebi. Ukázala tím směrem. „Není moc daleko?“

„Řeknu mu to. Jistě by kvůli tobě jel i dál.“

„Špatný ostrov,“ odmítl lodník jeho návrh.

„Nedá se u něho přistát?“

Mladík pokrčil rameny. „Je to divný ostrov. Nikdo tady nepřistává.“

„Co říká?“

„Počkej!“ Obrátil se k lodníkovi: „Ale přistát můžete?“

„Dokážu přistát všude. Já mám svého dobrého ducha s sebou, vy ne?“

„Mám svého s sebou taky,“ ukázal na ni.

Mladík se zasmál.

„Co říká?“

„Že sis nemohla vybrat líp!“

„To je dobře,“ zaradovala se. „Rostou tam stromy, všiml sis? Na ostatních jsou jenom skály. Poděkuj mu, že nás sem tak bezpečně dovezl.“

„Říká, že se jí líbíte,“ obrátil se k lodníkovi, „i to, jak řídíte lod.“

Mladík kývl hlavou a usmál se na ni, také ona se na něho usmála.

Kdyby tu byli sami, kdyby jim nepřekážel, kdyby se k tomu odhodlali a společnými silami ho svrhli do vln... Pak by se jejich těla mohla v rozkoši zmítat na tom jediném lůžku v podpalubí.

Třeba jí křivdí, nikdy mu nedala záminku k žárlivosti. I vůči němu se chovala zdrženlivě. Jak jinak se k němu měla chovat? Byl starší než její otec.

Připomínám jí ho v něčem?

Ne – otec byl takový – slabý člověk. Pracoval se sklem, kdežto ty pracuješ – s čím vlastně děláš? S kamenem! Otec sklo brousil. Představ si, sestavil si dalekohled, postavil si ho na půdě a tam často zůstal celou noc.

Matce to nevadilo?

Ta už dávno nebyla s námi. Jednou se nevrátil, ačkoliv už bylo světlo. Myslela jsem, že tam usnul, ale on umřel. To mi bylo teprv šestnáct, vyšla jsem zrovna z učení.

To on chtěl, abys byla hodinářkou?

Ne, sama jsem si to vybrala. Později jsem chtěla studovat historii, ale nevzali mě.

Radši se neptal, proč ji nevzali, stejně už by jí nemohl pomoci. Ale proč si zrovna vybrala tohle povolání?

Obojí se přece týká měření času, vysvětlila. Občas mu připadalo, že její odpovědi přicházejí, anebo spíše ona sama přichází z jiného světa.

Dva měsíce ji marně zval k sobě, zato ona ho obdarovávala lístky na koncerty, kde stěží přemáhal spaní, anebo do divadla, kde se nudil. Pak jednoho večera nečekaně zazvonila u jeho dveří. Kolik mužů měla před ním? Koho kvůli němu opustila a proč? Na to se jí nikdy nezeptal. Ohromilo ho, že prošla jeho vilou, aniž si všimla obrazů na stěně anebo se obdivovala vzácným kusům nábytku. V ložnici se svlékla a milovala se s ním. Když ráno odcházela, zapomněla u něho kabelku. Měla v ní peněženku s třiceti korunami, lacinou voňavku, kapesníček a v legitimaci fotografii staršího muže, který jí byl podoben, nejspíš to byl její otec.

Chtěl jí koupit šaty, ale odmítla je. Odmítala jakékoliv dary kromě této cesty. Těšila se do tepla a na to, že budou tolik dní jenom spolu.

Lodník už tu musel někdy přistávat, protože obeplul ostrov a najisto zamířil do úzkého zálivu. Z této strany byla skála méně ostrá. Z řídkého porostu jako prsty obrovité ruky čnělo pět ztepilých tújí. Stranou se rozkládal piniový háj. Mladík vypnul motor, vyskočil do

vody a dotlačil člun téměř až ke břehu. Pak jim pokynul, že mohou vystoupit.

Sundala si střevice a vykasala si sukni.

„Vrátíme se brzy,“ oznámil. Zdálo se mu, že se lodník uškříbl. „Počkáte tady?“

Lodník přikývl. „Tašku s jídlem?“

„Děkuju. Najíme se, až se vrátíme!“

Břeh byl kamenitý a stoupal prudce vzhůru. Poskakovali po balvanech omletých vodou, až se dostali na stráň, která se mírně zvedala směrem k hoře. Pak se před nimi otevřela mělká prohlubeň – v ní se třpytila vodní hladina. Nad ní, u výběžku skály, spatřili roubený přístřešek.

Jezírko bylo tak čisté, že kameny v hlubině se zdály na dosah ruky. Naklonila se nad hladinu, nabrala vodu do hrstí a usrkla. „Je sladká!“

Ani k chatrči nevedla cesta. Museli se prodírat houštím trnitých šípků a bodláci. Proč jde k té boudě? Proč vůbec je tady, zatímco jeho svět se někde v dálce rozpadá? Anebo je tu právě proto?

Byl to jen přístřešek sroubený z neloupaných kmenů; střechu přikrýval starý, na několika místech proděravělý dehtový papír. Okna zřejmě nebyla nikdy zasklena, ve vchodu místo dveří povlával cár starého pytle a na zemi ve vstupu bránil velký balvan. Odvalil jej a nahlédl dovnitř. Prostor byl téměř prázdný, jen u zdi ležela kupka sena a tři hrubě opracované kameny uprostřed sloužily asi jako sedátka a stůl. Připíchnuta rezavým napínáčkem zdobila stěnu zažloutlá barvotisková reprodukce jakéhosi svatého mučedníka. Kat držel utátou hlavu za vlasy, krvavé krůpěje v písku byly vyvedeny se zvrhlou názorností. Na výčnělku dřeva visela petrolejka.

Loktem strhl pavučinu, která sahala od horní zárubně až do míst, kde se dala předpokládat klika. Vstoupil a ona za ním. „Myslíš, že tu někdo bydlí?“ zeptala se.

Zavrtěl hlavou.

Přistoupila ke kamenům a hladila je rukou. „Vypadají jako z nějakého hrobu,“ napadlo ji.

„Kde by se tu vzaly hroby?“

„Myslíš, že tu nikdy nežili lidé? Někdo přece musel postavit tu boudu!“

„Třeba tu byla nějaká vědecká výprava!“

„Ti by si postavili hezčí baráček. A nevěšeli si svaté obrázky!“

Co ona mohla vědět? To on, když byl v jejím věku, pobýval v podobných chatrčích. Na stěnách obrázky nahých děvčat, papeže i automobilů. Mapy, kříže a čestná uznání. Udání se nevěšela, ta se posílala skrytě, teprve pak, když došla, se věšeli lidé.

Stála u okenního otvoru. „Moře není vidět, jenom skály!“

„Nebojíš se tady?“

„Proč bych se bála, když tu jsi se mnou?“ Vrátila se k němu a políbila ho. „Je to nejkrásnější místo, jakés mohl vybrat. Myslíš, že bychom tu mohli přespat?“

„Přece jsme chtěli být zítra ráno už na cestě.“

„A když nebudeme?“

„Nejde to. Oběma nám končí dovolená.“

„Zavolal bys, že ses o den zdržel. To se může stát, když je člověk tak daleko. A ty... myslela jsem, že ty si můžeš takovou věc dovolit!“

Ano, když odjížděli, mohl si dovolit přijít o den později. Ale co si mohl dovolit teď? Anebo si už mohl dovolit úplně všechno, protože stejně promeškal svůj čas? „Smluvil jsem s lodníkem jen dnešní den.“

„Já vím. Jenom mi přišlo líto, že se už sem nikdy nepodívám.“

„Je spousta míst, která člověk vidí jen jednou. A ještě víc těch, co vůbec nikdy neuvidí.“ Proč to říká? Ve chvíli, kdy začne vysvětlovat, připouští, že bere její ženský nápad vážně.

„Večer bychom si sedli u vody. Anebo bychom vylezli na tu bílou skálu. Třeba by se nám zjevilo něco, co by mělo smysl pro náš život.“

Mlčel.

„Nějaká hvězda, kterou bychom jinde neviděli.“

„Mě hvězdy nezajímají!“ Vstal a vyšel z chaty, nemohl za sebou bouchnout dveřmi, nebyly tu.

Kdyby vyjeli zítra ráno, mohl by být pozítří v poledne doma. Stačí mu zdřímnout si dvě tři hodiny v autě. Za volantem nikdy neusínal. Ale kam vlastně tak spěchal? Neměl by si nic namlouvat. Jeho čas se končí, končí se cosi víc než jenom jeho čas, sesul se kus světa, tak obrovská hmota, že on ji nezadrží, nepohne jí, ani kdyby byl na místě, kdyby byl mladší a méně unavený. A až se vrátí, co udělá tohle děvče?

Udělá to, co je ženám přirozené. Opustí ho. Najde si pro to nějaké ušlechtilé vysvětlení, anebo ho opustí beze slova. Když se sesouvá svět, lidé se mohou opouštět beze slova. Tak proč by měl ustupovat jejím vrtochům?

Lodník si vyhodil z paluby dvě udice. Sám ležel vedle kormidla, oči přikryté placatou čapkou, a dřímал. Neměl námitek. Pokud mu zaplatí, mohou tu zůstat třeba týden.

„Vy tu zůstanete taky?“

Mladík přikývl. Vytáhl z podpalubí jejich tašku s jídlem, přihodil do ní dvě láhve vína a kus špeku.

„A vy máte co jíst?“

Ukázal na své udice.

„Dobře.“ Vzal si od něho tašku. „Vyjedeme zítra časně ráno, potřebuju být před polednem na břehu.“

Mladík pokrčil rameny. Snad tím chtěl naznačit, že pokud se zdrží, on to nezaviní.

„Co jste říkal o tom ostrovu?“ vzpomněl si. „Našli jsme tam starou čajdu.“

„Pro pohřební hosty.“

„Pro koho?“

Mladík se zasmál. „Nikdy jsem tam nebyl.“

„Koho tam mohli pohřbívat?“

„Mrtvé, co se nenašli!“

„Aha. To víte určitě?“

„Nikdy jsem tam nebyl.“

„Tedy zítra brzy ráno.“

„Třeba o půlnoci. Hodně štěstí.“

Byl si jist, že se za jeho zády ušklíbl.

Ležela v trávě u břehu jezírka a hleděla do nebe. „Jsi na mě tak hodný,“ políbila ho.

„Cos tu zatím dělala?“

„Dívala jsem se. Taky jsem si vzpomněla na jedno čtyřverší. Chceš ho slyšet?“

Přikývl neochotně.

*„Chřestítka trav a to, co hoří
a bojí se a mívá strach,
na horách svislá vůle moří
a tenká úzkost v rovinách.“*

Proč i ona mluví o úzkosti? Tuší snad něco? Jí se to přece nebude týkat. Ledaže by jí vytkli, že s ním spávala. Podal jí tašku. „Poslal ti víno, když ti chutnalo.“

„To je od něho hezké.“ Prostřela do trávy ubrousek a na něj pokládala krajíce chleba. „Má zvláštní pohled.“

„V čem ti připadá zvláštní?“

„Nevím, dívá se ostře. Anebo úplně.“

„Ano, tenhle druh lidí to ještě umí.“

„Jaký druh lidí?“

„Co nemají v hlavě spousty zbytečných myšlenek.“

„Jak víš, co má v hlavě?“

„Podle toho, jak se dívá. Má v pohledu ještě život.“

„Co v něm máme my?“

„Lásku,“ řekl tak, jak to očekávala. Objal ji.

Co by se stalo, kdyby mladík nasedl do člunu a ujel? Aspoň že tu máme vodu, napadlo ho. Ale neujede, spíš tu na ni počká. Líbí se jí? Určitě. Bude sice mladší než ona, ale věkem blíž než on. Je urostlý. Na jeho těle se nedalo kromě těch krvavých šrámů zahlédnout nic odpudivého. A všechno ještě leželo před nimi. Před ním neleželo nic. Od předminulého týdne leda potupný pád.

„Na co myslíš?“

„Na něco jsem si vzpomněl.“

„Na co sis vzpomněl?“

„Jednou jsme v takovém pouštním hnízdě marně čekali na vodu,“ řekl neochotně.

„O tom jsi mi nikdy nevyprávěl.“

„Není o čem. Měli jsme žízeň, až jsme třeštili.“

„Nemohli jste si pro vodu dojet?“

„Snad mohli, ale volali, že už jsou s ní na cestě.“

„A přijeli?“

„Kdyby nepřijeli, nebyl bych tu teď s tebou.“ Tam na té stavbě se něco přihodilo. Vytanula mu ta událost. Opilý chlap, který se chytla rukama čtyřháku a dal se vytahovat na most. Když už byl skoro nahoře, buď ho chytla křeč, anebo ho zbylé háky mlátily přes prsty, neudržel se a zřít se do propasti. Zbytečná smrt. Tehdy odpovídal jen za malou partu lidí. Ten chlapík do ní našťestí nepatřil. Vybavila se mu dokonce jeho podoba. Tmavý, s černým knírem, Turek anebo Řek, možná byl odněkud z těchhle končin. Pohřbili ho tam v poušti, je to tak dávno, že už i jeho kosti nejspíš roznesla dravá zvěř.

„Napijeme se teďka toho dobrého vína?“ Nalila víno do papírových pohárků. „Můžu ti říct ještě jedno čtyřverší?“

Přikývl. Mohla si říkat veršů, kolik chtěla, pokud ji to těšilo, naučil se dávno poslouchat jen to, co chtěl slyšet, a verše měly tu výhodu, že se na ně nemuselo odpovídat.

*„Nerozumní jsou lidé, když nechtějí pít
víno, když hvězda psí na nebi začíná žhnout.
Nyní v radosti pijme a dobře se vespolek bavme,
o to, co v budoucnu bude, bohům je určeno dbát.“*

Poselství těch veršů přece jen postihl. Proč mu radí, aby nemyslel na budoucnost? Co tuší o jeho budoucnosti?

Ale pít víno byl asi nejlepší způsob, jak se vzdálit nepříjemným očekáváním.

K večeru v chatrči rozhodili uschlou trávu po udusané zemi a na ni položili jednu z příkrývek.

„Vykoupala bych se ještě v tom jezírku,“ navrhla. „Půjdeš se mnou?“

„Voda bude studená!“

„Jenom se namočím,“ řekla. „Je přece docela teplý večer.“

„Počkám tady,“ díval se, jak se svléká. Podobala se jeho první ženě, jen v bocích byla plnější. Snad z ní bude dobrá matka – jednou. Kdo asi bude otcem jejích dětí? „Přijď brzy!“

„Přijdu hned.“

Rozhodně jím nebude on. Neuvažoval nikdy, že by s ní mohl zůstat, teď si byl jist, že ani ona by nezůstala s ním. Člověk může jen jednou věřit ve věrnost, jen do té doby, než je opuštěn anebo než sám opustí. Už zažil obojí. Opustila ho nejen žena, ale i dcera, ale možná je obě zapudil tím, že se k nim nedovedl přiblížit. A pak ještě opustil svoji druhou ženu a spoustu dalších žen. Anebo snad ony opouštěly jeho?

Své první ženě ještě důvěřoval. Odjížděl od ní sice nadlouho, ale práci venku přijal jen proto, aby jí dopřál věci, po nichž každá žena touží. Aby jí mohl postavit domov, v němž by se cítila spokojená. Doma by k tomu nikdy nedokázal vydělat dost peněz. Možná odjížděl i proto, že se bál, jak by vedle ní obstál. Byl tehdy jen obyčejným stavbyvedoucím, zatímco ona hrála divadlo. Ale když odjel, všechny

rozdíly i obavy se vytratily, zůstalo jen vědomí, že pracuje, obětuje se pro ni. To vědomí oběti sílilo každým dnem, kdy byli odloučeni, každou nocí, kdy se jí nemohl dotknout. Těch nocí, které se táhly bez konce a beze spánku. Někdy se však k ránu stalo, že náhle vklouzla oknem, prostoupila síť a posadila se na nějaký předmět v místnosti. Byla s ním. Na sobě dokonce divadelní kostým: řízu víly či čelenku ptáka Ohniváka, hleděla na něho žádostivým, milostným pohledem. Obejmi mě přece, čekám na tebe. Mohl se na ni dívat, jen oslovit ji nesměl ani po ní natáhnout ruce. Když to udělal, rozplynula se.

Vstal a přistoupil k okennímu otvoru. Venku se už úplně setmělo. Od jezírka se hlasitě ozývaly žáby. Kam šla? Uslyšel by ji, kdyby volala? Uslyšela by ho ona, kdyby ji zavolal?

Nejspíš se vydala k moři, pustila se za tím sebevědomým mladíkem. Teď už je u něho v člunu. Anebo jen stojí na břehu a čeká. Rozhodně by ji jenom vyrušil svým voláním.

Lehl si opět.

Také onemocněl malárií. Ve chvílích, kdy mu bylo nejhůř, starala se o něho žena jednoho z arabských dělníků. Přikládala mu na čelo ledové obklady a dávala pít hořký odvar z jakýchsi bylinek a kůry. Možná to byla hodná žena, ale už si nedokázal připomenout ani její jméno.

Jednou za půl roku se vracel domů. Čekaly ho: žena i dcera mu běžely vstříc, sotva ho zahlédly u celní přepážky. Po třech letech práce venku našetřil na dům. Koupil vilu po bývalém majiteli krejčovského salonu. Když do ní prvně vstoupil, cítil povznášející zadostiučinění. Byl přece pouhý stavební mistr. Dům ještě půl roku přestavoval, věnoval tomu všechen volný čas: pokoj pro děti, místnost s krbem, koupelnu i pokoj pro herečku, společnou ložnici. Když nakoupili a rozestavěli nábytek, byl dům připraven k obývání. Žena si oblékla toho večera dlouhé šaty a připravila na stůl láhev a skleničky. Líbilo se mu, že chce slavnostně otevřít nový domov,

rozdělal tedy v krbu oheň, uvázal si kravatu a posadil se vedle ženy tak, že mohl obdivovat její tvář. Nalil koňak, který přivezl zvenku a schovával pro slavnostní příležitost. Pak se ona zničehonic rozplakala a začala vzpomínat na svoji opuštěnost v době, kdy on byl pryč. Neodjížděl pryč, protože by musel, ale protože chtěl být sám, že se bál její blízkosti, blízkosti kohokoliv.

Poslouchal s úžasem, jak pro ni bylo hrozné, když poznala, že není schopen mít opravdově rád ani ji, ani jejich dítě. Mluvila tak vášnivě a s takovým zoufalstvím o jeho nedostatcích, že dlouho nepochopil to nejpodstatnější, co mu sděluje: že ho nemiluje, miluje někoho jiného, a on by tedy udělal nejlíp, kdyby odešel, i když to pochopitelně nechává na jeho rozhodnutí.

A co malá? zeptal se pouze.

Jak se může tak ptát, vždyť ta ho skoro ani nezná.

Když soud rozhodl, že dcera zůstane s matkou, a malá pochopila, že od nich odchází, objala ho, obepjala mu paže kolem krku, měla ještě drobné dětské prsty a těmi se ho snažila zadržet, žadonila, aby neodcházel. Jako by tehdy mohl cokoliv zvrátit. Možná o několik let později. Ale to by ho už žena neopouštěla, na to byla příliš vychytralá.

Znovu vstal a vyhlédl oknem. Tma ležela mezi skalami.

Jestli ho tu nechají, jestli odjedou spolu a zapomenou ho tady?

Tehdy odjel naposledy, byl šťastný, že bude co nejdál od místa, které mělo být jeho domovem. Zatímco byl pryč, jeho zemi obsadila cizí vojska. Připadlo mu, že se ho to ani příliš netýká. Nebylo takových mnoho, a měl tedy dobré předpoklady pro to, aby začal stoupat vzhůru. Zadostiučinění, o něž ho připravila jeho žena, mu teď nabídl jeho postavení.

Našel si i novou ženu. Nemiloval ji, to nedokázal: opakovaně dávat svoji důvěru. Vydrželi spolu skoro rok, pak se opustili. Ale nedělalo mu potíže najít si ženy, které byly ochotny s ním spávat. Nezahrnoval je láskou, ale byl k nim štědrý.

Čas od času se zřítíl. Hlava jako by otekla a z jeho nocí se vytrácel spánek, ze všech koutů na něho civěly oči lidí, s nimiž se kdy setkal. Některým z těch lidí snad prokázal dobro a jiným ublížil, vracel jim to, co by mu uchystali oni, kdyby k tomu měli moc. Přestal je rozeznávat, nakonec se vytratili, zůstala jen dlouhá chodba, tmavý tunel, kterým musel kráčet.

Uslyšel zvenku cizí kroky. Vzhlédl k dveřnímu otvoru. Její postava se v něm světle mihla; pak přilehla k němu. Byla chladná a chvěla se.

„Stalo se něco?“

„Odpusť, že jsem tam byla tak dlouho,“ a přitiskla se k němu. „Nevím, co se to se mnou dalo, úplně jsem zapoměla na čas.“

„Jaká byla voda?“

„Nebyla tak strašně studená. Ale najednou se mi udělalo divně – slabo. Musela jsem si lehnout. A jak jsem tam ležela, měla jsem zvláštní pocit, že vůbec nedovedu odhadnout čas.“

„To je divně při tvém povolání.“

„Nemyslím čas dneska – ale vůbec. Připadlo mi, že jsem tady někdy dávno už byla a ležela u toho jezírka. A začala jsem se bát. Chtěla jsem tě zavolat, ale nedokázala jsem otevřít ústa, ani jsem se nemohla pohnout. Pak jsem konečně vstala. A jak jsem šla kolem vody, zvedala se z ní mlha, přestala jsem vidět na druhý břeh a nevěděla jsem, kde jsi.“

„Proč jsi nezavolala?“

„Nemohla jsem!“ Stále se třásla. „Jsem tak ráda, že už jsem u tebe.“

„Měli jsme odjet!“

„Ne, teď je mi dobře. Zítra se musíš podívat k tomu jezírku. Třeba je ve vodě něco divného.“

„Zítra ráno musíme odjet.“

„Já vím. A teď už buď se mnou.“

Milovali se na pokrývce páchnoucí rybinou. Seno pod nimi tiše šelestilo. Vnímal ve vzduchu jeho jemný, dráždivý pach. Měl by co

nejdřív usnout, čeká ho dvacet čtyři hodiny jízdy. Kdyby tak teď mohl být sám. Promyslet si všechno dopředu.

„Můj milý, jak můžeš myslet na to, že odjedeme, když mě objímáš?“

„Nemyslím na to.“

„Myslíš na to pořád.“

„Je to přece pravda.“

„Až odtud odjedeme, už nebudeme takhle spolu. Objímáš mě a myslíš na to, jak mě opustíš. Vždycky na to myslíš, i když jsi nejvíce se mnou.“

„Nemyslím na nic takového.“

„Měl už jsi tolik žen, všechny jsi opustil. Proč bych já měla být ta poslední?“

„Jak víš, kolik jsem měl žen?“

„Viděla jsem je.“

„Co to mluvíš?“

„Přišly tam, když jsem ležela u vody.“

„Něco se ti zdálo.“

„Byla tam i tvoje první žena.“

Posadil se. „Blázníš!“

„Ne.“

„Jak jsi ji mohla poznat?“

„Vypadala jako pták. Měla na hlavě čelenku z peří.“

„Říkala něco?“

„Ne, nic. Opuště, samozřejmě, že se mi to jen zdálo. To bylo z lítosti, že odtud musíme odejet. Tak mě přece obejmi. Miluješ mě aspoň trochu?“

„Proč se ptáš?“

„Potřebuju to vědět. Pro mě jsi všechno. Jsi jenom ty, ta skála, vzduch a moře.“

„A ten člun.“

„Člun je už v jiném světě. Ty to necítíš? Jak sis na něj mohl vzpomenout?“ Objala ho.

Teď se milovali v úplném tichu. Vnímal její křečovitě vypjaté tělo, pak ticho přerušil její výkřik. A opět ticho. Z dálky se dal zaslechnout slabý hukot vln, které hnal příboj na skálu.

„Můj drahý,“ zašeptala v polospánku, „třeba už zůstaneme pořád tady.“

Věděl, že on neusne. Takhle líhal beze spánku celé týdny v baráku na kraji pouště a čekal, že se mu zjeví jeho žena. Někdy vstal a pracoval, vždycky se našly nějaké výkazy, které bylo třeba vyplnit, nějaké plány, které bylo třeba upravit. I o svých výdajích si vedl přesné záznamy. Noc se tím zkrátila. Teď ji nebylo čím zkrátit, a neměl, na co by čekal. Byl tu sám, jen ta cizí žena, která mohla být jeho dcerou, dýchala vedle něho. Už ho zase začínala bolet hlava. Vstal.

Venku teď váł vlahý vítr. Stoupal zvolna do vrchu. Nad jezerní hladinou se vznášela pára. Nadechl se vlhkého vzduchu. Zdálo se mu, že páry nad vodní hladinou jiskří a světélkují. Jako by v nich zahlédl zvědavé oči sov anebo koček, které ho napjatě sledovaly. Uvědomil si, že před sebou nemá nic. Tunel, kterým kráčet, neměl konce. Nevedl k žádnému cíli, nedalo se jím nikam uniknout. Pokud se dalo, cesta ven mu zůstala utajena. Hledal ji vůbec někdy? Nezbýval mu na to čas. Pracoval a miloval se v neustálém spěchu, protože mu nezbýval čas, anebo ještě spíš proto, aby mu nezbýval čas. I teď se chystal spěchat. Ale jestli se vrátí pozítří, za týden, anebo jestli se nevrátí vůbec, co tím změní? Tady by měl aspoň klid. Nic by mu nepřipomínalo minulost, jeho vlastní život, leda snad ta žena, s kterou se před chvílí miloval, ale ta ho stejně opustí.

Když se vracel k chatrči, všiml si, že uvnitř hoří slabounké světlo lampy. Rozhrnul pytlouku ve dveřích. Na jednom z nižších kamenů seděla babice. Široká sukně jí sahala až po bosá chodidla. Hlavu měla zavínutou do černého šátku. Vzhlédla k němu. Zpod šátku jí vykukoval pramen šedivých vlasů. Nos měla velký a ostrý, tvář zbrázděnou. Ta, co tu měla ležet, ta, co ji spící před chvílí opustil, tu nebyla!

„To je váš dům?“ Nechápal, jak se tu vzala.

Zavrtěla hlavou. „Můžeš si sednout.“ Mluvila skoro mužským hlasem. „Hned zase půjdu. Zašla jsem se jenom podívat, jestli se tu neobjeví syn.“

„Čekáš syna?“

„Nejstaršího.“

„Má přijet sem?“

„Sem!“ Sáhla do kapsy od sukyně, vytáhla z ní hrst fíků a položila je na kamenný stůl. „Vezmi si!“ V kapse měla ještě balíček špinavých karet. „Jestli chceš, vyložím ti.“

Zavrtěl hlavou. Na karty nevěřil, stejně jako na hvězdy anebo na proroctví. Nevěřil vlastně na nic, ani na to, v co musel víru předstírat.

„Rádio nemáš?“

„Proč?“ podivil se.

„Mohl bys ho pustit. Ráda jsem tančila. Jannis taky.“

„Tvůj syn?“

„Můj muž i syn.“ Přistrčila k němu balíček karet.

„Jmenovali se jako já.“

„Vyložím ti ráda.“ Rychle položila několik karet na kámen. „Čekáš na milovanou ženu. Ona přijde. Teď je na moři, ale připluje,“ pootevřela ústa v úsměvu. Měla čtyři zuby. Tři dole a jeden nahoře. Sbalila karty. „Světlo chceš nechat?“ Vstávala ztěžka. Prsty u nohou měla pokroucené jako kořeny olivovníku.

Když vyšla, vzal si jeden z fíků a zakousl se do něho. Byl sladký a šťavnatý. Hlava ho stále bolela. Zul se opět a natáhl se na deku. Do svítání už příliš nechybělo. Bude se mu těžko řídit.

Nečeká na milovanou ženu, protože žádnou nemiluje. Ta, co s ním právě spává, je nejspíš na moři s tím mladíkem. Už si za něho hledá náhradu. Všechny předstírají lásku, dokud jim to připadá výhodné.

Neřekl jí nic, ale ona stejně vytušila, že až se vrátí, nebude jí už mít co nabídnout. Nestála o nic, pokud mohla odmítat. Odmítat věci je něco zcela jiného než nemít možnost je získat.

Ochladilo se. Vstal, zabalil se do deky a znovu si lehl. Ještě chvíli hleděl do světloukujících očí, které na něj s očekáváním hleděly ze všech škvír. Když se ráno vzbudil, ležela vedle něho, přikryta touž přikrývkou, vlasy jí pomačkaně padaly do čela. „Jak ses vyspal, miláčku?“ vzhlédla k němu.

„Ušlo to. A jak ty?“

„Spala jsem jako zabitá. Vzbudila jsem se, až když svítalo. Šla jsem se podívat nahoru, jak vychází slunce. Pak jsem se zase k tobě vrátila.“

„Proč jsi mě nevzbudila?“

„Spal jsi tak tvrdě. Říkala jsem si, že se musíš vyspat před tou cestou.“

„Dlouho ses tam zdržela?“

„Chvilenu. Spěchala jsem k tobě. Kdyby ses vzbudil.“

Kámen, který měl sloužit jako stůl, byl prázdný. Možná ty fíky snědla, ale ptát se na to mu připadlo nevhodné. „A jak spal ten mladík?“

„Myslíš toho lodníka?“

„Toho!“

„Asi spal ve člunu. Jak to mám vědět?“

„Napadlo mě, jestlis ho seshora nezahlídla. Půjdeme už?“

„Ty se nechceš ani nasnídat? Máme s sebou takového jídla.“

„Můžeme se nasnídat na moři. Říkal jsem ti, že musíme vyjet brzy. Dobře, nasnídáme se tady. Těch pár minut nic nezmění.“ Díval se, jak ukrajuje plátky sýra. „Za noc ses ani jednou nevzbudila?“

„Ne, ale tys jistě usnul pozdě. Jako vždycky.“

Přikývl.

„Zdálo se ti něco?“

„Nepamatuju se. Občas si nejsem jist, co se dalo ve skutečnosti a co ve snu.“

„Dálo se tu něco?“

„Ne,“ řekl kvapně. „A tobě se něco zdálo?“

„Ne... Anebo počkej. Zdálo se mi něco o tobě. Viděla jsem tě na takové pusté pláni. Volala jsem na tebe, ale tys mě neslyšel. Ryl jsi v zemi a něco tam hledal. Pak začala hrát hudba.“

„Odkud se vzala hudba na pusté pláni?“

„Z tlampače. Byl připevněný na vysokém kůlu přímo nad tebou. A tys pak tančil. Byl jsi bosý a v hrozných šatech. Skoro v hadrech.“

„Tančil jsem s tebou?“

„Ne. Vždyť ti říkám, že jsem na tebe volala a tys mě neslyšel. Byla to nějaká cizí ženská. Taky bosá.“

Vstal. Její sen se mu nelíbil. Sundal ze zdi petrolejku a prohlížel si ji. Tekutiny zůstalo sotva do půli, ale nevšiml si, kolik jí původně bylo. Cylinder byl začazený a studený. Přiblížil ho k nosu.

„Ty se dneska ráno nechceš milovat?“

Vrátil se k ní. Spěchal vůbec domů do vlasti, anebo jen spěchal pryč od ní, aby se zbavil té proradné přilnavosti?

„Máš ty mě vůbec rád?“ zašeptala, když ji objal.

„To přece nemá co dělat s tím, že už musíme jít.“

„Jsi divný.“

„Spěcháme.“

„Mně je tak krásně. Je mi s tebou dobře. Mohla bych tu s tebou zůstat třeba rok.“

„Víš, že to nejde.“

„Já vím. Ale aspoň ještě den. Anebo půl dne. Byli bychom tu jenom sami spolu. Ani jsme nevylezli na tu skálu nad námi.“

„Myslel jsem, žes na ni ráno vylezla.“

„Ne až nahoru, vždyť to je nejmíň hodinu.“

„A tam nahoře, co čekáš?“

„Nevím, nikdy jsem tam nebyla. Třeba tam najdeme něco, co pro nás bude mít smysl.“

„Dobře. I když tam určitě nic nenajdeme.“

„Ty bys tu ještě chvíli zůstal? Kvůli mně?“ Dotkla se v polibku jazykem jeho jazyka.

Když se s mladíkem znovu domlouval, zůstala na břehu, lehla si na kameny a pozorovala je.

Mladík přijal zálohu a řekl, že teď odjede. Vráť se příští ráno. Pak vyndal ze své bedny další láhev vína, kus bílého chleba, sundal z háku zbytek slaniny a vše mu podal. Víc jídla s sebou zřejmě neměl, ale jim to bude stačit. Lodník bude do oběda v přístavu. Pokud dojde. Když nedojede, oni tu zůstanou spolu, dokud je někdo náhodou neobjeví anebo dokud se navzájem neutýrají. Také může odjet a už se pro ně nevrátit. Zapomene anebo se mu prostě nebude chtít anebo se opije s kamarády, převrátí se s autem a tentokráte nevyvázne tak lehce. Byl by to osud. Stejně na konci tunelu nečekalo nic dobrého.

Půjčil si ještě udici a pak pomohl mladíkovi odstrkat člun. Lod' se chvíli houpala na vlnách, pak motor naskočil a člun vyrazil dopředu. Sedl si na břeh a hleděl za ním.

Před čtyřmi lety, bylo to právě v tuto dobu, měl jet na poradu s ministrem. Byla to důležitá cesta, ale večer předtím dostal horečku a zimnici, nebyl s to vydat se na cestu, na poslední chvíli poslal místo sebe jednoho ze svých zrádných náměstků. Zabil se cestou i s řidičem, když do nich najel z boku opilý řidič s nákladem šrotu.

Proč večer předtím onemocněl? Přál si osud, aby žil? Přál si pro něj potupnější konec, než by byla smrt v rozdrceném voze! V tom případě ani tady nezahyne. Nejspíš skončí tak, že se bude houpat zavěšen na provaze, ať už jej uváže on sám, anebo někdo, kdo se ještě před chvílí vydával za přítele.

Uslyšel za sebou tiché kroky. „Tys na mě zapomněl?“

„Teď jsme tu opravdu sami, jak sis přála.“ Pokud byli opravdu sami. Někde mohla pobývat ta stařena a mladík snadno zakotví člun na protilehlé straně ostrova. Zakotví na místě, které si s ní dneska v noci domluvil.

V chajdě nechal všechny věci, vzal jen láhev vína, pak se vydali vzhůru do svahu. Stráň prudce stoupala. Byla poseta velkými

našedlými balvany, mezi nimiž se plazila šedozelená planika a občas se týčil štíhlý jalovec.

Kdysi, když viděl nedotčenou pláň anebo neschůdnou skálu, představoval si, jak by se dala zpřístupnit, divoká údolí v duchu překlenoval mosty. Teď už si nepředstavoval nic, ale ještě ze zvyku vyžadoval pro své konání nějaký rozumný důvod. Proč se tedy pohybuje po skále, která ho nezajímá, místo aby seděl v autě a jel tam, kde jedině může mít smysl se pohybovat? To už se vzdal, vydal se do ruky osudu, který zatím něčímá rukama splétá šňůru? Otřel si z čela pot, začínala ho už zase bolet hlava. Měl by zalézt někam do stínu. Jenže stín jako vždy, když ho potřeboval, nebyl k zahlédnutí.

Nahoře aspoň vál silný vítr. Přicházel zřejmě po většinu roku z téže strany, protože stébla trav polehala jedním směrem, jako by je sešlapaly čísi obrovité nohy.

Posadil se, zatímco ona si stoupla na okraj srázu. Vlasy jí ve větru vlály, jako by si na hlavu posadila slaměný věchet.

Jeho dcera ráda lezla po skalách, dokonce se dala k horolezcům. Rozmlouval jí to, ale jak na něj mohla dát, když byl od ní tak daleko?

„Pojď se podívat,“ volala ho Vanda, „pojď se na něco podívat!“

Vstal nerad.

Dole, na kraji louky, kterou od moře zakrýval piniový háj, uviděl několik pravidelných řad stromů, které zřejmě někdo vysázal. Mezi stromy i z louky čněly kamenné kvádry. Některé z nich – z výšky to bylo dobře patrné – svým tvarem připomínaly mohutně rozkročenou postavu. Snad to byly zbytky dávno pobořených staveb. „Přeješ si to prohlédnout zblízka?“

„Ne, pokud ty nechceš.“

Na pokraji sadu, poněkud zakryta větvemi stromů, se dala rozeznat nevysoká kamenná stavba s kruhovým půdorysem a klenutou střechou. Možná že za sadem bylo takových staveb víc, jen je odtud neviděli.

„Asi tu nebudeme tak sami,“ řekl.

„Ale tam,“ ukázala dolů, „tam jsou leda mrtví.“

„Tak velký hřbitov pro tak malý ostrov?“

„Nemuseli být přece všichni odtud!“

„Proč by sem odjinud vozili mrtvé?“

„Mohl to být posvátný ostrov a pohřbívali tu mrtvé krále.“

„Kde by vzali tolik králů?“ Zase už si vymýšlela, anebo spíš na něj sypala moudrosti z knih, které přečetla. Vrátil se na místo, kde předtím seděl.

Když ještě žil se svou první ženou a nebyl právě v cizině, jezdili na sobotu a neděli k vodě. Žena s dcerou se koupaly, on chytal ryby. Nijak zvlášť ho to nevzrušovalo, ale připadalo mu, že lovem nejučelněji naplní čas, který tu musí strávit. Někdy dcera přiběhla k němu a pozorovala napjatě splávek. Její podoba se jistě už dávno změnila, ale jemu teď vytanul pihovatý obličejík plný soustředění.

Jednou, jak k němu pospíchala, uklouzla na vlhkém kameni a podvrkla si nohu. Vzal ji tehdy do náruče a nesl k vozu, zatímco ona se strchovala, že se na ni bude zlobit, zkazila mu přece potěšení z lovu.

Jenže co přináší opravdové potěšení?

Ze všech svátečních chvil, kdy seděl u vody a předstíral sobě i jiným, že napjatě čeká, až ryba ťukne, mu utkvěla právě tato jediná. Nesl svou dcerku v náručí, její tvář se dotýkala jeho tváře a ona potřebovala jeho sílu a ochranu.

Už mu nikdy nebyla tak blízká – brzy nato se opustili. Měl jakousi neurčitou představu, že dcera by měla nějak pokračovat v jeho životě. V čem však měla pokračovat? Člověk může předat dílo, a ne postavení, víru, a ne nevíru.

Brzy potom, co on začal stoupat vzhůru, utekla do ciziny. Ani její svatby se nedočkal. Napsala mu o ní od jiného moře, od oceánu, jehož vody on nikdy nespátřil. Ani jí neblahopřál, nechtěl si zbytečně ublížit tím, že by se k ní hlásil přes hranice. Ještě mu několik let psala, také mu poslala fotografii. Skoro cizí mladá žena s povědomými

rysy se na něho usmívala navždy znehybnělým úsměvem. Měla na sobě v té chvíli krátké kalhoty, vysoké horolezecké boty a kolem pasu omotané lano. V dálce za jejími zády čnely velehorské štíty pokryté ledem. To byla poslední podobenka, kterou dostal, poslední zpráva od ní. Prý se ztratila kdesi v cizích horách, napsali mu. Sierra de Sangra – pohoří si našel na mapě. Kam mohla odejít a za kým? Celé měsíce čekal, že se ozve, už by jí snad i mohl odpovědět, ale neozvala se ani ona, ani nikdo z těch, kdo jí tam byli blízcí. Možná se dopisy ztratily, dopisy z ciziny se ztrácívaly.

„Tehdy se muži stávali králi jen na jeden rok,“ přišla k němu.

„Na jeden rok?“ podivil se. „V které době to bylo?“

„Dávno. To ještě vznikaly báje.“

„A ti králové, co se s nimi pak stalo?“

„Obětovali je bohům.“

„Jak je zabili?“

„Prý jim prořízli hrdlo. Anebo je svrhli do propasti. Když svítil úplněk.“

„Kdo je tam svrhl?“

„Kněžky,“ řekla ta jeho kněžka. „Byl to přece obřad.“

„Chudáci.“ Lehkost, s níž o tom mluvila, ho udivovala.

„Třeba je lepší žít rok jako král, než žít dlouhý život jako... jako se žije,“ dodala.

„Snad je nejlepší žít celý život jako král.“

„Myslíš? Ale komu se to podaří?“

Ano, jak dlouho byl on králem? Nedovedl nalézt ani začátek, jen konec se dal tušit. A ona o něm věděla. Možná rozuměla všemu, o čem se bavil s lodníkem, jenom předstírala, že nezná jazyk. Anebo se dočetla o všem v novinách, které mu zamlčela. „Máš pravdu,“ řekl. „Králové a všichni takoví by se měli shazovat ze skály. Vždycky, když se ukáže úplněk.“

„Ty se zlobíš?“

„Ne!“ otevřel láhev a napil se. „Anebo vždycky, když jim dojdou síly.“

„Nemusíš se zlobit. Nejsi král ani ti nedošly síly.“

Co jsem v tvých očích? chtěl by se zeptat, ale nemělo to smysl. Věděl, čím se stane v jejích očích, až bude ležet dole pod skálou.

„Tak už se nezlob!“ Přitiskla se k němu. „A pojď teď ke mně.“ Rychle se svlékla a sukni rozložila do trávy.

Když si lehl k ní, neviděl nic než úzký pruh břehu a prostoru moře, které se zdálo stoupat až k pustému obzoru. Nad mořem i nad břehem poletovali rackové.

„Kam se díváš?“ přitahovala ho k sobě.

„Nebojíš se, že někdo přijde?“

„Tady? Vždyť tu jsme sami!“

Zdálo se mu, že slyší chrastění kamínků sunoucích se po nezahlédnutelném svahu. Také tráva zvučela, rozeznával ji bezpočet blížících se kroků. Měl se jí zeptat, může se mu to brzy hodit, jestli se směli před smrtí pomilovat a jestli je obětovali nahé, anebo jim dovolili, aby se opásali rouškou.

„I kdyby někdo přišel,“ zašeptala, „co by uviděl? Jak je nám spolu dobře.“

„Jak jsme spolu na vrcholku skály,“ opravil ji. „Necítíš závrat?“

„Jenom z tebe. Dívám se přece na tebe, ne tam dolů! A vidím tě víc než jindy. Jako by nebylo nic kromě tebe.“

Jeho první žena mluvila stejně. A zatím už její milenec za dveřmi netrpělivě brousil nůž, už se oba chystali, jak ho svrhnu ze skály. Ale nechali ho žít, neměl v sobě nic královského. „Už ses někdy milovala na vrcholku skály?“

„Jak se můžeš tak ptát?“

„Nikdy jsem se neptal na toho, co se s tebou miloval přede mnou.“

Ticho. Pak řekla. „Tehdy jsem tě ještě neznala.“

„Opustila jsi ho?“

„Nemohli jsme zůstat spolu. Měl ženu a děti.“

„Milovalas ho?“

Natáhla se po láhvi s vínem a napila se. Pak se posadila a rukama si zakryla klín. „Tehdy jsem si myslela, že ano. Netušila jsem, že může být něco takového... tak úplného.“

„Říkala jsi mu to taky?“

Vstala a kvapně se oblékala. „Nelíbí se mi, když se mnou mluvíš jako u výslechu.“

„Promiň,“ řekl překvapeně.

Vyčesávala si z vlasů stébla trávy. „Nemusíš se bát. Já tě neoklamu.“

Když sešli dolů, sedl si před chatrčí, zatímco ona chystala jídlo.

Bylo tu ticho a příliš pusto. Neměl kam jít ani proč spěchat. Co se asi zatím děje tam?

Už nejspíš zakládají komise, v nichž budou zasedat ti, kteří mu ještě před měsícem podlézali, a kteří ho proto nenávidí. Předvolají si ho do jeho vlastní kanceláře. Co jste vykonal za posledních patnáct let? A on před ně položí desítky fascikul s plány a s čísly. Za nimi jsou, prosím, moje stavby, mosty, nepopiratelná sta kilometrů cest. Práce pro tisíce lidí.

Vaše stavby, říknou, se zřítily, vaše mosty nic nespojily. Překopal jste pole a louky a vykácel lesy, promrhal jmění, ale vaše cesty vedou do prázdna. Co jiného jste ještě vykonal? A s úšklebkem mu připomenou, že založil rodinu, která se rozpadla, zplodil dceru, která uprchla a pak zmizela až v patagonských horách, také se miloval se ženami, v jejichž lásku neuvěřil ani na okamžik. Komu jste kdy uvěřil? Co jiného můžete uvést ke svému prospěchu? Jako by jim, jako by někomu někdy záleželo na něčím prospěchu!

Jednou, to byl docela obyčejným partákem, zahlédl uvolňující se desku, byla by přiskřípla muže, který odskrůžoval. Stačil desku zachytit a vzpírat ji, dokud se ten člověk neodkulil. Zachránil mu život, anebo aspoň zdraví. Ovšem, šel jste kolem náhodou, poznamenají, v tom činu nebylo nic, co by nějak ospravedlňovalo vaši další činnost.

Daroval také krev černému dělníkovi, kterému traverza rozdrtila ruku.

Za tu krev vám ovšem zaplatili, řeknou.

Na svoji dceru platil vždycky víc, než stanovil soud, a k Vánocům jí posílal dárky. Ale to už se jen vymlouval. A za nějaké řeči o lepších zítřcích, v něž věřil, by se mu začali chechtat do očí, na to se navzájem příliš dobře znali. Sbalil své papíry, tuhle komisi stejně nepřesvědčí. S údivem si uvědomil, že po tom ani netouží. Bolela ho hlava.

Vyšla z chajdy a začala po zemi rozkládat ubrousky. „Chleba je trochu oschlý,“ řekla omlouvavě, „a zůstal tu už jen sýr a kousek špeku.“

„Takhle jsem často večeřel. Chleba byl ještě oschlejší a špek se potil horkem.“

Sedla si proti němu tak, aby se chodidly mohla dotýkat jeho chodidel. „Ještě máme dvě láhve vína.“

„Vidíš! Uděláme si hostinu na rozloučenou.“

„Na rozloučenou?“ nastražila se.

„S tím místem tady.“

„Ani nevíme, jak se jmenuje. Myslíš, že ten ostrov má vůbec jméno?“

„V nějaké námořní mapě určitě. Zeptáme se lodníka.“

„Můžeme mu přece dát jméno sami. Třeba Ostrov naděje.“ Nalévala víno do papírových pohárků.

„To už bylo,“ namítl. „Spíš by se hodilo: Ostrov mrtvých králů.“

Vzhlédla překvapeně. „Ty na to pořád myslíš?“

„Nemyslím. Ale králové by si to zasloužili.“

„Přece nevíme, jestli tu opravdu leží. Třeba to ani nebylo pohřebiště, co jsme viděli. Ale je to krásné místo – pro živé i pro mrtvé, kdyby tu člověk ležel, měl by úplný klid.“

Oba pili víno. Pak se zeptal. „Jak to myslíš?“

„Křičí tu jen rackové. A hučí příboj.“

„Mrtvý většinou neslyší ani racky, ani moře. A i kdyby slyšel, k čemu by mu to bylo?“

„A jeho duši?“

Čas se tíživě vlekl. Měl by vstát a jít aspoň k vodě, nahodit udici, co si vypůjčil, uniknout z její blízkosti. „O duši nevím nic. Nikdy jsem se s žádnou nesetkal.“

„Tady musí být i duši lehčeji.“

Slunce za její hlavou se našťestí už nacylovalo, chystalo se klesnout do moře. Přisunula se k němu a položila mu hlavu na rameno. Její dech voněl vínem. „Je mi s tebou dobře.“

Její prsty lehce přejížděly po kůži jeho břicha. Proč k němu byla tak něžná, tak laskavě, tak přilnavě, tak dusivě něžná? Co před ním usilovala skrýt?

„Ty mě ani neobejmeš?“

Objal ji.

„Nač myslíš?“ šeptla.

„Na tebe.“

„Opravdu?“

„Myslel jsem na to, jak jsi něžná.“

Její pohled ho už opět obepínal. Její oči, vlahé, vlhké a bezedné jako nebesa, jako bažina, jako pohyblivé duny. „Ten chlapík, cos ho milovala, ještě žije?“

Trhla sebou. „Proč se ptáš?“

„Napadlo mě to.“

„Neviděla jsem ho několik let.“

„Snad víš, jestli žije, anebo nějak skončil.“

„Proč by nežil? Není tak starý.“

„Byl mladší než já?“

„Snad byl. Na tom přece nezáleží.“ Odtáhla se od něho. „To bylo před osmi lety. Pracoval s otcem. Zнала jsem ho ještě jako malá.“

„Dával ti číst svoje verše?“

„Nepsal žádné. A už mě nevyslychej!“

„Promiň. Nemusíš mi odpovídat.“

Napila se vína. „Měl nemocnou ženu, doma se všechno točilo kolem ní a jejího srdce. Potřeboval si aspoň chvilku oddechnout. Ale staral se o ni.“

„Starali jste se společně?“

„Nechtěla jsem s ním nic mít, když jeho žena byla tak nemocná.“

„Ale měla jsi, dokud tě to bavilo.“

„Proč to říkáš?“ Zdálo se, že se rozpláče.

„Ta žena umřela? Nemusíš mi odpovídat.“

„Umřela!“ Vstala, a aniž na něho pohlédla, vběhla do chatrče.

Hleděl na pytlou, která zakrývala vchod, a čekal. Ale uvnitř se nic nehýbalo, ani zvuk se odtamtud neozval. Aspoň zůstane na chvíli sám.

Před šesti lety umírala jeho první žena. Den předtím, než zemřela, ji navštívil v nemocnici.

Ležela v pochmurné skličující kobce hned u dveří, snad aby měli méně práce, až ji budou odvážet. Už se nepodobala žádné ze svých postav. Leda některé ze tří vychrtlých čarodějnic v Macbethovi. Sedl si k jejímu lůžku a díval se jí do očí, které už ho sotva vnímaly. V tu chvíli si uvědomil, že po celá ta léta, i když na to nemyslel, v podvědomí věřil, že se k němu vrátí, že pochopí, koho to opustila, lásky koho se vzdala.

Ted', teprve ted' se mělo přihodit to podstatné, nenapravitelný rozchod, a on si uvědomil, že všechno, čeho dosáhl, ztrácí smysl, když ji to už nikdy nemůže přivést k němu. Věděl, že by jí měl něco povědět, něco laskavého nebo útěšného, ale nenapadlo ho nic, co by mělo smysl v téhle chvíli. A tak jen seděl u lůžka, pak vzal do dlaně její vychrtlou ruku a mlčel. Ona sama najednou řekla: „Nemohla jsem za to, trpěla jsem víc než ty!“ Nic víc. Nemohla za to.

A kdo za to tedy mohl?

Den po pohřbu, když večer ulehl po bok ženy, která s ním právě sdílela lože, seděla jeho první žena na opěradle křesla v rohu

místnosti. Zlatistá křídla ztratila lesk a místo zářivé čelenky jí padaly do čela vlasy. Obličej jí svraskal a nos se podobal zobanu, oči jí zatáhla mžurka.

Co tu chceš? zeptal se a žasl nad její proměnou.

Když ji oslovil, nezmizela, nerozplynula se jako kdysi, když se mu zjevovala v dusném baráku anebo uprostřed pouště.

„Byla to tvá vina,“ řekla. „Všechno mohlo jinak skončit. Milovala jsem tě, ale tys to nedokázal. Báł ses lásky. Celý život se jí bojíš a neskončíš dobře. Skončíš jako opuštěný pes!“

„Odejdi,“ řekl tiše. „Nech mě na pokoji!“

V té chvíli se vzbudila ta, co s ním spávala. „Co se děje?“ vylekala se. „S kým to mluvíš?“

A on s ulehčením zaznamenal, že křeslo v rohu je opět prázdné. Bral si pak několik dní prášky na uklidnění a před spaním běhal v parčíku nedaleko domu, kde bydlel. Naštěstí měl svoji práci, svoji odpovědnost za stovky lidí, neměl čas zabývat se svými vidinami. Smířil se s tím, že jeho první žena se občas objevovala ve své poloptačí podobě. Už nikdy nepromluvila, ale svým mlčením jenom stvrzovala tu jedinou větu, to proroctví o jeho konci. Nebylo v jeho silách ji zapudit. Musel čekat, až se sama zvedne anebo až se rozplyne v jitřní mlze.

Náhle ho vytrhl vzdálený, ale zřetelný hukot motoru.

Spěšně oběhl jezírko a zastavil se na místě, odkud se dala dobře obhlédnout ta část moře, kde měl člun zakotvit. Setmělo se už téměř, ale měsíční úplněk vrhal na vodní hladinu dostatek světla.

Pátral bedlivě, ale nezahlédl nic. Také zvuk motoru utichl, jen vlny se s třeskotem rozbíjely o skaliska. Těsně nad jeho hlavou přelétl velký pták. Uvědomil si nečekaný dotyk úzkosti.

Když se vracel, už z dálky zahlédl matné světlo v okenním otvoru chajdy.

Babice seděla na témž kameni jako předešlé noci a kouřila. Lůžko, pokud se dala ta kupka uschlé trávy nazvat lůžkem, bylo prázdné.

„Co tu děláš?“ oslovil ji.

„Vždyť víš!“

„Pořád na něho čekáš?“

„Už přijde,“ odpověděla svým chraplavě mužským hlasem. „Každou chvíli se musí objevit.“

„Přijela jsi na člunu?“

Zavrtěla hlavou.

Měl by se zeptat, jak tedy přijela, jak se tu vzala a zda neviděla ji. „Už na něho čekáš dlouho?“

„Dlouho.“

„Čím je tvůj syn?“

„Tesař. Dělá na stavbě. A ty na někoho čekáš?“

„Na nikoho.“

„Nemusíš zapírat,“ vytáhla z kapsy balíček karet. „Vyložím ti.“

„Ne, už jsem ti říkal, že nechci.“

„Bojíš se?“

„Už mi prorokovali. Víím, co mě čeká.“ Byl by rád vstal a běžel ji hledat. Jenže kam by vlastně běžel?

Samozřejmě je ve člunu. Zle odhadl směr, odkud zaslechl hukot motoru. Hledal člun na špatném místě. Byli dohodnuti od minulé noci, ani nemusela přistoupit k lodi, když mladík odjížděl.

Přistrčila k němu balíček karet. „Sejmi!“ přikázala.

Rozdělil balíček na dvě hromádky.

„V minulosti jsi měl velkou lásku,“ řekla, „zklamal ses, ale nová velká láska čeká. Musíš jen víc věřit.“

Vstal a odhrnul pytlou. Měsíc zářil tak jasně, že hvězdy v jeho blízkosti zcela vymizely – okolí chajdy pokrýval mrtvolný přísvit. Byl to večer jako stvořený pro velký obětní obřad.

„Měl jsi bohatství: v penězích i v lásce,“ jako by vůbec nepostřehla, že poodešel, „ale něco z toho ztratíš!“

Když se pozorně zaposlouchal, rozeznával pod jednotvárným hmyzím cvrkotem vzdálené milostné výkřiky.

„Ještě tu máš překaženou cestu a nad tvým postavením visí hrozba. Ale osoba, s níž se toužíš setkat, přijde.“

„Nikoho nečekám ani nikdo nečeká mě!“ Vrátil se opět dovnitř.
„Jsem něco dlužen?“

„Jmenuješ se přece jako můj syn!“ Zasuňula karty do kapsy a vstala.

„A co syn?“

„Dneska už nepřijde!“

„Nezůstaneš tady do rána?“

„Ne, vrátím se domů!“

„Kam to je?“

„Tam!“ Zastavila se ve dveřích a ukázala ke skále nad chajdou. Za skálou leželo pohřebiště, za ním se rozkládalo moře.

Vzbudily ho tiché krůčky. „Oh, můj drahý, ty jsi tady. A já tě tak hledala.“

„Kdes mě hledala?“

„Chtělo se mi brečet kvůli tomu, cos mi říkal, pak jsem usnula. A ty ses mezitím ztratil. Volala jsem tě, ale neozval ses. Dostala jsem najednou o tebe hrozný strach, běžela jsem tě hledat.“

„Byl jsem pryč jenom chvíli.“

„Bála jsem se, že se stalo něco strašného.“

„Co by se mohlo stát – víš přece, že tu jsme sami.“

„Napadlo mě, že tě mohl uštknout had. Anebo štír. Anebo že jsi spadl ze skály.“ Naklonila se k němu a políbila ho. Měla chladná ústa a voněla mořskou vodou.

„Kdes mě hledala?“

„Všude.“

„I na břehu?“

„Tam taky.“

„Nepotkalas nikoho?“

„Koho bych mohla potkat?“

Vzal ji za chladnou dlaň. Ve velké dálce zaslechl škytavý zvuk motoru. „Pojď!“ přikázal jí.

Kráčeli mezi kameny a hložím směrem k vrcholu. Holou planinu zalévalo měsíční světlo, osamělé túje vrhaly dlouhé stíny.

„Kam jdeme?“

„Jen tak!“

„Co je s tebou? Přece bys mě netáh v noci nahoru jen tak. Když jsem tě předtím tolik hledala.“

„Nehledalas mě tak dlouho.“

„Hledala jsem tě celou věčnost.“

„Nehledalas mě vůbec.“

„Hledala.“

„Lžeš! Podívej se!“ Z hřebenu, na němž stáli, se teď daly obhlédnout pevná země, moře i nebe. Po nebi se hnala moučná mračna se zářivými okraji. Voda v hlubině jiskřila do tmy. Na opačné straně ostrova, jen nepatrně vzdálen od břehu, kotvil člun.

„Vidíš ho?“

„Nic nevidím,“ pohlédla na něj. „Vidím jen tebe. Jsi velký a tmavý.“

„Tam se dívej, mrcho!“ Vzal její hlavu mezi své obrovské dlaně a natočil ji tím směrem. Měsíc se rychle zasouval pod mračno, člun v dálce se ponořoval do tmy. Narůstala v něm zběsilá, bezmocná zlost. „Tam, tam,“ cloumal s ní, „tam se dívej, vidíš ho?“

Stáli na samém kraji skály, propast pod nimi tonula v nejtemnějším stínu. Dno se nedalo zahlédnout.

„Nevidím nic,“ řekla pokorně, „jenom moře.“

„Tam se dívej, tam, vidíš? Tam jsi byla.“ Udeřil ji do tváře. Zapotácela se, ale on ji zachytil a znovu udeřil.

„Ty mě chceš zabít?“

„Tam,“ křičel, „tam se dívej!“

„Nic, nic, nic,“ sesula se, „nic nevidím.“ Objímala mu nohy, chytala se jeho nohou, jako by ony byly tou skálou, jíž se musí držet.

Zvedl ji a znovu se rozpřáhl. Ale už to nemělo smysl, člun se rozpustil, změnil se ve skalisko oblévané mořem.

Stála vedle něho a naříkavě vzlykala.

„Odpust,“ řekl a vedl ji zpět k chajdě.

Leželi vedle sebe mlčky. „Měl bys spát,“ ozvala se konečně, „čeká nás dlouhá cesta.“ Ucítil na čele dotyk jejích prstů. „Můj milý, ty máš horečku!“

Nepohnul se ani. „To nic není.“

„Mám ti dát studený obklad?“

„Nikam nechod!“

„Namočím šátek do vína.“

„Nechci obklad. Nic mi není.“

„Zůstal jsi tu kvůli mně, a teď ti je špatně.“

„Zůstal jsem tu, protože jsem neměl kam spěchat.“

„Můžu pro tebe něco udělat?“

„Mlč. Mlč už proboha. Nebuď na mě tak hodná.“

Jestli to je relaps jeho staré choroby, za chvíli ho roztřeše zimnice. A zítra zase neodjedou. Leda k lékaři. Kdyby aspoň měsíc tak nesvítil. I podrobnosti barvotiskové popravky na stěně se daly rozeznat. Oči státého na něj upřeně hleděly – cí oběť to malíř zachytil?

Procítl ještě před východem slunce. Vstal opatrně.

Její rysy uhladilo šero a vnukalo jim dětskou něžnost, připomněla mu jeho dceru.

Vyšel po špičkách z chatrče. V té samotě a tichu ostře vnímal zvuk vlastních kroků.

Na skále se zastavil a dlouho obhlížel moře na všech stranách ostrova. Bylo klidné, pusté a tiché. Nad sousedním ostrovem svítalo nebe. Člun nebyl k spatření.

Posadil se na chladné skalisko a hleděl na moře, na pusté ostrůvky, které se vynořovaly z vln, podobny obrovským spícím korábům, jež opustily jejich posádky. Sad v hlubině pod ním i kamenné kvádry teď osvítilo slunce, takže se zdály docela blízko.

Dotkl se konečky prstů čela. Bylo opravdu horké, také v krku cítil povědomou vyprahlost. Ale horečky se nikdy nebál, ani nemoci. Báł se lidí, kteří mu šli po hrdle.

Vstal a pustil se dolů do údolí. Od sadu mu vanul vstříc kvasný pach hniječícího ovoce. Kolem hlavy mu poletovaly vosy.

Kamenné kvádry se podobaly těm, které ležely v chajdě. Jejich barva byla slabě narůžovělá a hrany ostré – přitesané lidskou rukou. Vybral si jeden z nich a sklonil se nad ním. Neměl jiný nástroj než kapesní nůž a jím tedy oškraboval tenkou vrstvu zaschlé hlíny; zdálo se mu, že pod ní rozeznává sotva patrné vrypy, jež tu zanechal dávno zemřelý kameník. Chvilí usilovně pracoval. Jakkoli tato činnost postrádala zjevný cíl, přinášela mu úlevu – zapomněl téměř, kde je i s kým sem přijel. Nemyslel na nic, co se nacházelo na druhé straně, za skálou. Pak si uvědomil, že ho kdosi upřeně pozoruje. Zarazil se a zvolna, jako by váhal, zda má dát najevo zvědavost, se ohlédl.

Jeho dcera stála několik kroků za ním. Měla na sobě tytéž krátké kalhoty a vysoké horolezecké boty, které znal z jejího posledního obrázku, a hleděla na něho stejně upřeným, stejně nehybným pohledem.

„Jsi to ty, maličká? Kde ses tu vzala?“

Tvář měla skoro ještě dětskou. Na nose několik pih jako v dávnych dobách. Byl by rád šel k ní, ale čekal, jestli těch několik kroků neudělá dřív ona. Dcera si však sedla obkročmo na jeden z kamenů a hleděla na něho stále s týmž nehybným úsměvem.

„Jak se ti vede?“

„Netrápí mě už nic. A jak se daří tobě, tati? Jsi tu sám?“

„Tady? Ano. Ona je tam na druhé straně,“ ukázal ke skále za sebou.

„Znám ji?“

„Ne, tuhle neznáš.“

„Má tě ráda?“

„Nevím.“

„A ty ji?“

„Měl jsem rád tvoji matku a tebe. Nechtěl jsem ti ublížit.“

„Za to jsi přece nemohl, že jsme se museli rozejít.“

„Tvá matka tvrdila, že ano.“

„Na tom už nezáleží,“ řekla netrpělivě, „proč na to pořád myslíš?“

„Vyčítal jsem si, že jsem s tebou byl tak málo, ještě když jsem mohl. A tak málo jsem ti dal.“

„Já nečekala víc, než jsem dostala. Jednou, když jsme byli u pře-hrady,“ vzpomněla si, „jsem tak hloupě uklouzla. Udělala jsem si něco s kotníkem. A tys mě pak nesl do auta. Pamatuješ se na to?“

Přikývl.

„Na tu bolest v noze jsem brzy zapomněla, zůstal mi jen ten pocit, jak jsi mě nesl. Tehdy jsem věděla, že mě máš rád. Nic víc jsi mi přece dát nemohl.“

„To mě nenapadlo.“

„Všechno to, cos mi potom posílal, už nemělo takovou cenu. Někdy jsem měla zlost a bylo mi hanba, když jsem slyšela, jak jsi k tomu přišel, jak žiješ, čemu sloužíš. Už jsem od tebe radši nic nechtěla.“

„Proto jsi utekla?“

„Taky proto. Nechtěla jsem mít nic společného s nikým z vás. Ale stejně nějaká hanba na mě ulpěla. Nedokázala jsem se s ní vypořádat – anebo prostě se životem. Asi jsem nebyla dost silná. Ale tys byl vždycky silný. Až moc. Představovala jsem si, že na stavbě přenášíš obrovské kameny. Určitě jsi to dokázal. Taky jsi dokázal na mě zapomenout, nenapsals mi ani řádek, když jsem odešla. Cos našel na tom kameni tady?“

„Nějaký nápis. Pojd' se podívat. Třeba to přečteš snáz než já.“

Naklonil se nad kámen, aby jí dal příležitost přiblížit se. Skutečně za sebou uslyšel tichouneké krůčky a tyl mu ovanul vlahý dech. Znehybněl. Jeho dcera byla po tolika letech tak blízko, že cítil její dech.

„En haidu eirene,“ šeptla.

Ano, to už někde slyšel. V hrobě je mír a klid. „Víš, co to znamená?“

Neodpověděla. Čekal ještě chvíli a pak se pomalu vztyčil. Ohlédl se.

Slunce už stálo dosti vysoko a louka byla plná světla. Chvíli hleděl do trávy kolem sebe. Stébla trčela neporušeně vzhůru, jenom tam, odkud přišel, byla tráva sešlapána jeho vlastními kroky.

Protáhl se. Země se přitom rozkolébala tak, že se musel přidržet kamene. Pohlédl k nebi a přivřel oči. Kolem slunce vybuchovala zářivá koróna.

Kamenná mohyla se týčila nedaleko odtud. Klenutý vchod byl zcela zasutý hromadou kamení. Musel je přelézt a pak se protáhnout úzkým otvorem.

Ovanul ho proud zatuchlého vzduchu. Opřel se o stěnu hned vedle vchodu. Cosi velkého a temného nehlučně přelétlo kolem jeho tváře. Rozeznal ještě několik netopýrů, kteří spali zavěšeni za kamenné výčnělky. Prostora byla pustá, jen na zemi nedaleko vchodu se válelo několik ohořelých dřev, u stěny stál velký hliněný džbán. Zvedl jej – byl prázdný.

Usedl na zem, vnímal, jak ho rozechvívá zimnice.

Dcera se mýlila, už dávno nebyl tak silný jako před dvaceti lety. Ale jí nedokázal předat nic ze své síly ani tehdy. Anebo ano? Možná byla naopak silnější než on a dokázala, co on nedokázal.

Není dobře, když člověk nenajde dost síly k tomu, aby žil, ani aby zemřel, když jenom pokračuje v životě, který už kdysi dávno skončil.

Zvenku zaslechl zvuk kroků.

Kdo to mohl přicházet? Že by ho hledala ta, s kterou sem přijel a která mu tvrdila, že ho miluje?

Vnímal přibližující se kroky, měl by vstát a jít jim vstříc, pokud je to ona, třeba se neodhodlá vstoupit dovnitř hrobky. Ale nepohnul se ani.

Kroky se tiše sunuly travou, pak se ve vchodu zatmělo, a když pootočil hlavu, spatřil známou babici.

„Ty bydlíš tady?“ zeptal se.

„Ne. Ale on přijde sem.“

„Tvůj syn?“

„Dneska přijde.“ Sedla si k vyhaslému ohništi, nohy zkřížila pod sebou.

„Odkud se má vrátit?“

„Naposled pracoval daleko.“

„Kdy to bylo?“

„To ještě žil můj muž.“

„Od té doby se neozval?“

„Říkali, že se mu něco stalo. Poslali mi o tom oznámení. Tam to prý bylo napsané.“ Šátrala chvíli po kapsách. „Nemám ho u sebe. Ale stejně to nebyla pravda. Nevěřím tomu, co někdo napsal na papír.“

Vtom zaslechl z dálky, odněkud ze širých mořských prostor, škytavý zvuk motoru. Lodník se pro ně vracel.

Sledovala ho, pak náhle vstala. „Jannisi,“ oslovila ho, „tak už dost skrývání! Ty sis myslel, že tě nepoznám? Dokonce i vlasy máš přičesané.“

„Jsem tu jen na skok. Zrovna mi přijíždí loď.“

„Svou ženu jsi oklamal, ty darebáku, už tě nečeká. Ale mě neoklameš.“ Objala ho.

Ucítil její páchnoucí dech. Přemohl odpor a kvapně ji políbil.

„Máš horké čelo,“ řekla. „I ruce. Chceš se asi umýt a napít!“ Rozhlédla se kolem sebe. „Přinesu ti všechno, chlapče!“

„Děkuji ti, maminko!“ Sedl si opět ke zdi.

Motor už ztichl. Lodník asi objel ostrov a přistál na stejném místě jako prvního dne. Teď čeká. Co dělá ona? Na koho z nich teď čeká ona? Měl bych vstát a aspoň vyjít ven. Ale to místo tady mu vyhovovalo. Byl tu chládek a dobrá společnost. Spousta králů, kteří na rozdíl od něho uměli žít i umřít. Babice mu snad přinese víno a něco k jídlu. Pokud přijde, zvenku teď neslyšel ani jediný zvuk.

Nad hlavou má kupoli, i když je nepravá. Jak dovedně kladli k sobě kameny. Takhle stavěli domy, mosty i hrobky. Ale mostů stavěli málo, a proto platilo množství jen těžko překročitelných hranic. Kdo hra-

nici překročil, platil krví. Kolik hranic překročil v životě on? A jaké hranice překračovali králové, které obětovali? Nejspíš právě tu, kterou on nikdy nepřekročil, hranici, za níž zůstává všechna hanba.

Vyrušil ho tichý šelest.

Seděla přímo ve vchodu. Ptačí tělo, zobák, nažloutlé oko, které se zdálo být ze skla. Měl by ji zahnat, aspoň hlasitě tlesknout do dlaní, ale přivřel jen oči, vnímal úlevný chlad kolem sebe. Bude čekat, až se sama zvedne a opět se ztratí. Co když zůstane? Co když vstoupil do míst, kde trvale přebývá?

Vlastně od chvíle, kdy ho opustila, kdy se rozešli, k takovému místu mířil. Proto nezaložil nový domov ani se nedokázal připoutat k jiné bytosti. Proto žil, jak žil, a nic se na tom nezměnilo, ani když zemřela.

Ptačí nožky mu tiše tápaly vstříc.

Stála teď těsně proti němu a hleděla na něho. V jejích očích se zračilo všechno: dávné sliby i zrady, něžnost i krutost, objetí i prázdnota. Také v nich zahlédl otázku: Proč tu ještě jsi? Jaký smysl má pokračovat v životě, který vedeš? Pojď, odvedu tě k sobě.

Hleděl do těch očí, které zůstávaly nehybné, jako před chvílí oči jeho dcery. Byly bezedné jako vesmír, jako věčnost. Jakmile se pohne, přepadne a zřítí se, oči se pak zavřou, zatáhnou se neprůhlednou mžurkou. Za ním, za celým světem, už se nebude muset nikam vracet, s nikým zápasit, už se nebude muset bát zrady.

Osud tomu tak chtěl. Ten ostrov si zvolil sám. Jednou člověk musí zvolit: žít, anebo zemřít. On tu volbu odkládal, jak mohl. Ale pokud se člověk nerozhodne mezi životem a smrtí, pokud si neví rady sám se sebou, týrá lidi kolem sebe i bezmocnou zemi. Ubíjí život v sobě i v druhých.

Pták pootevřel zobák, jako by chtěl promluvit.

Co mu chtěla sdělit? Nejspíš jen lítostivě opakovat, co mu kdysi řekla. Možná ho také chtěla prosit, aby se slitoval.

Slitoval nad kým?

Sám nad sebou i nad ní. Aby ji propustil, sňal z ní břemeno vlastního pohaněného života. Aby se konečně rozhodl.

Zdalo se mu, že zvenku sem dolehlo vzdálené volání. Připadlo mu, že kdosi opakovaně vykřikuje jeho jméno. Byl tu opět sám a zároveň cítil, že ho horečka opouští, nic mu nebránilo v tom, aby opustil tuhle tmavou prostorou.

Když vyšel ven, oslepilo ho ostré sluneční světlo. Vyšplhal zpět na skálu.

Na moři, v místě, kde jej včera opustil, kotvil člun. Pak zahlédl je. Lodník i ona běželi každý po jiné části břehu, znovu k němu dolehlo jejich vzdálené volání. Hledali ho.

Může jít k nim a za chvíli nasednout na loď. Konečně se budou vracet.

Kdyby tak mohl začít svůj život znovu, svrhnout svá břemena, zapomenout na všechno, co se kdy stalo, co kdy udělal.

Ale ti ostatní přece nezapomenou a nenechají ho.

A když mě nechají, svedu to ještě?

1991

Autorova poznámka

Novelu *Lod' jménem Naděje* jsem napsal na podzim roku 1967. Prvním podnětem se mi stalo v podstatě rutinní počínání námořníků při mé cestě do Velké Británie. V jednu chvíli před přistáním nám totiž přikázali, abychom se shromáždili na palubě. Když jsme to udělali, přinesli lano a jím nás obkroužili. Mě v té chvíli napadlo, jak úplně náš osud leží v jejich rukou. Kdyby se rozhodli nás postřílet anebo unést, kdo by jim v tom zabránil?

Netrpím paranoidními představami, byl to jen okamžitý nápad, vysvětlitelný životními zkušenostmi, jimiž jsem prošel.

Když jsem pak cestoval i po Skotsku a sám putoval po krásných, téměř pustých horách, myšlenka na loď, jejíž pasažéři jsou unášeni, aniž přesně vědí kým, kam a proč, se mi vracela.

Po spisovatelském sjezdu v létě sedmašedesátého roku, do něhož se tak ničemně vložili vysocí straničtí funkcionáři, si člověk zvláště silně uvědomoval, jak nebezpečné je, když společnost vedou falešní anebo třeba jen neschopní vůdci.

Lod' mohla být dobrou metaforou pro společnost, hrdina, průměrný úředníček, který se díky svému vypůjčenému kněžskému šatu stane jejím mluvčím, mi připadl jako přijatelný obraz falešného vůdce.

Mluví jen o podnětech, které mě vedly k tomu, že jsem novelu začal psát, nakonec se můj falešný vůdce stal spíše tragickou postavou.

Druhý příběh, otištěný v této knížce, vznikl až po listopadové revoluci. Tehdy se psalo spíše o těch, kdo vzdorovali režimu, ačkoliv takových byla jen nepatrná menšina. Mně připadlo stejně zajímavé, co se dalo s příslušníky mlčící většiny, s těmi, kdo si docela slušně žili v neslušném režimu. Kromě románu *Čekání na tmou čekání na*

světlo jsem si takového hrdinu vybral i do *Ostrova mrtvých králů*. Člověka zasaženého náhlou nejistotou, hrdinu s podvědomou potřebou lhát sobě i jiným. Pro obě novely je společná jakási přízračnost, popisovaná skutečnost ani nepředstírá, že by nebyla fiktivní. V tom se obě prózy poněkud liší od mých ostatních próz.

březen 2011

Ivan Klíma
Lod' jménem Naděje

Ilustrace na obálce ConstantinosZ/Shutterstock.com
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 16. 10. 2020

ISBN 978-80-274-1094-1 (epub)
ISBN 978-80-274-1095-8 (pdf)
ISBN 978-80-274-1096-5 (prc)